

bureaubroekhuizen

De boer op

Quicksan van de Aanpak Veilig Buitengebied in
Brabant-Zeeland

Auteurs

Jolijn Broekhuizen

Shanna Mehlbaum

Kyra van den Akker

Juni, 2025

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
Samenvatting.....	6
1 Inleiding.....	9
1.1 Aanleiding	9
1.2 Onderzoeksvragen	10
1.3 Onderzoeksopzet	11
1.5 Beperkingen en reikwijdte onderzoek	14
1.6 Leeswijzer	15
2 Aard en omvang problematiek.....	17
2.1 Kwetsbaarheid boeren en tuinders	18
2.2 Diefstal en inbraak	20
2.3 Crimineel gebruik agrarische gebouwen en terreinen	22
2.4 Benaderingen	25
2.5 Meldingsbereidheid	28
3 Aanpak Veilig Buitengebied.....	35
3.1 Inhoud Aanpak Veilig Buitengebied	35
3.2 Doelen (op basis van een reconstructie)	37
3.3 Relatie doelen en activiteiten in de praktijk	38
3.4 Werkwijze	41
4 Bereik en waardering betrokkenen.....	45
4.1 Bereik en ervaring voorlichtingsactiviteiten	46
4.2 Ervaring met andere projectonderdelen	49
4.3 Bekendheid met en waardering vertrouwenspersoon	51
5 Ervaren bijdrage	54
5.1 Meer weerbaarheid	55
5.2 Meer meldingsbereidheid	56
5.3 Minder gelegenheid in het buitengebied	60
5.4 Algemeen: veiliger buitengebied	60
6 Advies voor de toekomst van de aanpak	62

6.1 Behouden	62
6.2 Borging en doorontwikkeling	65
Literatuur	67
Bijlage 1 Flitspeiling vragenlijst	68
Bijlage 2 MMA-meldingen.....	72

Voorwoord

Tijdens het uitvoeren van de quickscan werd het ons als onderzoekers steeds duidelijker hoe weerbarstig de praktijk is waarin de Aanpak Veilig Buitengebied uitgevoerd wordt. Zo opereren de uitvoerders van de Aanpak Veilig Buitengebied in een complexe omgeving. Enerzijds komt dit doordat de oorzaken van de (ondermijnende) criminaliteit waar de aanpak zich op richt grotendeels buiten de invloedssfeer van de betrokkenen liggen. Zo kampt Nederland met een toenemende drugsmarkt (Van den Berg & Van Dijk, 2024) en is Nederland, ondanks overheidsinspanningen tegen ondermijnende criminaliteit, een belangrijk knooppunt in de wereldwijde drugsmarkt (Politie, 16 oktober 2024). Dit maakt dat de behoefte aan drugsproductie- en opslaglocaties onverminderd groot blijft. Het buitengebied biedt hier bij uitstek gelegenheid voor.

Anderzijds wordt ervaren dat, ondanks deze voortdurende dreiging vanuit georganiseerde criminaliteit, de politie maar weinig beschikbaar is voor het buitengebied. Sinds de invoering van de Nationale Politie in 2013 uiten provincies en burgemeesters met regelmaat hun zorg over het gebrek aan politiekraacht op het platteland. Met name in niet-stedelijk gebied is er sprake geweest van een zogenoemde terugtrekkende beweging van de politie door het sluiten van politiebureaus en het vergroten van het zogenaamde verzorgingsgebied (Algemene Rekenkamer, 2017; Van der Torre en Valkenhoef, 2019). Commissarissen van de Koning spreken in dit kader van ‘het politieloze platteland’ (Wiegant, 2017). Ook gemeenten en inspectiediensten kampen met beperkte capaciteit voor handhaving en inspecties. Ontwikkelingen die het lastiger maken om ondermijnende criminaliteit in het buitengebied te bestrijden.

Tegen deze achtergrond hebben ZLTO en PVO een pragmatische aanpak ontwikkeld voor het buitengebied in Noord-Brabant in Zeeland, waarbij ze met relatief weinig menskracht (en middelen) trachten zoveel mogelijk impact te hebben. In onze quickscan hebben we gezien dat deze aanpak zich laat typeren als een flexibele en pragmatische aanpak, waarbij gekeken wordt waar de kansen liggen om lokaal een verschil te maken, in samenwerking met partners die hier de urgentie en wil toe hebben. Dit maakt het mogelijk om verschillende paden te bewandelen, afhankelijk van de lokale kansen en aansluitend bij de doelgroep in het buitengebied.

Interessant aan de aanpak is dat deze uitgevoerd wordt buiten bestaande of reguliere samenwerkingsverbanden tegen ondermijnende criminaliteit, zoals RIEC's of veiligheidscoalities. Waar het uitvoeren van interventies in deze samenwerkingsverbanden in de praktijk gehinderd kunnen worden door taaie overlegstructuren of moeilijkheden met betrekking tot informatiedeling, laat deze aanpak zien dat er tal van andere mogelijkheden zijn om op lokaal en laagdrempelig niveau ondermijnende criminaliteit te bestrijden.

Op basis van de quickscan kunnen we niet bepalen in hoeverre de aanpak effectief is. In hoeverre ondermijnende criminaliteit in het buitengebied is gedaald of gestegen -en wat de relatie is met de aanpak- weten we niet. Mogelijk is de bijdrage van de aanpak slechts een druppel op een gloeiende plaat.

Wanneer we echter kijken naar de wijze waarop de aanpak te werk gaat om ondermijnende criminaliteit te bestrijden, dan concluderen we dat er zeker redenen zijn om die druppel te koesteren. Door steeds aansluiting te zoeken bij bereidwillige samenwerkingspartners en interventies dicht bij de boeren en tuinders te organiseren, in combinatie met gedreven en creatieve uitvoerders, is een organische aanpak ontstaan in een gebied dat alle hulp in de bestrijding van ondermijning goed kan gebruiken.

In het hiernavolgende rapport hebben we geprobeerd zowel de problematiek in het buitengebied als de aanpak inzichtelijk te maken, daarbij recht doende aan alle personen die mee hebben gewerkt aan de quickscan. We hopen hiermee een verdere impuls te geven aan de aanpak van ondermijnende criminaliteit in het buitengebied.

Jolijn Broekhuizen en Shanna Mehlbaum,

Amersfoort, 17 juni 2025

Samenvatting

In 2020 bleek uit het onderzoek ‘Weerbare boeren in een kwetsbaar gebied’ dat één op de vijf boeren in Brabant en Zeeland wel eens is benaderd met een aanbod dat zij niet vertrouwden (Boelens & Groothuis, 2020). Het onderzoek liet ook zien dat de meldingsbereidheid in het buitengebied laag is. Het buitengebied blijkt aantrekkelijk voor criminelen: er is veel anonimiteit, er zijn beschikbare leegstaande loodsen en -kassen en door ontwikkelingen binnen de sector verkeren sommige boeren en tuinders in financiële problemen wat hen kwetsbaar maakt.

Om de weerbaarheid van boeren en tuinders te versterken en de meldingsbereidheid te vergroten zijn er tussen 2020 en 2025 in Brabant en Zeeland verschillende parallelle projecten uitgevoerd onder de paraplu Aanpak Veilig Buitengebied. ZLTO en PVO-BZ willen graag inzicht in de ervaren opbrengst van deze aanpak en wat de lessen hieruit zijn voor de toekomst. Ook is er behoefte aan een actueel inzicht in aard en omvang van de problematiek in het buitengebied. Bureau Broekhuizen voerde hiertoe – in samenwerking met Mehlbaum Onderzoek en KA Research – een quickscan uit, bestaande uit: een documentenanalyse, een flitspeiling onder 798 agrariërs en (verdiepende) interviews met 11 agrariërs en 11 betrokken overheidsprofessionals. In deze samenvatting lichten wij de belangrijkste bevindingen toe.

Bij de beschrijving van de aard en omvang van de problematiek in het buitengebied is het goed op te merken dat op voorhand geen selectie is gemaakt van de veiligheidsproblemen die in de Aanpak Veilig Buitengebied zijn opgenomen. We beschrijven de problematiek, zoals naar voren gebracht door respondenten in de flitspeiling en de interviews, ongeacht of dit deel uitmaakt van de Aanpak Veilig Buitengebied.

Problematiek anno 2025 is onverminderd groot en vraagt aandacht

De problematiek in het buitengebied van Brabant en Zeeland blijkt anno 2025 onverminderd groot. Vergelijkbaar met 2020 denkt ongeveer een derde van de agrariërs en bewoners van het buitengebied dat drugscriminelen (zeer) veel gebruik maken van agrarische bedrijfsruimten- en terreinen. Zeven op de tien respondenten denkt dat drugscriminelen gebruik maken van agrarische bedrijfsruimten- en terreinen in hun omgeving en 17% is zelf weleens benaderd door iemand met (vermoedelijk) criminele intenties. Hiernaast hebben agrariërs en bewoners in het buitengebied vaak te maken met diefstal en inbraak.

De quickscan laat zien dat er meer focus van de (rijks)overheid op risicofactoren gewenst is, zodat criminele betrokkenheid voorkomen wordt. Een belangrijke risicofactor is de aanwezigheid van leegstaande loodsen en schuren. Het wordt door respondenten als erg moeilijk ervaren voor agrariërs om leegstaande loodsen te transformeren tot een andere, meer lucratieve bestemming. Een andere risicofactor is financiële kwetsbaarheid van agrariërs, die agrariërs aantrekkelijk maakt om te benaderen voor criminele of schimmige activiteiten. Het meer financieel weerbaar maken van deze agrariërs verkleint dit risico.

Bij agrariërs is daarnaast een sterke behoefte aan meer toezicht en handhaving in het buitengebied, zodat het onaantrekkelijker wordt om hier (anoniem) criminele activiteiten uit te voeren. Overheidsrespondenten erkennen dat de politie vaak maar beperkt aanwezig kan zijn in het buitengebied; de capaciteit is beperkt en de aanrijtijden kunnen lang zijn. Ook handhaving is maar beperkt beschikbaar. Als agrariërs echter, hiertoe gestimuleerd door de overheid, melding doen schept dit tevens een verplichting om hier gehoor aan te geven. Het gebrek hieraan leidt tot teleurstelling, minder meldingsbereidheid en brengt het risico van eigenrichting met zich mee. In het verlengde hiervan is er een sterke behoefte aan

terugkoppeling op meldingen. Dit kan specifiek zijn, maar als dat niet mogelijk is, kan dit ook in algemenere zin.

Tot slot is er bij een deel van de respondenten zorg voor stigmatisering van het buitengebied en/of de eenzijdige focus op drugscriminaliteit in het buitengebied. Om aan te sluiten bij de behoefte van agrariërs is het belangrijk om enerzijds oog te hebben voor andere vormen van veiligheidsproblematiek die speelt in het buitengebied. Aan de andere kant is het zaak om uit te leggen waarom er (veel) aandacht is voor drugscriminaliteit in het buitengebied. Hoewel sommige respondenten dit sterk ondersteunen, vanwege hun eigen ervaringen, speelt dit bij andere respondenten veel minder.

De Boer op met de Aanpak Veilig Buitengebied

Naar aanleiding van het door Twynstra&Gudde opgetekende beeld over (drugs)criminaliteit in het buitengebied van Brabant en Zeeland hebben ZLTO en PVO-BZ de handen in elkaar geslagen in verschillende projecten ter verbetering van de veiligheid. Deze parallelle projecten vallen onder de noemer Aanpak Veilig Buitengebied en richten zich in de praktijk met name op meer weerbaarheid en meldingsbereidheid van agrariërs. Op complexe problematiek die wel van belang is, maar waar de invloed van ZLTO en PVO-BZ beperkt is, is met name ingezet via lobby en aanjagen, bijvoorbeeld op het dossier leegstand en op de aanwezigheid van (overheids)toezicht in het buitengebied.

De projectleiding van de Aanpak Veilig Buitengebied wordt ingevuld door de Vertrouwenspersoon Veilig Buitengebied (ZLTO: 0,7 FTE) en de Projectleider Agrarisch buitengebied, Jachthavens en Recreatiegebieden (PVO-BZ: 0,3 FTE). Bij verschillende activiteiten is samengewerkt met andere organisaties, zoals gemeenten en politie. De projectleiders hebben ervoor gekozen de behoeften van agrariërs als startpunt te kiezen voor hun activiteiten. Zo is de veiligheidsproblematiek waar zij met name mee kampen – diefstal en inbraak – een (belangrijk) onderdeel van het aanbod geworden. Een bredere insteek op veiligheid (en niet alleen op mogelijke facilitering van drugscriminelen) zorgt ook dat agrariërs zich niet in een hoek gedrukt voelen. Eerder stipten we al de soms door hen ervaren stigmatisering aan.

Om het bereik van het aanbod te vergroten, is ervoor gekozen de zogenaamde boer op te gaan; zoveel mogelijk naar agrariërs toe te gaan. Niet alleen letterlijk – bijvoorbeeld door een sessie op een erf van een boer te organiseren, maar ook figuurlijk – door het aanbod (zoals hiervoor al benoemd) goed af te stemmen op de vraag die agrariërs hebben. Dit betreft een arbeidsintensieve methodiek, maar wel met (ervaren) resultaat. Respondenten zijn namelijk eensgezind: de voorlichting van ondernemers leidt tot meer bewustzijn en handelingsbekwaamheid bij deelnemers en draagt bij hen aan het verminderen van de afstand tussen de overheid en agrariërs. Het (aan)bieden van praktische instrumenten, zoals de veiligheidsscan (120 maal uitgevoerd) en het standaard huurcontract (door 45% van de verhuurders gehanteerd) dragen hieraan bij. Voor het contact leggen met agrariërs is ervoor gekozen gebruik te maken van vertrouwde en reeds bestaande structuren, bijvoorbeeld via de ZLTO-afdelingen en via het door velen gelezen tijdschrift Nieuwe Oogst.

De activiteiten gericht op meer veiligheid in het buitengebied zijn bij bijna driekwart van de respondenten uit de flitspeiling (agrariërs en bewoners van het buitengebied) bekend. Van de respondenten heeft 34% wel eens meegedaan aan een voorlichtingsbijeenkomst of activiteit passende bij de Aanpak Veilig Buitengebied en 12% heeft wel eens contact gehad met de vertrouwenspersoon. Er is veel waardering voor het werk, het functioneren en de opbrengst van de vertrouwenspersoon. Ze wordt gezien als laagdrempelig en benaderbaar, proactief en een goede verbinder.

Voortzetting en versterking van de Aanpak Veilig Buitengebied

De problematiek in het buitengebied is onverminderd groot: diefstal en inbraak vinden vaak plaats en agrariërs worden benaderd voor criminele doeleinden. Professionals en (de meeste) agrariërs vinden het daarom belangrijk om blijvend aandacht te besteden aan het veiliger maken van het buitengebied van Brabant en Zeeland. De behoefte die zij uiten is het bereik van de reeds ontplooiende voorlichtingsactiviteiten verder te vergroten. Het investeren in meer van dergelijke - als succesvol ervaren - activiteiten, en/of het benutten van (media)kanalen met een groter bereik kan er volgens betrokkenen voor zorgen dat het bereik verder toeneemt. Hiernaast behouden betrokkenen graag de functie van vertrouwenspersoon voor de toekomst. Deze biedt bewoners en ondernemers in het buitengebied de mogelijkheid om laagdrempelig zorgen omtrent veiligheid te bespreken en vormt een brug tussen de agrariërs en de overheid.

Qua werkwijze strekt het de aanbeveling de volgende elementen van de Aanpak Veilig Buitengebied te behouden: de aandacht voor behoeften van agrariërs, de brede insteek op veiligheid, de boer op gaan, gebruik maken van bekende en bestaande structuren en het stimuleren van laagdrempelig contact tussen de overheid en agrariërs.

Tot slot adviseren we voor de toekomst om de Aanpak Veilig Buitengebied beter te profileren. Het gebruik van één herkenbare naam, met transparante en realistische doelstellingen en rolneming, kan bijdragen aan zowel de toekomstbestendigheid als het bereik van (de activiteiten binnen) de aanpak. Door een stip aan de horizon te formuleren van deze overkoepelende aanpak, zonder dat de inhoud strak vastligt, ontstaat er een doelgerichte aanpak, die wel wendbaar blijft.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In 2020 bleek uit het onderzoek ‘Weerbare boeren in een kwetsbaar gebied’ door TwynstraGudde dat één op de vijf boeren in Brabant en Zeeland wel eens is benaderd met een aanbod dat zij niet vertrouwden (Boelens & Groothuis, 2020). Het onderzoek liet ook zien dat de meldingsbereidheid in het buitengebied laag is. Het buitengebied blijkt aantrekkelijk voor criminelen: er is veel anonimiteit, er zijn beschikbare leegstaande loodsen en -kassen en door ontwikkelingen binnen de sector verkeren sommige boeren en tuinders in financiële problemen wat hen kwetsbaar maakt.

Om de weerbaarheid van boeren en tuinders te versterken en de meldingsbereidheid te vergroten zijn er in Brabant en Zeeland verschillende parallelle projecten uitgevoerd tussen 2020 en 2025 onder de paraplu Aanpak Veilig Buitengebied. De Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie (ZLTO) en PVO Brabant-Zeeland¹ (BZ) willen graag inzicht in de ervaren opbrengst van de Aanpak Veilig Buitengebied en wat de lessen hieruit zijn voor de toekomst. Ook is er behoefte aan een actueel inzicht in de aard en omvang van de problematiek in het buitengebied. Het huidige rapport beschrijft de resultaten van het onderzoek dat hiertoe is uitgevoerd door Bureau Broekhuizen, Mehlbaum Onderzoek en KA Research. Onderstaand nemen we eerst kort de inhoud van de Aanpak Veilig Buitengebied door (een analyse hiervan volgt in hoofdstuk 3), waarna we ingaan op de onderzoeksvragen (paragraaf 1.2), onderzoeksopzet (1.3), beperkingen van het onderzoek (1.4) en de leeswijzer (1.5).

Aanpak Veilig Buitengebied

Zoals gezegd bestaat de aanpak uit verschillende projecten. In 2021-2022² heeft een Pilot Vertrouwenspersoon Veilig Buitengebied 2021-2022 gelopen. Van deze vertrouwenspersoon werd verwacht dat deze een brugfunctie zou vervullen tussen de boeren/tuinders en de overheid. De functie van vertrouwenspersoon kreeg na een positieve interne evaluatie (mei 2023) een vervolg onder de titel Vertrouwenspersoon Veilig Buitengebied en is op het moment van schrijven actief in het buitengebied van Noord-Brabant, Zeeland en Gelderland-Zuid.

Parallel en verweven met deze inzet van de vertrouwenspersoon heeft er in hetzelfde gebied vanaf het begin van 2022 tot en met het voorjaar van 2023 een pilot Weerbare boeren gelopen, gericht op een leefbaar platteland en met een reductie van leegstaand agrarisch vastgoed. Om de weerbaarheid van het gebied en de branche te vergroten is er ingezet op:

- 1) Een vitaal en veilig platteland: het tegengaan van leegstand in het buitengebied, het verminderen van de anonimiteit in het buitengebied, het oog hebben voor agrarische verdienmodellen en toekomstperspectief.
- 2) Boeren benaderen als partner: echt contact leggen, waken voor criminaliseren en stigmatiseren, gebruiksvriendelijke procedures, uitlegbare handhaving, wet- en regelgeving en een concreet hulpaanbod.
- 3) Bouwen aan vertrouwen en versterkte verbinding: verbinding en contact maken via lopende contacten en projecten.

¹ PVO Oost-Brabant & PVO Zeeland West-Brabant, hier samengenomen tot PVO Brabant-Zeeland.

² De feitelijke uitvoering betrof 1 januari 2022-1 januari 2023 omdat voor die tijd geen geschikte vertrouwenspersoon is gevonden.

In het kader van het veilige buitengebied hebben tot slot PVO BZ en ZLTO begin 2023 samen een subsidieaanvraag ingediend bij het ministerie van Justitie en Veiligheid voor additionele gelden voor het thema ‘veilig buitengebied’. Het doel van dit project: het vergroten van de weerbaarheid, meldingsbereidheid en (gepercipieerde) pakkans, het tegengaan van leegstand en anonimiteit en de inzet van cameratoezicht en andere (innovatie) veiligheidsoplossingen. De gelden voor dit project ‘veilig buitengebied’ zijn in 2022 en 2023 ingezet.

Alle voorgenoemde inspanningen om de veiligheid en weerbaarheid te vergroten vormen samen de Aanpak Veilig Buitengebied die in deze quickscan centraal staat.

Kennisbehoefte

ZLTO en PVO BZ hebben behoefte aan een actueel inzicht in veilig ondernemerschap in het buitengebied. Ook willen zij graag een evaluatie van de Aanpak Veilig Buitengebied. Daarnaast hebben zij behoefte aan het vertalen van deze inzichten in de toekomstige aanpak. Het huidige rapport beschrijft de resultaten van de quickscan die hiertoe is uitgevoerd. Het betreft een combinatie van een fenomeenonderzoek en een compacte evaluatie, gericht op het buitengebied van Noord-Brabant en Zeeland.

Doelstelling

De doelstelling van deze quickscan is:

Inzicht geven in de mate waarin boeren en tuinders kwetsbaar zijn voor ondermijnende criminaliteit en het evalueren van de Aanpak Veilig Buitengebied, ter input van vervolgaanpak

1.2 Onderzoeksvragen

Het onderzoek richt zich op het beantwoorden van de volgende onderzoeksvragen:

- 1) **Wat is de aard en omvang van de problematiek rondom (ondermijnende) criminaliteit in het buitengebied van Brabant en Zeeland?**
 - a. Hoe vaak zijn boeren en tuinders in de afgelopen drie jaar benaderd door (vermoedelijke) criminelen?
 - b. Kennen zij boeren of tuinders die (mogelijk) met criminelen in zee zijn gegaan?³
 - c. In hoeverre hebben boeren en tuinders kennis over de handelingswijze van criminelen en over hoe ze hier mee om kunnen gaan?
 - d. Zouden boeren en tuinders een benadering door een mogelijke crimineel delen met of melden bij een overheidsinstantie of bij het PVO of ZLTO?
 - e. Hoe staat het met de algemene bereidheid tot melden van criminaliteit?
- 2) **In hoeverre ervaren betrokkenen dat de Aanpak Veilig Buitengebied heeft bijgedragen aan het vergroten van de veiligheid en weerbaarheid in de buitengebieden van Brabant en Zeeland?**
 - a. Op welke doelen richt de aanpak zich en welke werkwijze wordt hierbij beoogd?
 - b. Welke activiteiten zijn ondernomen binnen de Aanpak Veilig Buitengebied en hoe relateren deze aan de gestelde doelen en werkwijze?

³ Het is voorstelbaar de vraag die TG in 2021 stelde te herhalen om een indicatie te krijgen van de ontwikkeling: ‘Hebben drugscriminelen voor zover u weet weleens gebruik gemaakt van agrarische bedrijfsgebouwen en/of -bedrijfsterreinen in uw eigen woonplaats of omliggende woonplaatsen?’

- c. In hoeverre zijn deze activiteiten en het aanbod vanuit de aanpak bij boeren, tuinders en bewoners bekend en in hoeverre worden ze gewaardeerd?
- d. In hoeverre is er informatie beschikbaar of zijn er ervaringen van betrokkenen dat deze activiteiten hebben bijgedragen aan de gestelde doelen?

3) **Wat zijn de lessen uit de Aanpak Veilig Buitengebied?**

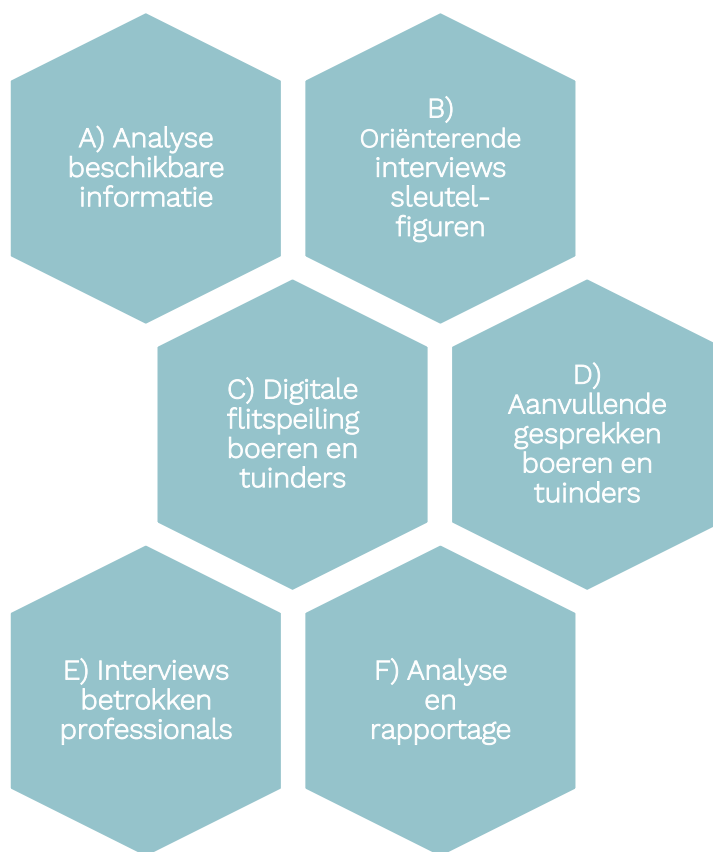
- a. Wat zijn de werkzame bestanddelen van de Aanpak Veilig Buitengebied?
- b. Wat zijn aandachtspunten en kanttekeningen?

4) **Hoe kan de Aanpak Veilig Buitengebied voortgezet worden?**

- a. Wat zijn behoeften van de (agrarisch) ondernemers in de regio met het oog op borging van de aanpak?
- b. Welke organisatorische doorontwikkeling is passend voor deze borging?
- c. Welke doelen van de Aanpak Veilig Buitengebied zijn nog onvoldoende bereikt, en hoe kunnen deze alsnog gerealiseerd worden?

1.3 Onderzoeksofzet

Het onderzoek bestaat uit de volgende onderdelen en is uitgevoerd in de periode december 2024-april 2025:



A) Analyse beschikbare informatie

We zijn begonnen met een analyse van eerder onderzoek en (verantwoordings)rapportages over activiteiten binnen de Aanpak Veilig Buitengebied in Brabant-Zeeland. Aan de opdrachtgever is verzocht om alle inhoudelijke (interne) rapportages vanaf 2020 te verstrekken over de activiteiten van ZLTO/PVO om de weerbaarheid in het buitengebied te

vergroten. De keuze voor documentatie vanaf 2020 is ingegeven doordat toen het onderzoek van Boelens & Groothuis is uitgekomen en er een start is gemaakt met verschillende initiatieven. De opdrachtgever heeft hierop de volgende documenten aangeleverd:

- Overzicht acties PVO met scans;
- Veiligheidsscan. Versie compact 2024;
- P4-Rapportage – platform veilig ondernemen Brabant-Zeeland (januari-april 2024). Status: definitief;
- Onderzoeksrapport: weerbare boeren in een kwetsbaar gebied. Over drugscriminaliteit en ondermijnende effecten daarvan op boeren en tuinders – Boelens & Groothuis 2020 (TwynstraGudde);
- Pilot ‘weerbare boeren’ – Eindrapportage (juni 2023);
- Meldpunt vertrouwenspersoon veilig buitengebied – Tussentijds voortgangsverslag april 2024;
- Pilot vertrouwenspersoon Veilig Buitengebied 2021-2022 – Eindrapportage (mei 2023);
- Veilig ondernemen in het buitengebied – verantwoording inzet additionele JenV⁴ gelden 2022 en 2023;
- Voortgangsrapportage 2024 – Meldpunt/Vertrouwenspersoon Veilig Buitengebied.

Het valt op dat de inspanningen bij de Aanpak Veilig Buitengebied ruim gedocumenteerd zijn in verantwoordingsdocumenten behorende bij de verschillende subprojecten.

B) Oriënterend interview met sleutelfiguren van de aanpak

Om meer inzicht te krijgen in de inhoud van de activiteiten die onder de aanpak vallen en een eerste beeld te krijgen van de problematiek in het buitengebied is een oriënterend interview gehouden met de sleutelfiguren van de aanpak: de vertrouwenspersoon van de ZLTO en de projectleider agrarisch buitengebied, jachthavens en recreatiegebieden vanuit PVO BZ. In dit gesprek is ook ingegaan op de ervaren bijdrage van de aanpak aan het vergroten van de veiligheid, weerbaarheid, samenwerking in de buitengebieden van Brabant en Zeeland, op de werkzame bestanddelen, aandachtspunten en mogelijkheden voor de toekomst. Dit gesprek vond plaats op 7 januari 2025 en nam 1,5 uur in beslag. De bevindingen zijn – los van voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen – gebruikt voor het maken van de vragenlijst van de flitspeiling (onderdeel C) en de topiclijst voor de interviews (onderdeel D).

C) Digitale flitspeiling agrariërs en (andere) bewoners in het buitengebied

We voerden een digitale flitspeiling uit bij boeren, tuinders en bewoners uit het onderzoeksgebied om zicht te krijgen op de huidige problematiek in het buitengebied en de mate waarin activiteiten van het project Veilig Buitengebied bekend zijn en hieraan deelgenomen is. Onderwerpen die in deze flitspeiling zijn meegenomen:

- de actuele problematiek (diefstal/inbraak, benaderd worden door criminelen),
- bereidheid tot het doorgeven of melden van signalen van criminaliteit,
- bekendheid met en waardering van ingezette activiteiten vanuit ZLTO en PVO BZ,
- en bekendheid met de vertrouwenspersoon.

Om een ontwikkeling te kunnen schetsen vanaf 2020, zijn de vragen over de actuele problematiek vrijwel identiek aan de vragen die Boelens & Groothuis in 2020 hebben voorgelegd. Een word-versie van de vragenlijst is voor het programmeren voorgelegd aan de

⁴ Justitie en Veiligheid.

opdrachtgever. De vragenlijst is vervolgens online geprogrammeerd in Question Pro. De link naar deze online vragenlijst is verspreid via de lokale afdelingen van ZLTO en middels een bericht in Nieuwe Oogst. We hebben de vragenlijst beknopt gehouden om een goede respons te behalen. Aan de vragenlijst hebben 796 respondenten deelgenomen⁵:

	Aantal	%
Boer(in)	568	71,4
Tuinder	85	10,7
Woont in het buitengebied	363	45,6
Ander soort bedrijf	85	10,7
Totaal aantal respondenten	796	100

De totale vragenlijst van de flitspeiling staat weergegeven in bijlage 1.

D) Aanvullende gesprekken boeren en tuinders

Om meer duiding en achtergrond aan de opgehaalde informatie uit de flitspeiling te kunnen geven zijn aanvullende gesprekken met agrariërs uitgevoerd.

Aan de deelnemers aan de flitspeiling vroegen wij of ze aan een aanvullend gesprek wilden deelnemen. Hier bleken 30 respondenten aan mee te willen werken. Zij zijn uitgenodigd voor een (klein) groepsgesprek op drie verschillende locaties in Brabant en Zeeland in februari 2025. Er is gekozen voor kleine groepsgesprekken in plaats van de oorspronkelijk beoogde 6 individuele interviews vanwege de grote animo tot deelname aan een gesprek bij deelnemers. Om alle 30 respondenten een kans te geven aan de aanvullende gesprekken mee te werken. Voor één locatie kwamen er uiteindelijk geen inschrijvingen. Bij de ander twee locaties waren er respectievelijk vijf en drie⁶ deelnemers. De opkomst aan de groepsgesprekken was hiermee lager dan verwacht en gehoopt. Het (b)leek voor agrariërs drempelverhogend dat zij voor het groepsgesprek naar een specifieke locatie moesten komen.

De groepsgesprekken die op 12 februari en 20 februari plaatsvonden namen 2 uur in beslag. Verschillende respondenten gaven aan niet bij het groepsgesprek aanwezig te kunnen zijn, maar wel beschikbaar te zijn voor een persoonlijk gesprek. Met drie boeren en tuinders is daarom afzonderlijk gesproken (telefonisch).

Datum	Deelnemers
Groepsgesprek 12 februari	5 deelnemers
Groepsgesprek 20 februari	3 deelnemers (waaronder één professional/agrariër)
Individueel interview telefonisch 17 februari	1 deelnemer
Individueel interview telefonisch 17 februari	1 deelnemer
Individueel interview telefonisch 18 februari	1 deelnemer

Onderwerpen van gesprek waren (vergelijkbaar met de flitspeiling) aard en omvang van de problematiek, bekendheid en waardering activiteiten vanuit de aanpak en behoeften voor de toekomst.

⁵ Het was mogelijk meer dan één antwoord te geven. Daardoor telt het totaal op tot boven de 796 respondenten en boven de 100%. Hoewel we geen responspercentage kunnen berekenen (we weten immers niet hoeveel agrariërs/inwoners zijn benaderd), valt op dat dit aantal (ruim) boven de 673 respondenten van het onderzoek van TwynstraGudde in 2020 ligt (terwijl dat onderzoek in Zeeland, Noord-Brabant én Zuid-Gelderland was uitgezet).

⁶ Hier bleek één professional bij te zitten, die zowel aan de flitspeiling had meegedaan en zich voor het groepsgesprek had opgegeven.

E) Interviews betrokken professionals

Om inzicht te krijgen in de ervaren opbrengst van de aanpak Veilig Buitengebied en wat de lessen en aandachtspunten hierin zijn, is ervoor gekozen om interviews te houden met professionals die op een bepaalde manier betrokken zijn geweest bij deze aanpak. We hebben in 9 interviews met 11 professionals gesproken. In deze interviews gingen we in op hun duiding op de bevindingen van de flitspeiling, hun waardering van de aanpak Veilig Buitengebied en waar deze aanpak volgens hen naartoe zou moeten ontwikkelen (qua inhoud en organisatorische vormgeving).

De opdrachtgever verstrekke voor deze interviews een lijst met mogelijke respondenten, waar de onderzoekers vervolgens zelfstandig een keus uit hebben gemaakt. De keuze is gebaseerd op het creëren van diversiteit van het type respondent, zowel qua organisatie (politie, gemeente, ZLTO, PVO) als functie (bestuurder en uitvoerder).

Geïnterviewde professionals	Datum
Drie ambtenaren OOV gemeenten	18-2
Ambtenaar OOV gemeente	19-2
Senior communicatiemedewerker gemeente	20-2
OS-C politie	20-2
ZLTO voorzitter	4-3
Burgemeester en voorzitter stuurgroep PVO	10-3
ZLTO voorzitter	13-3
TCI politie	13-3
Burgemeester	18-3

F) Analyse en rapportage

De bevindingen uit alle veldwerkmethoden hebben we in samenhang geanalyseerd om antwoord te geven op de onderzoeksvragen. In de rapportage schetsen we een actueel beeld van het veilig ondernemerschap in het buitengebied, in hoeverre wordt ervaren dat de Aanpak Veilig Buitengebied heeft bijgedragen aan meer veiligheid en weerbaarheid in en van het buitengebied. We beschrijven de lessen vanuit de aanpak en schetsen enkele aanknopingspunten hoe de Aanpak Veilig Buitengebied voortgezet kan gaan worden.

1.5 Beperkingen en reikwijdte onderzoek

Dit onderzoek is verkennend en beknopt van aard. Bij de flitspeiling is slechts een beperkt aantal vragen gesteld (om een zo hoog mogelijke respons te krijgen) en er is een beperkt aantal agrariërs en professionals geïnterviewd. Hierdoor zijn de bevindingen uit dit onderzoek indicatief en illustratief en spreken we van een quickscan.

Het gaat dan ook niet om een effectonderzoek, waarbij met een 0- en 1-meting en een controlegroep het effect van interventies (zoals verschillende deelprojecten) kan worden vastgesteld. We hebben gevraagd naar de ervaring van de opbrengst van de aanpak Veilig Buitengebied en hierbij doorgevraagd naar concrete voorbeelden. Het is door de gekozen opzet niet mogelijk een sluitende relatie te leggen tussen (eventuele ontwikkelingen in) de weerbaarheid van de agrariërs en de aanpak Veilig Buitengebied. Door de gekozen methodiek kunnen we andere variabelen die van invloed kunnen zijn op deze weerbaarheid niet uitsluiten. Voorbeelden van zulke variabelen zijn landelijke ontwikkelingen en media-aandacht naar aanleiding van incidenten.

Tot slot is het goed om op te merken dat één van de bronnen die we gehanteerd hebben (de verantwoordingsrapportages) secundaire informatie betreffen. Het gaat om ervaringen

zoals deze door de projectleider(s) zelf zijn opgetekend en niet om ervaringen die door de onderzoekers zelf zijn geconstateerd.

1.6 Leeswijzer

Onderstaande figuur geeft weer hoe de rapportage is opgebouwd:



Deze rapportage begint hierna met het beschrijven van de huidige aard en omvang van de problematiek in het buitengebied van de provincies Noord-Brabant en Zeeland in hoofdstuk 2. Daarna staat de Aanpak Veilig Buitengebied centraal in de hoofdstukken 3 tot en met 6.

Aard en omvang problematiek in het buitengebied

2 Aard en omvang problematiek

Samenvatting

De aanwezigheid van leegstaande stallen, loodsen, kassen en woningen maken het buitengebied aantrekkelijk voor (ondermijnende) criminaliteit. Ondernemers in het buitengebied zijn soms kwetsbaar vanwege financiële problemen, waardoor een risicovolle situatie kan ontstaan. Andere factoren die het buitengebied kwetsbaar maken zijn anonimiteit en een lage (gepercipieerde) pakkans (onder andere door relatief weinig toezicht en controle).

Diefstallen en inbraak zijn een veel voorkomend probleem in het buitengebied in Noord-Brabant en Zeeland: 61% van de respondenten van de flitspeiling is hier weleens slachtoffer van geworden. Drugscriminelen maken gebruik van agrarische bedrijfsruimten- en terreinen. Van de respondenten uit de flitspeiling is 17% weleens benaderd voor (vermoedelijk) crimineel gebruik van een bedrijfsruimte. Ongeveer een derde van de respondenten denkt dat drugscriminelen (zeer) veel gebruik maken van agrarische bedrijfsruimten- en terreinen. Het aantal boeren en tuinders dat benaderd is, is net zo hoog als in 2020. Benaderingen geschieden meestal door onbekenden en vinden op verschillende manieren plaats: via persoonlijk contact, telefonisch of briefjes in de bus of internet. Slechts 6% van de respondenten ervaart de benadering als intimiderend.

Van de respondenten uit de flitspeiling die een (mogelijke) criminele benadering hebben ervaren, maakte maar een beperkt deel melding (11%). Van de respondenten zegt 70% drugscriminaliteit te zullen melden als zij dit waarnemen. Dit aandeel ligt iets hoger dan in 2020: 62%. Verschillende respondenten benoemen dat er vanuit het buitengebied maar weinig meldingen komen over (drugs)criminaliteit. Dit duidt op een discrepantie tussen de intentie tot melden en feitelijk meldgedrag: een standaardbevinding bij onderzoek naar meldingsbereidheid. Redenen om niet te melden zijn divers: angst voor herleidbaarheid, onzekerheid over de situatie of daderschap, gebrek aan vertrouwen over de opvolging en een beperkt bewustzijn van de ernst van de problematiek.

In dit hoofdstuk staat onderzoeksvraag 1 centraal:

- 1) *Wat is de aard en omvang van de problematiek rondom (ondermijnende) criminaliteit in het buitengebied van Noord-Brabant en Zeeland?*

We beschrijven de aard en omvang van de ervaren criminaliteit en veiligheid in het buitengebied, waarbij we voortborduren op de thema's uit het onderzoeksrapport 'Weerbare boeren in een kwetsbaar gebied' uit 2020.⁷ Voor de beschrijvingen in dit hoofdstuk is gebruik gemaakt van de uitkomsten van de flitspeiling (vragenlijst) onder boeren en tuinders, aangevuld met de bevindingen uit de interviews en de analyse van interne projectdocumentatie.

Bij de beschrijving van de aard en omvang van de problematiek in het buitengebied is op voorhand geen selectie gemaakt van de veiligheidsproblemen die in de Aanpak Veilig Buitengebied zijn opgenomen. In dit hoofdstuk beschrijven we de problematiek, zoals naar voren gebracht door respondenten in de flitspeiling en de interviews, ongeacht of dit deel uitmaakt van de Aanpak Veilig Buitengebied. Dit doen we om de onderzoeksvraag zo volledig mogelijk te beantwoorden.

⁷ Boelens & Groothuis (2020).

In hoofdstuk 3 en verder wordt vervolgens ingegaan op de aanpak Veilig Buitengebied en ligt de focus op de thema's die binnen deze aanpak als doel zijn gesteld door PVO-BZ en ZLTO.⁸

2.1 Kwetsbaarheid boeren en tuinders

De aanwezigheid van leegstaande stallen, loodsen, kassen en woningen maken het buitengebied aantrekkelijk voor (ondermijnende) criminaliteit. Ondernemers in het buitengebied zijn soms kwetsbaar vanwege financiële problemen, waardoor een risicovolle situatie kan ontstaan. Andere factoren die het buitengebied kwetsbaar maken zijn anonimiteit en een lage (gepercipieerde) pakkans (onder andere door relatief weinig toezicht en controle). We spreken deze kwetsbaarheden onderstaand nader door.

Leegstanden stallen, loodsen en kassen

Zowel in de open antwoorden in de flitspeiling als in de gesprekken worden leegstaande loodsen in het buitengebied als kwetsbaarheid benoemd. Agrariërs die met pensioen gaan of stoppen met hun bedrijf blijven er (soms) mee zitten en de loodsen blijven leeg staan. De leegstaande loodsen in het buitengebied zijn een belangrijke pullfactor voor criminelen die op zoek zijn naar locaties voor drugsproductie of -opslag. Wanneer dit soort leegstaande locaties niet of veel minder aanwezig zijn, wordt het buitengebied veel minder aantrekkelijk. Wanneer het eenvoudiger en goedkoper wordt voor agrarische ondernemers om deze loodsten te slopen, is het voor hen ook minder aantrekkelijk om deze te verhuren voor criminele huurinkomsten.

Deze loodsen zijn dus aantrekkelijk voor crimineel misbruik, maar het is in de praktijk erg lastig om de loodsen voor iets anders te gebruiken dan agrarisch gebruik. Zoals een respondent van de flitspeiling treffend verwoordt:

“Als de gemeente zo moeilijk blijft doen over een nieuw verdienmodel voor stil gevallen agrarische bebouwing zullen criminelen vanzelf mogelijkheden blijven krijgen. (respondent flitspeiling)”

Er is een grote behoefte aan een overheid, meestal de gemeente, die actief meedenkt en helpt bij het oplossen van het probleem van leegstaande loodsen. Daarbij wordt door de agrarische ondernemers ook aandacht gevraagd voor bijkomende kosten voor vergunning en aanpassingen om de leegstaande stallen te slopen of een andere bestemming te geven. In sommige gebieden denkt de gemeente actief mee over een oplossing voor het probleem van leegstaande loodsen. Zo vertelt een respondent over de sloopregeling voor loodsen die er in zijn gemeente is:

“Mensen kunnen een stal slopen en de vrijgekomen meters in een gemeentelijke sloopbank opslaan. Iemand die iets nieuws wil ontwikkelen in het buitengebied, agrarisch of niet, kan die meters dan kopen. Dat stimuleert sloop, waardoor het buitengebied er beter uit gaat zien en mensen met plannen weer kansen krijgen. (agrariër interview)”

⁸ Hierbij zullen soms wel contextgegevens uit dit hoofdstuk worden gebruikt.

Het idee van de sloopbank is dat de ruimte die vrijkomt door sloop gebruikt kan worden voor nieuwe bebouwing. Deze nieuwe bebouwing hoeft niet gerealiseerd te worden op het eigen erf, maar meestal wel in dezelfde gemeente.⁹ In de huidige situatie hanteren gemeenten verschillende ‘sloopbank-regelingen’. Het kan ook zo zijn dat de ‘sloopmeters’ op zijn, terwijl er nog wel leegstand is.

Leegstaande woningen

Naast de hierboven besproken problematiek van leegstaande loodsen, wordt in de gesprekken en open antwoorden in de flitspeiling ook gevraagd om aandacht voor leegstaande woningen. Respondenten ervaren dat er (meer) leegstaande woningen zijn in het buitengebied en dat ook deze aantrekkelijk zijn om te misbruiken voor criminele doeleinden.

Respondenten signaleren dat vastgoed wordt opgekocht voor crimineel misbruik. En ook de vertrouwenspersoon heeft hier melding van gemaakt in haar rapportages. Omdat het hier gaat om vastgoed dat opgekocht wordt, vraagt dit een ander handelingsperspectief dan het weerbaar maken van boeren tegen criminele benaderingen.

Financiële problemen

Financiële problemen maken mensen kwetsbaar om betrokken te raken bij criminaliteit. Agrariërs (inclusief werknemers) met financiële problemen kunnen eerder geneigd zijn om mee te werken aan criminaliteit, vanwege de broodnodige (huur)opbrengsten.¹⁰

In de open antwoorden uit de flitspeiling verwijzen respondenten vaak naar deze kwetsbaarheid door financiële problemen.¹¹ Ter illustratie enkele uitspraken:

“

- Doordat boeren door regelgeving vaak het water aan de lippen staat en er verder niks mag met vrijgekomen gebouwen zullen ze makkelijker geneigd zijn in zee te gaan met criminelen. Meestal onbewust.
- Personen in slechte financiële positie zijn eerder vatbaar voor goede aanbiedingen van verhuur of andere activiteiten.
- Probleem ligt het meest bij rommelige bedrijven/huizen (met schuurtjes) waar geen (hoofd)inkomen meer wordt behaald op het bedrijf. Op deze locaties gebeurt dan niets meer en er komt dan ook geen (milieu)controle of wat dan ook. Goede optie is om vooral rommelige bedrijven/locaties regelmatig te inspecteren op criminaliteit.

”

Respondenten benoemen dat (overheids)organisaties alert moeten zijn op leden met wie het financieel niet goed lijkt te gaan, zodat zij hen ondersteuning aan kunnen bieden. Specifiek de combinatie van financiële problematiek plus leegstaande loodsen en/of een aantrekkelijk gelegen (anonieme) locatie vraagt om extra alertheid. Een respondent pleit ervoor om bij dit soort gevallen ook nadrukkelijk een beroep te doen op de gemeenschap rondom de betrokken agrariërs. Enkele respondenten benoemen in dit kader dat er aanbod is waarnaar doorverwezen kan worden: Sociaal advies en Sociaal fonds van ZLTO (Sociaal Advies - ZLTO) en TABOER (Home - Taboer.nl).

Relatief weinig toezicht en controle

Uit de open antwoorden van de flitspeiling en de gesprekken met de agrariërs blijkt dat er in grote mate ervaren wordt dat de politie nog maar (zeer) beperkt aanwezig is in het

⁹ Zie bijv.: [Sloopbank - Vraag en aanbod landschapsontsierende bebouwing samenbrengen](#)

¹⁰ Zoals ook benoemd in: Veilig ondernemen in het buitengebied Verantwoording inzake additionele JenV-gelden 2022 en 2023.

¹¹ Die soms ook gerelateerd is aan het thema dat hiervoor besproken is: leegstaande panden.

buitengebied. Ook de aanwezigheid van (andere) handhavers in het gebied wordt als te beperkt ervaren. De behoefte aan meer handhaving in het buitengebied is dan ook groot. En het ervaren gebrek hieraan heeft invloed op de meldingsbereidheid.

Zoals een respondent het verwoordt:

“

Het heeft niet zoveel zin om te bellen, want vaak is er maar één wagen op de weg, en die moet dan drie grote plattelandsgemeentes bijhouden. Als er dan iets gebeurt net achter de deuren, duurt het een half uur voordat die er is. En dan is het nog maar de vraag of de melding hier terechtkomt. Dus wat dat betreft is het gewoon jammer.

(agrariër interview)

”

Wanneer het gaat om handhaving, dan pleiten respondenten voor meer controles van panden die op papier leegstaan. Handhaving geschiedt vaak op basis van aangeleverde of aanwezige informatie (zoals een vergunningsaanvraag). Panden die op papier niet in gebruik zijn, lopen dan ook weinig risico op controle. Juist de fysieke controle van panden die op papier leegstaan is volgens respondenten uit het buitengebied zinvol.

Tot slot ervaren respondenten in de flitspeiling en sommige gesprekken dat er te mild ingegrepen en gestraft wordt door politie, openbaar ministerie en de rechtbank. Ook hier zien we terug dat dit invloed heeft op de meldingsbereidheid.

2.2 Diefstal en inbraak

Diefstallen en inbraken zijn een veelvoorkomend probleem in het buitengebied en veroorzaken veel financiële schade bij boeren en tuinders. Om deze reden is aan de respondenten van de flitspeiling gevraagd in welke mate zij hier weleens slachtoffer van zijn geworden.¹²

Tabel 1 laat zien dat iets meer dan 60% van de respondenten ooit slachtoffer is geweest van inbraak of diefstal. Bijna 40% van de respondenten heeft hier nooit mee te maken gehad.

Tabel 1 Bent u als agrarisch ondernemer in het buitengebied wel eens slachtoffer geworden van diefstal of inbraak?

	Aantal	%
Ja	396	61,3
Nee	250	38,7
Totaal	646	100,0

Op basis van de bevindingen kunnen we niet zeggen hoeveel incidenten van diefstal en inbraak bij de respondenten hebben plaatsgevonden. Er kan sprake zijn van herhaald of eenmalig slachtofferschap (zo geeft één respondent aan al vier keer slachtoffer te zijn geweest van inbraak). Ook weten we op basis van de bevindingen niet wanneer de diefstal of inbraak heeft plaatsgevonden, dit kan zowel recent als lang(er) geleden zijn.

Type diefstallen

Aan de respondenten die slachtoffer zijn geweest van inbraak en diefstal, is gevraagd of ze het type diefstal wilden toelichten. Hieronder zijn ter illustratie enkele voorbeelden van de gegeven antwoorden:

¹² Dit onderwerp maakte geen deel uit van het vragenlijstonderzoek uit 2020, waardoor we de cijfers niet kunnen afzetten tegen een eerdere periode.

“

- Wij hebben één keer de diefstal van een GPS-systeem vanaf de trekker meegemaakt.
- Tractor gestolen, elektrische apparaten gestolen, koperdraden 2 maal gestolen.
- Meerdere inbraken of insluipingen gehad. Meestal klein gereedschap, accugereedschap of ander klein materiaal meegenomen.
- Gereedschap ter waarde van 25000 euro gestolen.
- Lasapparaat en slijptol waren uit de schuur gestolen.
- Alle accu's van landbouwmachines gestolen.

”

Uit de analyse van de open antwoorden blijkt dat het in de meeste gevallen gaat om diefstal van bedrijfsmiddelen, zoals gereedschap, apparatuur, brandstof (diesel) of handelswaar (121 keer genoemd). Dit kan gaan om zowel kleine als grote apparatuur. In 52 gevallen ging het om een (poging tot) inbraak van een bedrijfsgebouw, loods, stal of werkplaats. En in 21 gevallen om een (poging tot) inbraak in een woonhuis. Tot slot hebben 22 respondenten die slachtoffer zijn geweest geen toelichting gegeven.

Zowel uit de open antwoorden van de flitspeiling als uit de interviews blijkt dat boeren en tuinders diefstallen en inbraken als een groot probleem ervaren. In dit kader worden specifiek GPS-systemen uit werktuigen meerdere malen genoemd als een kostbaar goed, waar dieven(bendes) op uit zijn.¹³

Maar ook veel andere goederen zijn gewilde doelwitten voor dieven en inbrekers. In de gesprekken met boeren en tuinders noemen ze tal van voorbeelden, zoals tractoren, werktuigen en gereedschappen.

Eén van hen vertelt over een herhaaldelijke diefstal:

“

Ja, wat we in de buurt ook een paar keer hebben gehad. Een stoel van zijn tractor werd weggehaald en de keer erop de tractor, en dan kwam er een nieuwe tractor, en die werd ook weer weggehaald. Dus ja, dan schiet het niet op natuurlijk.

Ik denk ook wel dat het te maken heeft met dat we eigenlijk: we zitten hier eigenlijk in een buurtschapje, en dat ligt vrij dicht tegen de snelwegen aan. Dus op zich zijn eventueel die dieven weer snel weg. En dat blijkt ook met die machine, die dieven zijn niet meer te achterhalen. Die machines waren wel, met zo'n apparaatje erop te volgen. Die gingen meteen de grens over.

”

Overige veiligheidsproblematiek

In de toelichting op de ervaren diefstal en inbraak benoemen respondenten soms ook andere vormen van criminaliteit of veiligheidsproblemen. Het gaat dan bijvoorbeeld om het dumpen van afval in het buitengebied (huisraad of lachgasballonnen en -tanks). Maar ook om verkeersveiligheid (te hard rijden, gevaarlijk parkeren, onduidelijke verkeerssituaties bij kruispunten).

¹³ PVO Oost-Brabant en PVO Zeeland-West Brabant hebben verschillende tips en tools beschikbaar gemaakt om diefstal van GPS-systemen in de landbouw te voorkomen. Zie bijvoorbeeld: [Voorkom GPS-diefstal: tips en tools - PVO Zeeland West-Brabant](#)

Maatregelen

Uit de interviews blijkt dat boeren en tuinders zelf diverse maatregelen nemen om diefstallen en inbraken te voorkomen. De meest genoemde maatregel die uit de gesprekken komt, is het nemen van een hond ter afschrikking en bescherming. De respondenten zien het hebben van een hond bijna als een noodzakelijke voorwaarde voor het erf. Eén van hen vertelt:

“De laatste keer waren ze er drie weken later weer en toen lag de hond wel op de goede plek. Toen ben ik eruit gegaan, hond losgelaten, en ik hoorde twee autodeuren dichtgaan en heel veel gas geven. Bij ons in de buurt is het regelmatig prijs qua inbraken, maar sinds wij een hond hebben is het redelijk rustig. De hond is aangeschaft voor dit soort situaties.

Naast het hebben van een hond, noemen respondenten uit de flitspeiling en in de interviews ook het plaatsen van camera's op het terrein. Sommige respondenten vertellen dat ze wel graag cameratoezicht zouden willen, maar noemen de bijbehorende kosten en onderhoud als redenen om dit (nog) niet te doen. Een andere genoemde maatregel is het plaatsen van bouwlampen met een bewegingssensor. Eén respondent heeft ter afschrikking een kabel met een schoolbel opgehangen die af gaat als er iemand door de poort komt. In de interviews komen ook Whatsapp-buurgroepen ter sprake:

“Bij de buurman zijn ze weleens geweest. We hebben een actieve buurtapp, dus daar vangen we wel het een en ander op. Op de bewuste avond waren ze actief in de buurtapp. De schuren zijn allemaal op slot. Wij wonen aan een zandpad, en ik zie ze om 1 uur 's nachts bij mij. Wij hebben hele actieve burens, dus wij grijpen zelf in. Wij zijn niet bang, en de burens ook niet. Die staan meteen met knuppels klaar. En de politie was er pas na 45 minuten. ‘

Een andere respondent noemt WhatsApp-buurgroepen belangrijk, omdat hij op deze manier geïnformeerd wordt over bijvoorbeeld inbraken in de buurt; het houdt mensen alert.

Respondenten vertellen dat ze zelf ook Marktplaats in de gaten houden bij diefstallen om te zien of de gestolen goederen daar aangeboden worden. Maar ze wijzen er ook op dat veel goederen direct de grens over gaan en benadrukken het belang om goederen op tijd te onderscheppen voor de grens.

Professionals lichten in de interviews toe dat boerenerven aantrekkelijk zijn, omdat ze vaak makkelijk toegankelijk zijn en er veel waardevolle goederen te vinden zijn. Verder denken deze respondenten dat boeren en tuinders vaak geen melding maken van verdachte bewegingen in hun buurt en dat hier nog winst te behalen valt. Ze ervaren dat boeren en tuinders (soms) denken dat melding en aangifte doen bij de politie geen zin heeft.

2.3 Crimineel gebruik agrarische gebouwen en terreinen

Het weerbaarder maken van het buitengebied tegen crimineel misbruik is een belangrijk thema in de Aanpak veilig buitengebied. Om meer inzicht te krijgen in de mate waarin agrarische terreinen kwetsbaar zijn voor misbruik, zijn hierover in de flitspeiling vragen gesteld en zijn we vervolgens in gesprek gegaan met de boeren en tuinders hierover.

Inschatting dat dit plaatsvindt

Van de respondenten aan de flitspeiling denkt 34% dat drugscriminelen (zeer) veel gebruik maken van agrarische bedrijfsgebouwen/-terreinen. Hiernaast denkt bijna de helft (46%) dat dit soms voorkomt (zie tabel 2.2).

Tabel 2.2 Hoe vaak denkt u dat drugscriminelen gebruikmaken van agrarische bedrijfsgebouwen/-terreinen?

	Aantal 2025	% 2025	% 2020 (Boelens & Groothuis) ¹⁴
Niet	18	2,3	3
Weinig	44	5,5	9
Soms	364	45,7	41
Veel	238	29,9	31
Zeer veel	29	3,6	4
Weet ik niet	103	12,9	12
Totaal	796	100,0	100

Deze situatie is redelijk vergelijkbaar met de bevindingen uit het onderzoek van 2020 (Boelens & Groothuis), namelijk 35% (zeer) veel gebruik en 41% (soms). Ten opzichte van 2020 lijkt hierin dus geen ontwikkeling in te hebben plaatsgevonden.

Tabel 2.3 laat zien in hoeverre respondenten denken dat drugscriminelen gebruik maken van agrarische gebouwen en terreinen in *hun omgeving*. Uit de flitspeiling blijkt dat 70% van de respondenten meent dat drugscriminelen weleens gebruik gemaakt hebben van agrarische bedrijfsgebouwen/-terreinen in de eigen woonplaats of omliggende woonplaatsen. Dit aandeel is vergelijkbaar met het beeld uit 2020 toen 67% van de respondenten dit aangaf. (Boelens & Groothuis, 2020). Ook hierin heeft dus nauwelijks een ontwikkeling plaatsgevonden in 2025 ten opzichte van 2020.

Tabel 2.3 Hebben drugscriminelen zover u weet weleens gebruik gemaakt van agrarische bedrijfsgebouwen/-terreinen in uw eigen woonplaats of omliggende woonplaatsen?

	Aantal 2025	% 2025	% 2020 (Boelens & Groothuis)
Ja	551	69,9	67
Nee	81	10,3	11
Weet ik niet	156	19,8	22
Totaal	788	100,0	100

Ter illustratie enkele toelichtingen in open antwoorden in de flitspeiling:

“

- Eenmalig een drugslab in een oude kippenstal in de buurt meegemaakt verder niets.
- In een straal van enkele kilometers is er al op verschillende plaatsen drugs, of het maken daarvan, aangetroffen.
- Leegstaande panden worden verkocht/verhuurd aan ??? Afgelopen najaar in onze omgeving een groot lab opgerold.
- Behalve wijzelf, zit de hele straat hier waarschijnlijk in de drugscriminaliteit.
- Verlaten champignonkwekerij met hennepplantage erin.
- Bij de buurman is vorig jaar een zeer groot synthetisch drugslab.

”

¹⁴ Voor het onderzoek uit 2020 zijn geen cijfers achter de komma beschikbaar.

Uit de open antwoorden in de flitspeiling en de interviews blijkt dat respondenten drugscriminaliteit in het buitengebied een groot probleem vinden. Sommige respondenten ervaren een toename van drugscriminaliteit in het buitengebied. In de interviews blijkt dat respondenten tal van voorbeelden kennen van schuren, loodsen of velden die misbruikt zijn voor drugsproductie. Daarnaast vragen enkele respondenten aandacht voor het dealen van drugs, omdat ook dit volgens hen vaak plaatsvindt op het platteland. In het onderstaand kader een voorbeeld van een drugsdeal.

Een respondent vraagt aandacht voor de problematiek van drugs dealen in het buitengebied en vertelt over een voorval in de buurt:

“Laatst is achter de boerderij een grote ruzie geweest tussen personen met drie auto's, waarschijnlijk een drugsdeal. De buurjongen heeft alles gevolgd vanuit zijn slaapkamerraam; er werd rond de stallen gelopen met zaklampen en veel lawaai. Dit duurde van 23.00 uur tot 2.30 uur 's nachts. De politie is gebeld maar deze kwamen niet, dit is frustrerend en gaf ons een erg onveilig gevoel.”

Een professional herkent de aantrekkelijkheid van het buitengebied voor dealers en gebruikers en wijt dit aan het gebrek aan handhaving en politie in deze gebieden. Er zijn veel plekken waar dealers en gebruikers ongestoord hun gang kunnen gaan.¹⁵ In fenomeendocumentatie van de vertrouwenspersoon wordt de aantrekkelijkheid van solitaire kassen genoemd voor hennepteelt, vanwege de hoge gasprijzen en het beperkte toezicht.

Ervaren stigmatisering

Aan de andere kant zijn er ook enkele respondenten (in interviews en de flitspeiling) die vinden dat er juist te veel nadruk ligt op het buitengebied als het gaat om drugscriminaliteit. Zij stellen dat drugscriminaliteit overal plaatsvindt en ervaren de nadruk op het buitengebied als stigmatiserend. Een respondent licht dit als volgt toe:

“Zoals eerder gezegd is drugscriminaliteit een algemeen probleem en hoor je het niet alleen toe te dichten aan het buitengebied. Zo blijf je boeren mangelen. (flitspeiling)”

Deze ervaren stigmatisering kwam ook in de (verantwoordings)documentatie vanuit de projectleiders naar voren. Bijvoorbeeld stelt de projectleider dat in de gevoerde gesprekken met boeren en tuinders werd gewaarschuwd voor het criminaliseren en stigmatiseren van boeren en tuinders, omdat criminele activiteiten in het buitengebied nogal eens geassocieerd worden met boeren en tuinders, terwijl zij hier zelf geen bemoeienis mee hadden (Eindrapportage pilot vertrouwenspersoon Veilig Buitengebied 2021-2022). En de ervaren stigmatisering komt ook in het rapport van TwynstraGudde uit 2020 aan de orde. Zij stellen dat boeren en tuinders last hebben van de negatieve reputatie en vinden dat de nadruk niet alleen op het platteland moet liggen omdat 'dit stigmatiserend werkt' (Boelens & Groothuis, 2020).

¹⁵ De vertrouwenspersoon noemt dit in een rapportage 'witte vlekken'; anonieme plekken in het buitengebied waarvan bekend is bij de gemeenschap dat er wordt gedeald.

2.4 Benaderingen

In deze paragraaf bespreken we de mate waarin boeren en tuinders benaderd worden om hun gebouwen en/of terreinen ter beschikking te stellen voor crimineel misbruik, zoals drugsproductie.¹⁶

Omvang

Uit de interviews blijkt dat veel boeren en tuinders voorbeelden kennen van een verdachte benadering, zowel uit eigen ervaring als ervaringen van bekenden. Uit de flitspeiling blijkt dat 17% van de agrarische ondernemers zelf weleens iemand aan de deur heeft gehad die hun agrarische bedrijfsgebouw/-terrein wilde gebruiken, waarbij zij vermoedden dat zijn/haar intenties verband hielden met drugscriminaliteit. Dit percentage komt overeen met het onderzoek uit 2020. In tabel 2.4. zijn deze bevindingen weergegeven.

Tabel 2.4 Heeft u zelf weleens iemand aan de deur gehad die uw agrarische bedrijfsgebouw/-terrein wilde gebruiken, waarbij u vermoedde dat zijn/haar intenties verband hielden met drugscriminaliteit? N=784¹⁷

	Aantal 2025	% 2025	% 2020 (Boelens & Groothuis)
Ja	134	17,1	17
Nee	650	82,9	83
Totaal	784	100,0	100

De meeste benaderingen van respondenten van de flitspeiling vonden voor 2021 plaats (n=97). In het afgelopen jaar (2024) ging het om 14 voorvallen, in 2023 om 8 voorvallen, in 2022 om 19 voorvallen en in 2021 om 15 voorvallen.¹⁸ In de antwoorden is terug te lezen dat dit type benaderingen geen nieuw fenomeen is; sommige respondenten maakten dit 15 tot 25 jaar geleden al mee.

Zowel in de open antwoorden van de flitspeiling als in de interviews met boeren en tuinders komen verschillende voorbeelden naar voren van dit soort benaderingen:

“

- Dat was een ondernemer die via ons bedrijf zijn belastingschuld op wou lossen door hennep te gaan telen op onze locatie in ons huis notabene.
- Er is 2 keer eenzelfde persoon langs geweest met zwarte Mercedes Vito busje met een aggregaat erin die ik kon krijgen. Raar verhaal van iemand met zo een zonnebril in de winter in zijn haar dat ik hem bij voorbaat totaal niet vertrouwde, dus direct van erf gewezen.
- Hadden loodsje te koop staan in 2013. Werden gebeld of we het wilden verhuren voor een wietplantage. Meteen aangegeven dat dat niet de bedoeling was. Dat hij werd afgebroken voor een nieuwe locatie.
- Het werd niet genoemd als zodanig. Maar als ze veel geld bieden en dag en nacht de locatie moeten kunnen bezoeken, dat is toch vreemd.
- Vorig jaar is een keer gevraagd om een ruimte te huren voor hennep of drugsclub. Dat wilde ze voor een paar maanden.
- Wel 1 keer afgelopen maand een onbekend persoon die via Telegram een aanbod deed om een ruimte te huren voor 5000 euro per week voor 3 maanden. Geen zuivere koffie dus.

”

¹⁶ Naast criminele benaderingen, is in een rapportage van de vertrouwenspersoon te lezen dat agrarische ondernemers last hebben van activiteiten van dierenrecht- en milieuactivisten die zij als intimiderend ervaren. Het gaat gaan bijvoorbeeld om geschilderde leuzen op boerderijen, verzenden van vervelende briefkaarten, heimelijk filmen in stallen en vernielingen.

¹⁷ Respondenten met een (agrarische) onderneming.

¹⁸ Dit telt op boven de 134 respondenten, omdat sommige respondenten meerdere voorvallen hebben meegemaakt.

Type benaderingen

Uit de bevindingen blijkt dat benaderingen op verschillende manieren plaatsvinden. Een eerste onderscheid is tussen benaderingen door onbekenden en benaderingen door bekenden. In de meeste gevallen gaat het om benaderingen door onbekenden. Twee respondenten lichten dit toe:

“

Was een onbekende die 1 keer het erf opkwam, sindsdien nooit meer gezien.

Op een gegeven moment bracht er eentje, een oude man, zijn zoon mee. Die oude man ging naar mijn vrouw toe van ‘ja, wil je veel geld verdienen? Ik heb mijn zoon meegebracht. Die kan wel een schuur gebruiken bij jullie, want hij staat mooi in het bos. Dan kun je veel geld verdienen’.

”

Hoewel minder vaak, komt het ook voor dat respondenten benaderd worden door een bekende. In deze gevallen vertellen de respondenten dat al bekend was dat deze persoon actief is in de drugscriminaliteit.

Twee illustraties:

“

Wel eens gehad dat we bezig waren in een loods, en daar kwam iemand die we eigenlijk goed kenden en die zei: ‘Hier heb je 30.000 euro als je wilt’. Wij hebben ook gemerkt dat het wereldje klein is van de drugs: ze kennen elkaar gelijk. Het netwerk van boeren en mensen die erin zitten, daar sta ik echt versteld van. En vooral in de stedelijke omgeving want daar is veel afzet. Je bent verbaasd wie daar allemaal in zit.

‘ T was een persoon waarvan ik dat kon verwachten. Meteen duidelijk zijn dat je geen interesse hebt helpt het beste.

”

Tevens zijn er verschillende wijzen van benadering: persoonlijk door iemand die langsreed, via een briefje in de bus, per e-mail, via Telegram of Marktplaats. In sommige gevallen vindt het contact leggen geraffineerd plaats, zoals in het voorbeeld in het onderstaande kader waar kinderen gebruikt zijn.

In één van de groepsgesprekken vertelt een boer over een ervaring van een dorpsgenoot. De dorpsgenoot was een boer op leeftijd die alleen leefde en die meerdere stallen op zijn terrein had. Op een dag stopte er een man met twee jonge kinderen op zijn erf. De man vertelde dat hij met zijn dochters was en of ze de koeien mochten zien. De boer gaf de man en de kinderen hierop een rondleiding over het erf. Kort daarna kwam de man weer langs met zijn dochters om te vragen of hij hooi te koop had, en daarna nog een keer met de vraag of de boer ruimte over had om een paardje voor zijn dochters te stallen. De boer vond het dit goed.

De daaropvolgende keer kwam de man niet met zijn dochters, maar met een andere man in Mercedes met een Duits kenteken. Hij vroeg aan de boer of ze nog een schuurtje konden huren voor eigen gebruik. De boer had hier geen goed gevoel bij en weigerde, maar was bang dat de man weer terug zou komen.

Na een noodkreet bij ZLTO, hebben zijn buurtgenoten georganiseerd dat er elke dag iemand langs kwam en bleef eten of op de koffie kwam, zodat er altijd iemand op het erf was. Nu er bijna altijd andere mensen op het erf waren, haalde de man snel zijn paard weg en kwam daarna ook niet meer terug.

Uit de bevindingen blijkt verder dat bij een benadering soms open verteld wordt over de criminele intenties voor het gebruik van een ruimte. Vaak wordt dit in het midden gelaten. De benaderde personen wordt dan vooral voorgehouden dat ze veel geld kunnen verdienen. Signalen die maken dat boeren en tuinders een benadering als verdacht ervaren zijn onder andere:

- de geboden vergoeding wordt als (veel) te hoog ervaren;
- het is onduidelijk waar de benadereers de ruimte voor willen gebruiken;
- ze vertonen afwijkend gedrag (niet passend bij agrarische bedrijfsvoering);
- ze komen 'van buiten'.

Tot slot geven de respondenten die zelf geen benadering door (mogelijke) criminelen hebben meegemaakt, soms (in een open antwoord) aan dat voor een dergelijke benadering van criminelen bij hen geen of minder gelegenheid is. Dit komt volgens hen, omdat dat ze een bloeiend bedrijf hebben, met veel activiteiten en dat er (daarom) geen lege ruimten in het bedrijf zijn.

De locatie wordt ook wel als reden genoemd dat men niet benaderd is, zoals: *"We wonen redelijk dicht tegen de woonwijk aan en zijn gevestigd aan een doorgaande weg. Dat zal waarschijnlijk de redenen zijn dat we dit soort verzoeken nog niet hebben gehad"*.

Naast agrariërs en andere bewoners in het buitengebied, wordt in rapportages van de vertrouwenspersoon ook de kwetsbaarheid van loonwerkers genoemd. Zij werken in het buitengebied en kunnen criminele diensten verlenen, zoals containers ingraven voor criminele doeleinden of drugsafval vermengen met mest.

Ervaren intimidatie

Aan de respondenten is gevraagd of ze de ervaren benadering als intimiderend ervaren. Uit de antwoorden blijkt dat slechts een klein aandeel zich geïntimideerd voelde door de benadering van deze persoon of personen, namelijk 6%. Dit percentage is redelijk vergelijkbaar met het onderzoek van Boelens & Groothuis in 2020 (5%).

Tabel 2.6 Voelde u zich geïntimideerd door de benadering van deze persoon of personen?

	Aantal 2025	% 2025	% 2020 (Boelens & Groothuis)
Ja	8	6,0	5
Nee	92	69,2	64
Een beetje	33	24,8	31
Totaal	133	100,0	100

Uit de open antwoorden en de interviews blijkt dat het weigeren van het verhuren van een ruimte door de benadereers in de meeste gevallen zonder problemen wordt geaccepteerd. De respondenten schetsen dat ze na deze weigering gewoon weer weggingen. Enkele antwoorden ter illustratie hiervan:

“

Netjes geantwoord dat we geen interesse hebben. Daarna geen last meer van gehad.

Er stopte een auto met een man en die vroeg of ik een schuur te huur had. Ik vond het meteen verdacht en heb gezegd dat ik dat niet had. Toen vroeg hij nog of ik in de buurt iets wist en heb toen ook nee geantwoord. Daarna reed hij weer weg.

Ze vragen of je een ruimte wilt verhuren voor bepaalde activiteiten. Wil je dat niet is dat ok en gaan ze weer met het verzoek er niet over te praten.

”

De professionals die geïnterviewd zijn en die een meer overkoepelend beeld hebben, herkennen dit:

“Ik geef altijd wel aan, je kunt één keer nee zeggen, dat is de eerste keer, want de criminelen die hebben zoiets van ‘we gaan geen stampij maken, want er is zoveel keus. Dus als jij niet wil, oké, dan gaan we naar de volgende’. (interview professional 8)

Toch zijn er wel gevallen bekend, waarbij het nee-zeggen minder geaccepteerd wordt. In deze gevallen is de locatie zo gunstig, dat er meer druk wordt gezet op de weigerende agrariërs. Ook is de ervaring van professionals en sommige boeren dat als je eenmaal ja zegt, je eraan vast zit. Zo vertelt een boer in een interview over een agrarisch terrein waar al meerder keren drugsproducties is aangetroffen, zoals hennepplantages als synthetische drugsproductie.

Deze respondent vertelt:

“Tuurlijk, je bent er zelf bij, in de meeste gevallen heb je wel een keer ‘ja’ gezegd. Dat is ook wel de ervaring die je links en rechts hoort, en vervolgens kom je er ook nooit meer vanaf.

Wel crimineel misbruik, geen benadering

Niet alle gevallen van crimineel misbruik van agrarische bedrijfsruimten of -terreinen zijn het gevolg van een criminele benadering. Vier respondenten melden in de flitspeiling gevallen van aangetroffen hennepplanten in hun maïsveld, zonder dat er sprake was van kennis of een benadering vooraf.

Daarnaast vertellen twee respondenten in een interview over een malafide vastgoedhandelaar die agrarische panden opkoopt en die vervolgens doorverhuurt aan dubieuze actoren. Volgens deze respondenten zijn er zijn panden in het verleden drugslaboratoria aangetroffen. Eén van hen vertelt:

“Er is één persoon die koopt al die bedrijven op en dat zeggen wij dat is die witteboordencrimineel, een hele chique meneer. Maar hij doet niks anders dan criminelen in zijn panden zetten.

In documentatie van de vertrouwenspersoon, die opgesteld is om fenomeeninformatie te delen met partners, wordt tevens gesproken over ‘mensen van buiten’ die panden opkopen in het buitengebied. Het gaan hierbij zowel om mensen uit het buitenland, zoals uit Mexico of Colombia, als om mensen om de Randstad.

Tot slot geeft een respondent in een interview een voorbeeld van een naastgelegen pand, waarvan de respondent vermoedt dat deze gebruikt wordt voor illegale activiteiten. De huurder van dit pand heeft in het verleden de respondent benaderd met de vraag of hij bij hem stroom kan afnemen. De respondent heeft dit geweigerd, omdat hij het niet vertrouwde.

2.5 Meldingsbereidheid

In deze paragraaf gaan we in op de mate waarin boeren en tuinders een melding maken bij de overheid van verdachte of criminele situaties, zoals een verdachte benadering.

Meldgedrag na feitelijke ervaring verdachte benadering

Uit de flitspeiling blijkt dat van de respondenten die een benadering voor (mogelijk) crimineel gebruik heeft ervaren, 11% hiervan melding gedaan bij een (overheids)instantie (zie tabel 2.7). Bijna 9 op de 10 respondenten maakt dus geen melding van verdachte benaderingen.

Tabel 2.7 Heeft u van deze situatie(s) een melding gedaan bij een organisatie of (overheids)instantie?

	Aantal	%
Ja	15	11,3
Nee	118	88,7
Totaal	133	100,0

Twee voorbeelden van respondenten uit de flitspeiling die wel een melding hebben gedaan:

“

Ik was niet thuis maar kreeg een melding van de burens dat ze onze gebouwen aan het inspecteren waren. De burens gaven het type auto en kenteken. Ik heb het gemeld aan de politie. De politie deed niks. Hun reactie was alleen dat ik de burens meteen had moeten laten bellen.

Mijn beide burens belden me dat drie personen op verkenning waren, ik heb dit bij de politie gemeld met type auto en kenteken, de enigste reactie was dat ik eerder had moeten bellen.

”

Inschatting eigen meldingsbereidheid

Los van dit feitelijke meldgedrag na een ervaring (tabel 2.7), zijn respondenten ook gevraagd wat ze denken dat ze zouden doen op het moment dat zij zouden vermoeden dat drugs geproduceerd, opgeslagen of gedumpt wordt op een agrarisch bedrijfsterrein. Tabel 2.8 laat zien dat zeven op de tien respondenten zeggen dat ze hiervan melding zouden doen. In vergelijking met de uitkomsten van het onderzoek van 2020 is dit een toename van 62% naar 70%. Iets meer dan een kwart van de respondenten weet niet of ze een melding zouden doen. En slechts 5% zou dit niet melden.

Tabel 2.8 Op het moment dat u zou vermoeden dat drugs geproduceerd, opgeslagen of gedumpt wordt op een agrarisch bedrijfsterrein, zou u dit melden?*

	Aantal 2025	% 2025	% 2020 (Boelens & Groothuis)
Ja	536	69,5	62
Nee	36	4,7	7
Weet ik niet	199	25,8	31
Totaal	771	100,0	100

* Dit betreft een vraag die is overgenomen uit de peiling van 2020

Er is dus een groot verschil tussen het feitelijk meldgedrag (11%) en de mate waarin mensen denken dat ze een melding zouden doen (70%). Hierbij is opgemerkt dat in het laatste geval gevraagd is naar vermoedens van drugsproductie, -opslag of -dumpingen (tabel 2.8) en dat het feitelijke meldgedrag gebaseerd is op een ervaren benadering voor (mogelijk) crimineel gebruik (tabel 2.7). Dit kan een reden zijn voor de discrepantie. Tegelijkertijd blijkt uit meerdere onderzoeken naar meldingsbereidheid¹⁹ dat er een (grote) discrepantie is tussen

¹⁹ Zie bijvoorbeeld het onderzoek naar meldingsbereidheid in de regio Haaglanden van Bureau Broekhuizen: [meldingsbereidheid-ondermijnende-criminaliteit_Regio-Den-Haag.pdf](#). De discrepantie

de intentie tot melden (vaak gemeten met een vraag zoals weergegeven in tabel 2.8) en feitelijk meldgedrag (vaak gemeten met een vraag zoals weergegeven in tabel 2.7). Het is dus aannemelijk dat dit (tenminste) ook een reden is voor het verschil.

Tot slot. Uit interne projectdocumentatie blijkt dat de lage meldingsbereidheid een bekend probleem is. Hieronder gaan we in op redenen waarom mensen geen melding doen.

Redenen om niet te melden

Hoewel uit de flitspeiling, de interviews en projectdocumentatie blijkt dat boeren en tuinders veel signalen ervaren van verdachte en/of criminele situaties, word er dus weinig gemeld. Er kunnen verschillende redenen zijn waarom mensen geen melding maken van een ervaren verdachte of criminele situatie. Hieronder komen de verschillende redenen aan bod, op basis van de bevindingen uit de flitspeiling, de interviews en de analyse van interne projectdocumentatie.

Angst voor herleidbaarheid

Bij potentiële melders sprake zijn van angst dat de melding naar hen herleidbaar is. Uit de evaluatie ‘Pilot vertrouwenspersoon buitengebied’ (2023) blijkt bijvoorbeeld dat de casus van Fruithandel De Groot bij veel mensen op het netvlies staat.²⁰ Ten gevolge hiervan wordt in de evaluatie geconcludeerd dat boeren en tuinders niet willen dat hun gegevens terug te vinden zijn in overheidssystemen. Ook professionals vertellen in de interviews dat ze merken dat boeren in het buitengebied bang zijn voor persoonlijke consequenties van hun melding. Een factor die hier ook mee kan spelen, is dat het in het buitengebied langer duurt, voordat de politie ter plaatse is, wanneer er sprake is van een onveilige situatie door represailles. Enkele respondenten in de open antwoorden van de vragenlijst en de interviews:

“Ik ben niet ingegaan op zijn vraag, dus is er niks gebeurd en kan politie ook niks doen, ik breng me zelf alleen in gevaar omdat ik wel veel te verliezen heb.

Ik ben bevreesd voor de gevolgen als er door mijn melding mensen opgepakt worden.

Als je een kogel door je kop wil, dan moet je een melding doen.”

Onzekerheid over de situatie

Een professional ervaart dat mensen in het buitengebied ook schroom voelen om te melden, omdat ze niet zeker weten of sprake is van iemand met criminele intenties. Hij vertelt:

“Want voor hetzelfde geld is het van iemand die ‘gewoon maar even zijn auto geparkeerd heeft en iets na wil kijken’. Maar ze zien best wel veel, maar het is nog wel een drempel om elkaar hierover te informeren. (interview professional 9)”

tussen intentie en gedrag wordt wel de ‘intention-behavior-gap’ genoemd (zoals opgetekend door bijvoorbeeld: Sheeran & Webb, 2016).

²⁰ Bij deze casus werd bij een lading bij het fruitbedrijf cocaïne aangetroffen. Toen het bedrijf hiervan melding maakte bij de politie, zijn ze ernstig bedreigd door het drugsnetwerk dat de cocaïne had ingevoerd.

Een andere professional herkent dit en vertelt dat mensen in het buitengebied vaak geen concrete verdenking hebben, alleen een vermoeden of signaal dat er iets niet klopt en dat ze hier dan geen melding van maken.

Daarnaast speelt mee dat er terughoudendheid is om een ‘collega’ boer of tuinder niet vals wil beschuldigen. Bij onzekerheid over daderschap, kan dit maken dat er geen melding wordt gedaan. Een andere respondent licht in de flitspeiling toe dat het niet alleen gaat om de angst om iemand vals te beschuldigen, maar dat bewoners op het platteland sowieso terughoudend zijn om iemand uit hun gemeenschap ‘te verraden’.

Teleurstelling over de opvolging van een eerdere melding

In de interviews vertellen verschillende boeren over hun teleurstelling in de opvolging na een melding. Een respondent vertelt over een ervaring, waarbij hij de politie aan de lijn had terwijl hij zelf een auto volgde:

“Een paar jaar terug stonden hier twee auto's bij ons in de straat. Eén met een Pools kenteken en één met het kenteken losgeschroefd en er werd een andere plaat op gehangen. Dan weet je al dat het niet goed is. Politie gebeld: “Ja, we komen eraan”. Nou ben ik zelf in de auto gestapt en die auto's nagereden. Op de snelweg ook, ik heb ze tot Venlo gevolgd en steeds de politie aan de telefoon gehad. Op een gegeven moment dacht ik, als ik dan geen politiewagen zie dan houdt het op. Dat is op zich jammer, dan krijg je zoiets van, dan moet ik de volgende keer nog wel bellen? Aan de ene kant denk ik, dat moet ik doen. Dat is ook mijn burgerplicht, aan de andere kant is dat wel jammer als er geen opvolging plaatsvindt.”

Een andere respondent vertelt over de lange wachttijd, voordat hij iemand van de politie aan de lijn kreeg (25 minuten) om een diefstal te melden. Toen hij daarna langs kwam voor de aangifte, bleek er niks over in het systeem te staan en moest hij alles nog een keer vertellen. Deze respondent vertelt dat als het gaat om iets kleins of om iets wat toch niet meer te achterhalen is, hij ook niet meer de moeite neemt om een aangifte of melding te doen.

De teleurstelling bij eerdere ervaringen van het melden van verdachte situaties of criminele activiteiten bij de politie of de gemeente, maakt dat respondenten volgende keer minder snel melding maken. Het kan er ook toe leiden dat mensen denken dat er sprake moet zijn van een heterdaad, voordat de politie op kan treden. Of dat er alleen opgetreden kan worden als er camerabeelden zijn.

Soms hebben respondenten een melding gedaan via Meld Misdaad Anoniem, maar verwachten ze alsnog een terugkoppeling. In deze gevallen is dat niet mogelijk, omdat de gegevens van de melder niet bekend zijn. In andere gevallen kan het zo zijn dat er geen terugkoppeling wordt gegeven, omdat er nog een onderzoek loopt of omdat de politie geen gevoelige informatie kan delen. In deze gevallen helpt het als melders weten dat er in elk geval iets met hun melding wordt gedaan, ook al kunnen er geen details gedeeld worden. In het geval van anonieme meldingen kan, bijvoorbeeld via lokale media, generiek informatie gedeeld worden over criminele zaken die aan het licht zijn gekomen door een melding. Of er kan in nog algemenere zin terug gekoppeld worden dat meldingen waardevol zijn voor gemeente en politie. Dit soort terugkoppelingen helpt om melders te laten weten dat ze niet voor niks een melding doen.

Afstand tot de overheid

Een andere reden die door professionals genoemd wordt voor de beperkte meldingsbereidheid is de afstand tot de overheid die veel boeren en tuinders ervaren. Dit geldt met name voor mensen die afgelegen of in kleine kernen wonen; voor hen is de afstand tot de wijkagent of de gemeente vaak groot.

Beperkt bewustzijn van de ernst

Tevens kan het een rol spelen dat de situatie niet ingeschat wordt als ernstig genoeg om te melden. Bijvoorbeeld wanneer een boer benaderd is, maar de benadering afwijst en er daarna niks meer van hoort. Uit de open antwoorden blijkt dat respondenten in dit soort gevallen er niet eens over nadenken om melding te doen.

In de reactie van onderstaande respondent uit de flitspeiling, blijkt dat zowel de inschatting van de ernst, het vertrouwen in opvolging door de overheid als angst voor herleidbaarheid een rol spelen:

“

Als ik zou weten dat er drugs of dergelijke in een schuur zitten in de buurt zou ik dit niet melden. Zeker op afstand heb je er weinig 'last' van en de illegale criminaliteit buigt nergens voor. Wat is het nut van melden als druppel op een gloeiende plaat. Het verdienmodel is zo interessant dat het toch wel terug komt en je brengt jezelf in gevaar. Deze rommel aanpakken is een taak voor de overheid en juiste regels, niet een buurman die zijn veiligheid hiervoor op het spel zet. In Cuijk is een lab ontdekt en moest door mensen met machine geweren bewaakt worden, zo veilig zijn deze gasten (!) daarnaast heb ik weinig vertrouwen in de anonieme meldingen bij de politie. (flitspeiling)

”

Onbekendheid met meldmogelijkheden

Onvoldoende kennis van mogelijkheden om te melden kan ook een rol spelen. Niet iedereen in het buitengebied is bekend met de mogelijkheid om via MMA te melden, of wat de verschillen zijn tussen de instanties waar je een melding kan doen. Onderstaand kader geeft een voorbeeld uit de interviews.

Een respondent vertelt dat zij aan een boa vertelde over de vermoedelijk criminele activiteiten van een buurman, maar dat ze wel anoniem wilde blijven. Hierop vertelde de boa dat dit alleen mogelijk is tot een eventuele rechtszaak, maar dat dan wel alle gegevens bekend gemaakt worden aan de verdachte. Deze respondent was niet op de hoogte van de mogelijkheden van MMA, of de mogelijkheid om via de vertrouwenspersoon buitengebied in contact te komen met Team Criminele Inlichtingen van de politie.

Ook is er nog onbekendheid over hoe anoniem melden werkt en wat de voorwaarden zijn. Onderstaande reacties uit de open antwoorden in de flitspeiling illustreren dit:

“

Mijn vraag is in hoeverre je anoniem melding kunt doen van activiteiten. Overal zitten lekken in het systeem en daarom meld ik het niet.

Weet niet hoe en bij wie je anoniem een melding kunt doen. Politie durf ik niet goed i.v.m. die gaan bij proces de melder/persoon als getuige inzetten. Ben dan bang voor de consequenties.

”

Uit deze antwoorden blijkt wederom dat angst voor herleidbaarheid een grote rol speelt bij de afweging om een melding te maken.

Wel meldingsbereid, maar melding wordt niet opgenomen door herleidbaarheid

Tot slot kan angst dat melders herleidbaarheid zijn een reden zijn voor MMA om de melding niet op te nemen (en deze wordt vervolgens dan ook niet doorgezet naar de politie of gemeente). Wanneer MMA inschat dat de melding zo specifiek is dat deze herleid kan worden naar de melder, bijvoorbeeld doordat er maar één buurman is die op een terrein uitkijkt, dan wordt de melding voor de veiligheid van de melder niet opgenomen. MMA maakt hierbij een inschatting over het garanderen van de anonimiteit van de melder. Omdat in het buitengebied veel afgelegen locaties zijn, is het lastiger om de anonimiteit te garanderen bij een melding. Een professional geeft een voorbeeld:

“Dus ze [een echtpaar] hadden inderdaad sterke verdenkingen over een achterbuurman. Zij waren de enige burens die dat goed konden observeren. Dus bij die mensen zat ook de frustratie van dan kunnen we het dus eigenlijk niet melden, maar we willen toch dat er wat gebeurt want het stopt niet.’ (professional 8)

”

Naast MMA, blijkt uit de interviews dat ook de politie of boa's soms persoonlijk aan melders vertellen dat ze niet kunnen acteren, vanwege het risico dat de herleidbaarheid voor de melders oplevert. Hoewel deze respondenten dat aan de ene kant begrijpen, levert het ook frustratie op: zij doen wat de overheid van hen vraagt (melden) en toch verandert er niks aan de situatie.

Aanpak veilig buitengebied

3 Aanpak Veilig Buitengebied

Samenvatting

De Aanpak Veilig Buitengebied bestaat uit verschillende parallelle projecten en reguliere activiteiten van ZLTO en PVO-BZ, in samenwerking met andere organisaties (zoals gemeenten en politie). De projectleiding hiervan wordt ingevuld door de Vertrouwenspersoon Veilig Buitengebied (ZLTO: 0,7 FTE) en de Projectleider Agrarisch buitengebied, Jachthavens en Recreatiegebieden (PVO-BZ: 0,3 FTE).

Aan de Aanpak Veilig Buitengebied kunnen – op basis van een reconstructie – drie subdoelen gekoppeld worden: meer weerbare agrariërs, meer meldingsbereidheid agrariërs en minder gelegenheid tot criminaliteit in het buitengebied. Het hoofddoel betreft een veiliger buitengebied.

Binnen de Aanpak Veilig Buitengebied zijn er in de afgelopen vijf jaar verschillende activiteiten ontplooid, die gericht waren op het versterken van de weerbaarheid van boeren en tuinders en het vergroten van de meldingsbereidheid. Het gaat bijvoorbeeld om voorlichtingsbijeenkomsten, trainingen, veiligheidsscans, preventieve gesprekken en het ontwikkelen en onder de aandacht brengen van een standaard huurcontract. Om minder gelegenheid in het buitengebied te creëren hebben er (onder andere) lobbyactiviteiten voor meer flexibiliteit en snelheid in procedures tegen leegstand plaatsgevonden en zijn agrariërs gestimuleerd om meer reuring op het erf te creëren.

De werkwijze binnen de Aanpak Veilig Buitengebied kenmerkt zich (met name) door:

- 1) De behoeften van agrariërs zijn als startpunt genomen.
- 2) Er wordt een brede insteek gehanteerd: de focus ligt op veiligheid.
- 3) De boer op gaan: letterlijk en figuurlijk naar de boer(innen) toe gaan.
- 4) Voor contact gebruik maken van bekende bestaande structuren.
- 5) Laagdrempelig contact tussen de overheid en agrariërs stimuleren.
- 6) Aan de slag gaan met de coalition of the willing.

In dit hoofdstuk beschrijven we de Aanpak Veilig Buitengebied. We geven hiermee antwoord op de eerste twee subvragen van onderzoeksvraag 2:

2) In hoeverre ervaren betrokkenen dat de Aanpak Veilig Buitengebied heeft bijgedragen aan het vergroten van de veiligheid en weerbaarheid in de buitengebieden van Brabant en Zeeland?

- 2a) Op welke doelen richt de aanpak zich en welke werkwijze wordt hierbij beoogd?

- 2b) Welke activiteiten zijn ondernomen binnen de Aanpak Veilig Buitengebied en hoe relateren deze aan de gestelde doelen en werkwijze?

We merken op dat de aanpak plaatsvindt tegen een complexe achtergrond (zoals beschreven in hoofdstuk 2).

3.1 Inhoud Aanpak Veilig Buitengebied

De Aanpak Veilig Buitengebied bevat verschillende parallelle projecten die het ZLTO en PVO BZ (al dan niet gezamenlijk) hebben uitgevoerd in de afgelopen jaren. De belangrijkste drie lichten we onderstaand nader toe:

Vertrouwenspersoon Veilig Buitengebied (2021 tot nu)

Vanaf januari 2022 kunnen boeren en tuinders uit het buitengebied in Brabant, Zeeland en Gelderland-Zuid terecht bij een vertrouwenspersoon voor vragen, advies en hulp in geval van ondermijnende (drugs)criminaliteit en andere vormen van onveiligheid. De vertrouwenspersoon kan desgewenst hulp bieden bij het leggen van contact met onder andere politie, Openbaar Ministerie en Meld Misdaad Anoniem.²¹ De vertrouwenspersoon probeert ook los van meldingen het contact tussen overheid en agrariërs en bewoners van het buitengebied te versterken. Hiernaast deelt zij proactief fenomeeninformatie met partners, zoals gemeente, RIEC en politie, bijvoorbeeld over nieuwe modus operandi en actuele kwetsbaarheden. De vertrouwenspersoon is geplaatst bij ZLTO en betreft één persoon.

Pilot weerbare boeren (2022-2023)

Deze pilot richtte zich op de reductie van leegstaand agrarisch vastgoed en daardoor een meer leefbaar platteland. Specifieke onderdelen van deze pilot betroffen:

- het ontwikkelen van een voorbeeldconvenant en standaardhuurcontract,
- lobbyen voor meer sloop en (mogelijkheden voor) een alternatieve invulling van leegstaande loodsen,
- het stimuleren van meer activiteiten op het erf (waardoor een erf minder interessant worden voor criminelen, die graag in de luwte opereren),
- stimuleren van overheidsaanwezigheid in het buitengebied en
- organiseren van voorlichtingsbijeenkomsten Veilig Buitengebied.

Veilig ondernemen in het buitengebied (2022-2023)

Met dit project is ingezet op het vergroten van de weerbaarheid en meldingsbereidheid van agrariërs en het tegengaan van leegstand en anonimiteit. Als actielijnen worden genoemd: de inzet van cameratoezicht en andere innovatieve veiligheidsoplossingen en het stimuleren van veilige verhuur van opstallen en het screenen van huurders. Concrete activiteiten zijn bijvoorbeeld: een webinar met agrariërs als kick-off van het programma, voorlichtingsbijeenkomsten of trainingen (zoals boerenlunch, boerinnenborrel, training Weerbaarheid op 't Erf), aanwezigheid op beurzen, de Theatervoorstelling El Dorado, preventieve actiedagen en het ontwikkelen van een voorbeeldcontract en standaard huurcontract.

Additionele gelden voor deze projecten zijn verkregen vanuit het ministerie van Justitie en Veiligheid.

Reguliere activiteiten PVO-BZ en ZLTO

Hiernaast vallen meer reguliere activiteiten en aanbod van PVO-BZ en ZLTO onder de Aanpak Veilig Buitengebied, bijvoorbeeld de themamodules van PVO-BZ ('een pakket aan fysieke en organisatorische maatregelen, die er samen voor zorgen dat de criminaliteit vermindert en het veiligheidsgevoel verbetert'²²) of het project 'toekomstbestendige stallen' van ZLTO²³. PVO-BZ krijgt hiervoor jaarlijks per regio financiering van het ministerie van Justitie en Veiligheid en gemeenten leveren ook een financiële bijdrage. ZLTO wordt (grotendeels) gefinancierd door ledenbijdragen en projectsubsidies.

²¹ Bron: 'Pilot Vertrouwenspersoon Veilig Buitengebied 2021-2022' – Eindrapportage (mei 2023).

²² [Welke maatregelen horen bij Veilig Buitengebied? - Platform Veilig Ondernemen](#)

²³ [Toekomstbestendige stallen: Ik wil een nieuwe stal bouwen of een oude stal aanpassen](#)

Relatie losse projecten en reguliere activiteiten

De verschillende losse projecten (hiervoor besproken) blijken op onderdelen aan elkaar gerelateerd zijn. Zo komen verschillende concrete activiteiten (zoals het ontwikkelen van een standaardcontract en het organiseren van bijeenkomsten) bij verschillende projecten in de verantwoording terug. Met andere woorden kan ook gezegd worden dat ze allemaal deel uitmaken van de overkoepelende Aanpak Veilig Buitengebied. In dit kader is het ook goed om op te merken dat de bij specifieke projecten genoemde activiteiten ook vaker niet dan wel zijn beëindigd nadat (de financiering van) het project eindigde. Ze zijn na afronding van de (tijdelijke) extra impuls binnen de reguliere activiteiten van PVO en ZLTO geborgd – als zijnde onderdeel van de bredere Aanpak Veilig Buitengebied.

Beperkte personele invulling

Het is goed om te benoemen dat er maar een beperkt aantal personen betrokken zijn bij de projectleiding van de Aanpak Veilig Buitengebied. Het gaat om 0,3 FTE van PVO-BZ en om 0,7 FTE bij ZLTO (de vertrouwenspersoon). Zij betreffen ook de uitvoerders van het gros van de activiteiten die we in dit hoofdstuk zullen gaan beschrijven (hoewel daar geregeld ook collega's en partners, zoals gemeenten en politie, bij betrokken zijn). Een belangrijk ander contextgegeven is dat zij een groot geografisch gebied (moeten) beslaan: geheel Zeeland en Noord-Brabant.

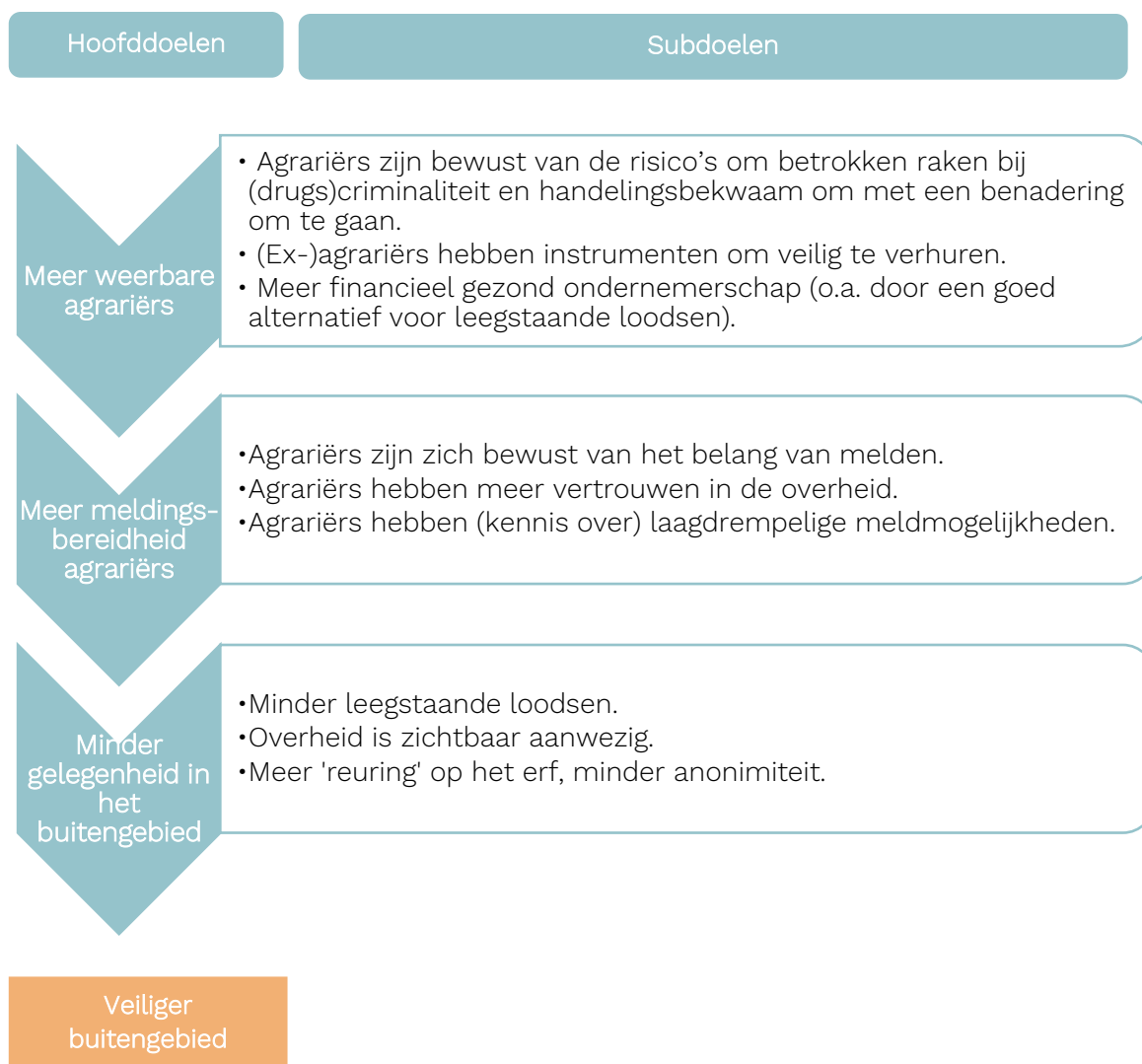
3.2 Doelen (op basis van een reconstructie)

Er bestaat geen documentatie waarin de overkoepelende doelen van de Aanpak Veilig Buitengebied specifiek zijn geformuleerd. Wel zijn er doelen geformuleerd voor de afzonderlijke projecten in interne projectdocumentatie. Door de afzonderlijke projectplannen en verantwoordingen in samenhang te analyseren hebben we (sub)doelstellingen gereconstrueerd voor de Aanpak Veilig Buitengebied. We geven deze in figuur 3.1 weer.

De reconstructie is voorgelegd aan de projectleiders van ZLTO en PVO. Zij herkennen de geformuleerde doelen en subdoelen en hebben geen aanvullende doelen aangedragen. Wel benoemen ze dat het overkoepelende doel van de hele aanpak is: een veiliger buitengebied. We hebben dit overkoepelend doel aan figuur 3.1 toegevoegd.

Ook geven zij aan dat zij er bewust voor gekozen hebben geen concrete doelen van te voren te formuleren voor de Aanpak Veilig Buitengebied, op basis waarvan vervolgens te monitoren is of en hoe deze behaald worden. Ze hebben er de voorkeur aan gegeven dit niet te doen, zodat zij – naar eigen zeggen – beter in kunnen spelen op behoeften en kansen en kunnen bijsturen op basis van wat ze in de praktijk zien. De projectleiders noemen dit een organische ontwikkelaanpak.

Figuur 3.1 Gereconstrueerde subdoelen en hoofddoelen Aanpak Veilig Buitengebied



3.3 Relatie doelen en activiteiten in de praktijk

In deze paragraaf beschrijven we de activiteiten van de Aanpak Veilig Buitengebied in de praktijk door deze te koppelen aan de (sub)doelen van de Aanpak Veilig Buitengebied. Hierdoor komt er ten eerste inzicht in de activiteiten die er zoals ondernomen zijn, als dat er inzicht komt in welke subdoelen hier het meest mee 'bediend' worden.

Meer weerbare boeren en tuinders

Het eerste doel van de aanpak is meer weerbare boeren en tuinders. Onderstaande tabel laat zien dat er binnen het thema 'weerbare boeren en tuinders' met name veel activiteiten hebben plaatsgevonden gericht op het meer bewust maken van agrariërs van risico's om betrokken te raken bij (drugs)criminaliteit en handelingsbekwaam om met een mogelijke benadering van een crimineel om te gaan. Voor het subdoel '(Ex-)agrariërs hebben instrumenten om veilig te verhuren' is een standaard huurcontract ontwikkeld. Er zijn geen concrete activiteiten gerealiseerd gericht op financieel gezond ondernemerschap, hoewel er binnen het project wel is getracht andere partijen hiervoor in beweging te brengen (de aanpak heeft hierin alleen een aanjagende rol). Zo is getracht partijen te stimuleren om toekomstbestendige erven te ontwikkelen, maar dit is niet van de grond gekomen. Hiernaast heeft er lobby plaatsgevonden om meer flexibiliteit en snelheid in procedures gemeente en provincie tegen leegstand te brengen. Het resultaat hiervan is naar eigen

zeggen nog heel beperkt. Over de weerbaarheid van dit thema en de beperkte invloedssfeer komen we later nog te spreken.

Tabel 3.2 Hoofddoel Meer weerbare boeren en tuinders en bijbehorende activiteiten

Subdoelen	Activiteiten
Agrariërs zijn zich bewust van risico's betrokken raken bij (drugs)criminaliteit en handelingsbekwaam om met een benadering om te gaan	- Voorlichting, boerenlunch, boerinnenlunch, boerinnenborrel, cybersessie, pop-up spreekuur. Aanwezigheid op beurzen. Theatervoorstelling Eldorado²⁴. Preventieve gesprekken (Knock and Talk). Weerbaarheidstraining boeren/boerinnen: "Op eigen erf". Bij vrijwel alle activiteiten is de vertrouwenspersoon aanwezig geweest. Zo ook vier geurtonnen: deze vormen een goede aantrekkingskracht en aanleiding voor een gesprek (het helpt mensen zogenaamd over de drempel). - Er is een eenmalige lotgenotenbijeenkomst geweest, met aanwezigheid van een psychosociaal therapeut.
(Ex)-agrariërs hebben instrumenten om veilig te verhuren	Er is een standaard huurcontract ontwikkeld ²⁵ . Door gebruikmaking hiervan wordt de kans kleiner geacht dat de te verhuren ruimte voor ondermijnende (criminele) activiteiten worden gebruikt. Hiernaast is de veronderstelling dat de agrariër hierdoor minder snel strafrechtelijk vervolgd kan worden. ²⁶
Financieel gezond ondernemerschap	Het plan was toekomstbestendige erven te stimuleren (waar bijvoorbeeld oudere boeren samen leven en zorgaanbod dichtbij beschikbaar is). Dit is niet van de grond gekomen. Hiernaast was het plan flexibiliteit en snelheid in procedures gemeente en provincie tegen leegstand te stimuleren. Hoewel er hierin enige lobby plaatsvindt, is deze stimulans (en het resultaat ervan) naar eigen zeggen nog heel beperkt. Het is goed om op te merken dat de kernorganisaties van de Aanpak Veilig Buitengebied hierbij niet zelf aan zet zijn (PVO-BZ en ZLTO), maar de aanjagende partij zijn van andere organisaties.

Meer meldingsbereidheid

Het vergroten van de meldingsbereidheid in het buitengebied is het tweede hoofddoel. Op alle drie de subdoelen bij dit hoofddoel zijn activiteiten ondernomen binnen de Aanpak Veilig Buitengebied. Bijvoorbeeld richten de voorlichtingsbijeenkomsten, lunches en trainingen zich op alle drie de subdoelen: bewustzijn van het belang van melden, vertrouwen in de overheid en (kennis over) laagdrempelige meldmogelijkheden. En bij twee subdoelen zijn er nog afzonderlijke activiteiten te benoemen. Zo probeert men het vertrouwen in de overheid te herstellen door oog te hebben voor de problemen waar

²⁴ In Veldhoven, Land van Cuijk, Gemert Bakel en in Limburg.

²⁵ Vanuit boeren en tuinders werd de behoefte kenbaar gemaakt aan gestandaardiseerde huurcontracten. Hierin staat onder andere dat er geen contante betalingen geaccepteerd worden, een ID-bewijs overlegd moet worden en dat er, geregelde onaangekondigde inspectie van ruimten kunnen plaatsvinden.

²⁶ In de plannen was er ook de wens geformuleerd om een tool te ontwikkelen en aanbieden voor het screenen van huurders. Dit bleek te complex te zijn (o.a. vanwege de AVG). In de (voorlichtings)bijeenkomsten worden in de presentatie van ZLTO/PVO wel tips gegeven voor veilige verhuur, zoals het verhuren via een erkende huurmakelaar die vaak wel mogelijkheden heeft tot het screenen van de huurder.

agrariërs mee zitten; hen te helpen met veiligheidskwesties anders dan drugscriminaliteit. En om kennis te delen over meldmogelijkheden is er een meldkaart ontwikkeld met informatie waar en hoe men (signalen van) criminaliteit kan melden. Onderstaande tabel geeft de relevante activiteiten per subdoel weer voor het hoofddoel ‘meer meldingsbereidheid van agrariërs’.

Tabel 3.3 Hoofddoel Meer meldingsbereidheid en bijbehorende activiteiten

Subdoelen	Activiteiten
Agrariërs zijn zich bewust van het belang van melden	- Het belang van melden vormt onderdeel van de volgende (reeds eerder aan de orde gekomen) activiteiten: voorlichting, boerenlunch, boerinnenlunch, boerinnenborrel, cybersessie, pop-up spreekuur, beurzen, theatervoorstelling Eldorado, preventieve gesprekken, Weerbaarheidstraining boeren/boerinnen: “Op eigen erf”.
Agrariërs hebben (meer) vertrouwen in de overheid	- Boeren worden geholpen met bredere veiligheidskwesties waar zij mee zitten: Expertmiddag Samen Sterk tegen GPS Diefstal²⁷, 120 veiligheidsscans²⁸, instrument om kraken kassa’s tegen te gaan, piepsysteem GPS-diefstal. En er is gelobbyd voor een Vliegende Brigade om drugsafval op te (helpen) ruimen, maar deze is (nog) niet gerealiseerd. - Bij de voorlichtingsbijeenkomsten en lunches worden gemeenten (bijvoorbeeld OOV-er en Burgemeester) en politie (zoals de wijkagent) uitgenodigd om hen te laten kennismaken met aanwezige agrariërs en inwoners van het buitengebied.²⁹ - De vertrouwenspersoon ZLTO fungeert als brugfunctie naar de overheid. Zij haalt ervaringen en problematiek op bij agrariërs en licht hier ‘Den Haag’ over in, bijvoorbeeld in gesprekken met of in een werkgroep van een ministerie of LVVN³⁰. Soms brengt ze agrariërs hiertoe ook samen met landelijke beleidsmakers. De bedoeling is dat de agrariërs zich hierdoor gehoord voelen door ‘de overheid’ en meer vertrouwen krijgen.
Agrariërs hebben (kennis over) laagdrempelige meldmogelijkheden.	- De vertrouwenspersoon biedt een meldmogelijkheid voor agrariërs of inwoners in het buitengebied die via andere kanalen niet willen melden bij de overheid. - Kennis delen over meldmogelijkheden is onderdeel van de volgende (reeds eerder aan de orde gekomen) activiteiten: voorlichting, boerenlunch, boerinnenlunch, boerinnenborrel, cybersessie, pop-up spreekuur, beurzen, theatervoorstelling Eldorado, preventieve gesprekken, Weerbaarheidstraining boeren/boerinnen: “Op eigen erf”. Tijdens deze activiteiten worden aanwezigen inlicht over meldmogelijkheden. Tijdens de activiteit zelf is er altijd ook ruimte om in gesprek te gaan over signalen en vermoedens. - Er is een meldkaart ontwikkeld met informatie waar en hoe men (signalen van) criminaliteit kan melden.

Minder gelegenheid

Het derde hoofddoel betreft minder gelegenheid voor ondermijnende criminaliteit in het buitengebied, waar een hoger gepercipieerde pakkans het gevolg van kan zijn. In de onderstaande tabel staan de activiteiten die aan dit hoofddoel en bijbehorende subdoelen

²⁷ In dit kader is er met ZLTO, VNO-NCW, MKB Nederland, Fedecom, Politie en Cumela ook een werkgroep opgericht. Het doel: meer inzicht krijgen in hoe criminelen zich organiseren en toewerken naar barrières en preventieve maatregelen.

²⁸ In drie maanden tijd zijn er 120 veiligheidsscans gedaan, betaald door PVO vanuit additionele gelden.

²⁹ Soms wordt een bijeenkomst, brunch of lunch expliciet georganiseerd naar aanleiding van een signaal dat er geen contact en kennis is tussen overheid en agrariërs.

³⁰ Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur.

gekoppeld kunnen worden. Uit deze tabel kan afgeleid worden dat er voor dit hoofddoel minder activiteiten zijn uitgevoerd in vergelijking met de andere hoofddoelen.

Tabel 3.4 Hoofddoel Minder gelegenheid en bijbehorende activiteiten

Subdoelen	Activiteiten
Er zijn minder leegstaande loodsen	In documentatie staat als plan verwoord om te stimuleren: - een gunstige sloopregeling; - meer alternatief gebruik van loodsen; - meer gebruik van bestaande regelingen (o.a. Staldering en de Glas voor glas-regeling), - flexibiliteit en snelheid in procedures tegen leegstand gemeente en provincie, leegstandscans. Hiertoe zijn er verschillende gesprekken geweest met de provincie en met enkele gemeenten. Aandacht wordt er verder voor gevraagd in de media – het Brabants Dagblad – en in blad voor Nederlandse burgemeesters.
Overheid is zichtbaar aanwezig bij de boeren en tuinders	- In documentatie staat als plan verwoord om periodieke preventieve controles (door politie en boa's) te stimuleren. Het was de bedoeling daarover te communiceren, zo ook over opbrengsten van controles, zoals een drugsclub. Deze zichtbaarheid zou gelegenheid tot criminaliteit verminderen en een hogere gepercipieerde pakkans stimuleren. - In verantwoordingsdocumentatie staat dat er vanuit het project geregeld een bijdrage is geleverd aan 'lokale preventie actiedagen'. Samen met lokale partners zijn boerenerven zijn bezocht vanuit het oogpunt van 'veilig buitengebied'. Als de vertrouwenspersoon en/of PVO BZ niet aanwezig was, zijn flyers met de namen en gegevens van hen wel gedeeld tijdens de actiedagen.
Er is 'reuring' op het erf: minder anonimiteit	ZLTO en PVO BZ geven in de presentaties aan agrariërs (soms) tips om meer reuring te creëren op het erf. Dit kan een erf minder aantrekkelijk maken voor criminelen (en soms ook geld opleveren). Voorbeelden: fietspad door een erf, maïsdoolhoven, melktaps, eierautomaten.

In de voorafgaande paragraaf is ingegaan op de inhoud en doelen van de aanpak Veilig Buitengebied. Vanuit dit kader is gekeken naar de uitgevoerde activiteiten in de aanpak.

Uit deze analyse blijkt dat er met name concrete en zichtbare activiteiten zijn uitgevoerd gericht op hoofddoel 1: het vergroten van de weerbaarheid van boeren en tuinders, gevolgd door hoofddoel 2: meer meldingsbereidheid.

3.4 Werkwijze

We bespreken in deze paragraaf enkele kenmerkende punten van de werkwijze van de Aanpak Veilig Buitengebied. We beschrijven hier de punten die uit verschillende bronnen naar voren zijn gekomen, bijvoorbeeld uit gesprekken met de projectleiders en met professionals.

Behoeften van agrariërs als startpunt

Binnen de Aanpak Veilig Buitengebied wordt er ingestoken op de behoeften van agrariërs. Tijdens een webinar is een door PVO-BZ en ZLTO een behoeftepeiling gedaan, die richtinggevend is geweest voor de aanpak. Hier is bijvoorbeeld de focus op diefstal en inbraak uit gekomen, niet enkel op ondermijning (waarover meer in de volgende subparagraaf).

Betrokkenen noemen dit een sterk punt van de aanpak, omdat dit er voor zorgt dat agrariërs zich gehoord voelen, het tot wederkerigheid kan leiden en onderling vertrouwen. Deze wederkerigheid en vertrouwen kunnen zorgen voor bijvoorbeeld meer bereidheid om criminaliteit te melden of meer weerbaarheid bij een lucratief ogend aanbod van een crimineel. Dat deze aandacht voor de leefwereld van agrariërs van belang is, bleek ook uit de flitspeiling. Deze flitspeiling richtte zich namelijk grotendeels op het benaderd worden door criminelen en het al dan niet melden hiervan³¹, hetgeen bij verschillende respondenten ergernis opriep, omdat zij van andere dingen (zoals slechte verlichting, inbraken) evenveel of meer last ervaren (zoals al even aangestipt in paragraaf 2.6).

De aandacht voor de behoeften van agrariërs in de Aanpak Veilig Buitengebied blijkt bijvoorbeeld uit de ruimte die er tijdens bijeenkomsten over (bijvoorbeeld) ondermijnende criminaliteit is om te bespreken waar agrariërs zelf mee zitten, bijvoorbeeld aanrijtijden in het buitengebied of diefstal van gereedschap en apparatuur. Bij enkele bijeenkomsten is naar behoefte inbraak en diefstal of cybercriminaliteit hierdoor ook als het centrale thema neergezet.

Het aansluiten bij behoefte van agrariërs uit zich ook in de concrete handvatten die men vanuit de Aanpak Veilig Buitengebied probeert mee te geven aan de agrariër. Bijvoorbeeld door het aanbieden van tools, zoals het standaardhuurcontract, of door hen echt te trainen hoe ze met een mogelijke benadering van een crimineel om kunnen gaan.

Een laatste voorbeeld: waar mogelijk wordt (kleinere) problematiek die agrariërs naar voren direct opgepakt. Bijvoorbeeld als bij een bezoek van de vertrouwenspersoon aan een erf een concreet klein op te lossen probleem op tafel komt. Zoals eerder gesteld, wordt deze vertrouwenspersoon daardoor ook echt als een doorpakker gezien.

Een brede insteek: focus op veiligheid

Een tweede kenmerkend punt van de Aanpak Veilig Buitengebied betreft de zogenaamde brede aanvliegroute, welke aansluit bij het eerste punt: aansluiten bij behoeften van agrariërs. Voor agrariërs is, zoals gezegd, benaderd worden door criminelen niet het enige of het grootste probleem. Om een bijeenkomst aansprekend voor hen te maken, wordt bijvoorbeeld daarom soms niet voor de titel 'ondermijnende criminaliteit' gekozen, maar breder: veiligheid in het buitengebied.

Een ander voordeel van deze bredere benaderingswijze, is dat agrariërs zich niet gestigmatiseerd en gecriminaliseerd voelen. Dit sentiment kwam in de open antwoorden van de flitspeiling soms naar voren.³² Respondenten vragen zich bijvoorbeeld af waarom er zoveel focus op het buitengebied is, terwijl risico's mogelijk nog veel groter zijn op industrie- en bedrijventerreinen (met veel leegstand). Hiernaast benoemen verschillende agrariërs dat zij met andere of grotere problemen kampen dan drugscriminaliteit. Grote impact op agrariërs heeft onder andere de stikstofproblematiek, onder meer door de focus op stikstofuitstoot in de buurt van Natura 2000-gebieden, de piekbelastersregeling en het vertraagde legalisatieproces voor PAS-melders. Ook het mestbeleid, de eisen rondom verduurzaming en de soms beperkende regelgeving voor bouw en uitbreiding van agrarische bedrijven zijn zaken waar agrariërs last van hebben.

³¹ De vragenlijst startte overigens wel met een vraag over diefstal en inbraak op verzoek van de projectleiders van de Aanpak Veilig Buitengebied.

³² En kwam reeds aan de orde in paragraaf 2.3.

Een professional licht de meerwaarde van de brede insteek als volgt toe:

“

En ik denk dat dit project daar wat aan bijgedragen heeft: dat je de agrarische sector gewoon moet benaderen als een economische sector met ondernemers. Terwijl sommige beelden creëren dat er vooral criminelen zijn op het platteland. Terwijl de meeste gewoon hele normale ondernemers zijn met het hart voor het bedrijf. Daardoor versterk je eigenlijk een polarisatie, en dat wil je in mijn ogen niet. Dus dat wat doorbreken. (professional)

”

De boer op: letterlijk en figuurlijk naar de boer(in) toe

De boer op gaan, dus richting agrariërs, zowel figuurlijk als letterlijk, is een volgend kenmerkend (en positief ervaren) punt van de Aanpak Veilig Buitengebied. Het gaat om de persoonlijke benadering, laagdrempelig beschikbaar zijn en het gevoel ‘dezelfde taal te spreken’. En voor het soms expliciet richten op boerinnen (omdat ervaring leert dat zij soms meer op staan om een melding te doen). We gaan hier onderstaand nader op in.

Kenmerkend van de activiteiten binnen de Aanpak Veilig Buitengebied is de persoonlijke benadering, bijvoorbeeld doordat op verzoek of naar aanleiding van een signaal de vertrouwenspersoon bij een agrariër thuis komt (een zogenaamd keukentafelgesprek). Maar ook door het organiseren van een bijeenkomst (na)bij de boer (bijvoorbeeld op een erf), door aanwezig te zijn op beurzen waar agrariërs vanuit hun vakgebied naar toegaan of door contact met boeren en tuinders te zoeken nadat in hun buurt een lab of hennepkwekerij is ontdekt. Ook wordt waar mogelijk rekening gehouden met een tijdstip of periode waarin agrariërs makkelijker van (hun werk op) het erf weg kunnen.

Het bestaan van een vertrouwenspersoon, die zichtbaar aanwezig is (bijvoorbeeld op verschillende bijeenkomsten of via de Nieuwe Oogst) zorgt voor een laagdrempelig punt om advies te krijgen over (veiligheid)situaties. Bij bijvoorbeeld een bijeenkomst kan in het napraat-moment ook een melding bij de vertrouwenspersoon (of andere aanwezigen) gedaan worden. Meerwaarde heeft het hierbij dat de vertrouwenspersoon bij de ‘eigen organisatie’, namelijk ZLTO is geplaatst.

Het kwam al aan de orde, de aanpak richt zich soms expliciet op boerinnen. Naar de ervaring van de projectleiders van ZLTO en PVO-BZ lijken zij sensitiever ten aanzien van mogelijke signalen, ze maken zich sneller hard voor veiligheid en lijken eerder bereid om mistanden te melden.

Een laatste belangrijk (en meer figuurlijk) onderdeel van ‘de boer(in) opgaan’ bij de Aanpak Veilig Buitengebied, is het ‘dezelfde taal spreken’ als de agrariërs. Het versterkt het vertrouwen dat de betrokkenen van ZLTO (zoals de vertrouwenspersoon) en PVO-BZ goed op de hoogte zijn van de complexe en soms moeilijke situatie waarin agrariërs zich bevinden door landelijke ontwikkelingen. En dat zij veel kennis en expertise hebben over de veiligheidsproblematiek waar agrariërs mee kampen. Dit maakt hen, zo blijkt uit het onderzoek, een ingevoerde gesprekspartner.

Voor contact gebruik van bekende bestaande structuren

Binnen de Aanpak Veilig Buitengebied is ervoor gekozen zover mogelijk gebruik te maken van reeds bestaande structuren, in plaats van nieuwe structuren te creëren. Hier valt bijvoorbeeld het plaatsen van de vertrouwenspersoon bij ZLTO – de vereniging voor boeren en tuinders – onder, maar ook het communiceren in het veel gelezen blad Nieuwe Oogst, het benaderen van agrariërs over bijeenkomsten via ZLTO en het gebruik maken van reeds bestaande app-groepen.

Dit heeft verschillende voordelen. Allereerst het aanbod (bijvoorbeeld een bijeenkomst of tool die via ZLTO wordt uitgezet) via een organisatie komt die men reeds kent en vertrouwt. Het communicatiebereik is ook groot. Zo heeft het LinkedIn-profiel van ZLTO 8476 volgers en de Vertrouwenspersoon Veilig Buitengebied 11 volgers (d.d. 3 april25). Hiernaast is het voordeel dat (bijvoorbeeld door nauw samen te werken met gemeenten en politie) het thema veiligheid en weerbaarheid een breder eigenaarschap krijgt. Het gebruik maken van bestaande structuren (en geen tijdelijke programmastructuren) betreft een pluspunt gericht op de toekomst: de borging van activiteiten.

Laagdrempelig contact tussen de overheid en agrariërs stimuleren

Een volgend kernelement van de Aanpak Veilig Buitengebied betreft dat ZLTO (de vertrouwenspersoon) en PVO-BZ als brugfunctie fungeren, waardoor laagdrempelig contact kan ontstaan tussen de overheid en agrariërs. Het kwam eerder in dit rapport al ter sprake: door verschillende lokale situaties (afwezigheid van lokale overheid in het buitengebied, het niet gehoord voelen bij lokale problematiek) en landelijke ontwikkelingen (zoals de stikstofcrisis) is er soms weinig vertrouwen van agrariërs in de overheid. Dit verkleint de kans op het melden van signalen van (ondermijnende) criminaliteit.

Wanneer agrariërs op de hoogte of in contact komen met de vertrouwenspersoon dan biedt dit hen een laagdrempelige mogelijkheid tot het bespreken van en/of melden van een ongewenst situatie. Indien nodig kan de vertrouwenspersoon vervolgens contact leggen of (warm) doorverwijzen naar een meldlocatie binnen de overheid (bijvoorbeeld TCI). De vertrouwenspersoon fungeert als het ware als brug naar de overheid. Een sterk punt is hierbij dat de vertrouwenspersoon op verschillende manieren een vertrouwelijke behandeling van signalen en meldingen garandeert. De afspraak is dat er niet of nauwelijks iets opgeschreven wordt én niets in systemen wordt vastgelegd en dat de vertrouwenspersoon enkel stappen³³ onderneemt – mét instemming van de melder.

Hiernaast wordt vanuit de Aanpak Veilig Buitengebied het contact tussen de lokale overheid (gemeente, zoals boa's, politie, zoals wijkagenten) met agrariërs gestimuleerd. Zij worden uitgenodigd voor voorlichtingsbijeenkomsten en krijgen de kans zichzelf aan agrariërs voor te stellen.

De laatste brugfunctie betreft de brug tussen agrariërs en landelijk Den Haag. De Aanpak Veilig Buitengebied zet in op wederzijds begrip tussen agrarische ondernemers en veiligheidspartners en Den Haag. Een goed voorbeeld hiervan is de eerder beschreven documentaire Pijn op het platteland, waarbij de aanpak bij de ontwikkeling en verspreiding een stimulerende en faciliterende rol heeft gehad.

Aan de slag met de 'Coalition of the willing'

Door PVO BZ en ZLTO is ervoor gekozen om te werken met een zogenaamde 'coalition of the willing'³⁴. Met afdelingen van ZLTO die hiervoor open staan is actief aan de slag gegaan met het thema Veilig Buitengebied³⁵. Er wordt als het gaat om het organiseren van bijeenkomsten met name reactief gewerkt: op verzoek van een afdeling of gemeente. Soms wordt signaalgericht een gemeente benadert waar iets speelt. Het overige aanbod, zoals de veiligheidsscan of het huurcontract wordt wel verspreid via alle lokale aanspreekpunten.

³³ Bijvoorbeeld contact leggen met de politie of het Openbaar Ministerie

³⁴ Het gaat om een groep mensen, organisaties of partijen die vrijwillig en gemotiveerd samenwerken aan een gemeenschappelijk doel, waarbij niet iedereen mee hoeft te doen.

³⁵ In de Voortgangsrapportage 2024 – Meldpunt / Vertrouwenspersoon Veilig Buitengebied staat dat bij circa 38 van de 45 ZLTO-afdelingen 'een concreet aanbod op veilig buitengebied gerealiseerd'.

4 Bereik en waardering betrokkenen

Samenvatting

Dit hoofdstuk gaat over het bereik en de waardering van de activiteiten binnen de Aanpak Veilig Buitengebied. Bijna driekwart van de respondenten die aan de flitspeiling deelnamen heeft gehoord over het project Veilig Buitengebied en/of de activiteiten die daarbinnen plaatsvinden. Zij hoorden hier het meest over via Nieuwe Oogst of (in iets minder mate) door een direct bericht vanuit ZLTO, PVO BZ of de vertrouwenspersoon.

Met name de voorlichtingsactiviteiten blijken bekend bij agrariërs en professionals. Van de respondenten aan de flitspeiling heeft 34% wel eens meegedaan aan een voorlichtingsbijeenkomst of activiteit passende bij de Aanpak Veilig Buitengebied. Het meest is deelgenomen aan een voorlichtingsbijeenkomst over (ondermijnende) criminaliteit (19%), de veiligheidsscan (10%) of een Boerenlunch of Boerinnenlunch (8%). Eensgezind positief zijn betrokkenen over de opbrengst voor deelnemers van deze voorlichtingsactiviteiten: meer bewustwording en handelingsbekwaamheid, meer contact en vertrouwen tussen agrariërs en de (lokale) overheid in het buitengebied en de bijeenkomsten vormen volgens betrokkenen een informele meldmogelijkheid. Verschillende respondenten benoemen als aandachtspunt dat (nog) niet alle agrariërs hiermee bereikt zijn.

Leegstaande loodsen worden als een weerbarstig probleem gezien, met een versnipperde verantwoordelijkheid. (Lobby-)activiteiten die hierop plaatsvinden binnen de aanpak, lijken zich (enigszins) buiten het gezichtsveld van professionals en agrariërs plaats te vinden.

Naast de voorlichtingsbijeenkomsten zijn 120 veiligheidsscans uitgevoerd (een bereik van 10% bij deelnemers aan de flitspeiling) en van de respondenten die wel eens een ruimte op het erf verhuren heeft 45% gebruik gemaakt van het voorbeeldconvenant en/of standaardhuurcontract voor verhuur. Van de respondenten aan de flitspeiling heeft 12% contact gehad met de vertrouwenspersoon, veelal tijdens een bijeenkomst of sessie. Er is veel waardering voor het werk, het functioneren en de opbrengst van de vertrouwenspersoon. Ze wordt gezien als laagdrempelig en benaderbaar, proactief en een goede verbinder.

In dit hoofdstuk staat het bereik en de waardering van de ondernomen activiteiten in de aanpak centraal. Op basis van de flitspeiling en de gesprekken met agrariërs en professionals, bespreken we in hoeverre de doelgroep bereikt is met de verschillende activiteiten en in hoeverre deze activiteiten gewaardeerd worden. We maken hierbij onderscheid tussen voorlichtingsactiviteiten (paragraaf 4.1.), overige activiteiten (paragraaf 4.2) en bekendheid met de vertrouwenspersoon (paragraaf 4.3).

In dit hoofdstuk geven we een antwoord op de derde deelonderzoeksvraag vallende onder vraag 2:

2) In hoeverre ervaren betrokkenen dat de Aanpak Veilig Buitengebied heeft bijgedragen aan het vergroten van de veiligheid en weerbaarheid in de buitengebieden van Brabant en Zeeland?

- 2c) In hoeverre zijn deze activiteiten en het aanbod vanuit de aanpak bij boeren, tuinders en bewoners bekend en in hoeverre worden ze gewaardeerd?

4.1 Bereik en ervaring voorlichtingsactiviteiten

Bereik

Uit de flitspeiling en gesprekken met agrariërs en professionals blijkt dat zij voornamelijk bekend zijn met voorlichtingsactiviteiten die binnen de Aanpak Veilig Buitengebied plaatsvinden.

Van de respondenten aan de flitspeiling heeft 34% wel eens meegedaan aan een bijeenkomst of activiteit passende bij het Project Veilig Buitengebied. Het meest is deelgenomen aan een voorlichtingsbijeenkomst over (ondermijnende) criminaliteit (19%), de veiligheidsscan (10%) of een boerenlunch of boerinnenlunch (8%; zie tabel 4.1).

Tabel 4.1 Heeft u wel eens meegedaan aan een van de volgende bijeenkomsten of activiteiten?

	Aantal	% ³⁶
Voorlichtingsbijeenkomst over (ondermijnende) criminaliteit	145	19,4
Veiligheidsscan	78	10,4
Boerenlunch of boerinnenlunch	59	7,9
Sessie over cybercriminaliteit	27	3,6
Een ander soort bijeenkomst of activiteit, namelijk..... ³⁷	28	3,7
Weerbaarheidstraining Op eigen Erf	13	1,7
Nee	494	66,0

Voorlichtingsactiviteiten veiligheid en criminaliteit

Inhoud voorlichtingsactiviteiten

Tijdens de interviews met zowel professionals als agrariërs komen de verschillende bijeenkomsten die vanuit ZLTO/PVO (vaak samen met de gemeente) georganiseerd worden op het gebied van voorlichting over criminaliteit regelmatig aan de orde, bijvoorbeeld een voorlichtingsbijeenkomst (lunch of borrel) over ondermijnende criminaliteit, veiligheid in het buitengebied of een sessie over cybercriminaliteit. Uit deze interviews komen een aantal rode lijnen over de opzet en inhoud van deze bijeenkomsten naar voren als deze gericht zijn op ondermijnende criminaliteit:

- De aanwezige (overheids)organisaties zijn: ZLTO (de vertrouwenspersoon), PVO BZ, de wijkagent of een andere vertegenwoordiging van de politie en van de desbetreffende gemeente: de burgemeester, ambtenaar openbare orde en veiligheid en boa('s).
- De doelen van de bijeenkomst zijn het delen van kennis, het vergroten van weerbaarheid en meldingsbereidheid en de afstand verkleinen tussen de overheid en de bewoners en agrariërs in het buitengebied.
- Een (interactieve) presentatie is onderdeel van het programma, waarin verschillende thema's aan de orde komen, zoals:
 - o Kennisdeling over (ondermijnende) criminaliteit (wat is het, hoe zie je het: met concrete voorbeelden uit de praktijk).
 - o Handelingsperspectief: handvatten om zelf meer weerbaar te worden (concrete tips).
 - o Het belang van melden en mogelijkheden daartoe.

³⁶ Percentages tellen op tot boven de 100% omdat respondenten meerdere antwoorden mochten kiezen.

³⁷ Bijvoorbeeld: een avond over inbraakpreventie (drie keer genoemd), de theatervoorstelling Eldorado (5 keer genoemd), via (een ledenavond of jaarvergadering van) ZLTO (vijf keer genoemd).

- o Het voorstellen van de vertrouwenspersoon.
 - o Het kennismaken met de boa('s) en/of wijkagent.
- Tijdens de bijeenkomst wordt aangesloten bij de behoeften van de aanwezige agrariërs. Dit wordt bijvoorbeeld gedaan door (veel) ruimte te geven aan een gesprek over thema's waar de agrariërs last van ervaren of mee zitten, zoals (GPS-)diefstal en de aanrijtijden van hulpdiensten (waaronder politie) in het buitengebied. Soms wordt er ook voor gekozen de titel van de avond breder te houden dan 'ondermijnende criminaliteit', maar deze bijvoorbeeld aan 'veiligheid' te koppelen, om agrariërs breder aan te trekken.
- Tijdens de bijeenkomst wordt tijd ingeruimd voor napraten, informele gesprekken na de presentatie of het anderszins plenaire onderdeel.

Onderstaande citaten vormen voorbeelden van de toelichting die respondenten geven over de inhoud van de voorlichtingsbijeenkomst waarbij zij aanwezig waren:

“Waar moet je op letten in het buitengebied? Wat zijn de signalen? Bijvoorbeeld die zakjes met spul erin: wat moet je daaraan ruiken? Het gaat dus puur om preventie en om te kijken wat er in het begin gebeurt. Hoe herken je dingen? Hoe ga je ermee om als je zelf benaderd wordt? Hoe handel je in zo'n situatie? (Interview agrariër)

Een stukje voorstellen van de boa's, het kennen van je wijkagent, het netwerk leren kennen en een stukje preventie en weerbaarheid. Een stukje bekendheid met de handhavers; waar ze bijvoorbeeld kunnen melden, en waar ze hulp kunnen krijgen. En het netwerk met elkaar natuurlijk. (Interview professional 1)

”

Los van deze meer algemene voorlichtingsactiviteiten, komen er tijdens gesprekken enkele activiteiten naar voren met een specifieke inslag of methode:

- De inzet van een trainingsacteur (bij de Training weerbaarheid op 't erf). Er vinden bij deze training rollenspelen plaats, met drie casussen: 1) De mogelijke crimineel die een schuur wil huren, 2) Dierenrechten- en milieuactivisten die bijv. een rondleiding afdwingen of op andere wijze dreigend overkomen en 3) Voorverkenningen voor bijvoorbeeld diefstal en inbraken.
- De inzet van een voormalig inbreker die kwetsbaarheden op de dag van de bijeenkomst op erven opspoort en tijdens de bijeenkomst terugkoppelt (ter vergroting van het bewustzijn en kennis over risico's).
- Theatervoorstelling Eldorado: een opvoering/voorstelling in de openlucht over (drugs)criminaliteit in het Brabantse buitengebied en financiële kwetsbaarheid van boeren om hierbij betrokken te raken. Deze voorstelling wordt bij een boer op het erf gespeeld en laat zien hoe een kwetsbare boer bij drugscriminaliteit betrokken raakt.

Een respondent die erg enthousiast is over deze theatervoorstelling:

“Ook als je kijkt naar de impact dat het El-Dorado-theaterstuk heeft gehad. Dat is supertof voor agrariërs dat ze op die manier in het zonnetje worden gezet. Dat ze niet naar de stad hoeven te komen om een theaterstuk te zien, maar dat men ervoor kiest om dat bij de boeren op het erf te doen. (...) De awareness heeft in Brabant wel bijgedragen dat men alerter is en sneller weet hoe je daar tegenop moet treden. Wij zien daardoor bij de politie dat er toch wel een verschuiving is naar andere gebieden in het land. (Interview professional 8)

”

Bereik voorlichtingsactiviteiten

De opkomst bij de voorlichtingsbijeenkomsten varieert tussen de 15 en 100 personen, zo blijkt uit de interviews met professionals die bij een bijeenkomst aanwezig waren. Over de waardering van dit bereik komen er tijdens de interviews verschillende beelden naar voren. Enkele respondenten zijn positief over dit bereik, zij noemen dit 'een mooie opkomst' en vinden dat er sprake was van een gemêleerd gezelschap (actieve en gestopte boeren). Andere respondenten zijn wat minder positief hierover. Zij benoemen dat het lastig is om iedereen te bereiken, dat alleen agrariërs aangesloten bij ZLTO bereikt (lijken) te worden en dat ze bij elke sessie dezelfde personen zien. Wel benoemen verschillende respondenten dat kennis die gedeeld is bij een bijeenkomst via-via ook bij agrariërs terecht lijkt te komen die niet bij een bijeenkomst aanwezig waren. Een professional vertelt hierover:

“Je bereikt in directe zin niet iedereen. Ik denk dat er daar 20, 30 waren. Gewoon in de schuur, op het erf: dat doet ook wel iets. Maar je bereikt indirect wel wat: want het spreekt zich wel rond, is mijn idee. Maar hoeveel je echt bereikt weet ik niet. Maar wat is bereiken? Als je een folder stuurt: dat gaat erin en is weer weg. Dan heb je wel een groot aantal contacten. Ik denk dat die individuele gesprekken, beter contact tot stand brengen en sneller mensen tot actie aanzetten. (Interview professional 6)”

Het bereik van de voorlichtingsbijeenkomsten hangt af van de bereidheid van lokale partijen om hieraan mee te werken. Door PVO BZ en ZLTO is ervoor gekozen om te werken met de eerder genoemde 'coalition of the willing', zoals eerder bij de werkwijze beschreven³⁸.

Ervaren opbrengst voorlichtingsactiviteiten

Alle respondenten – agrariërs en professionals – zijn positief over de opbrengst van de voorlichtingsbijeenkomsten. De waardering voor deze bijeenkomsten is groot. Respondenten benoemen ten eerste dat aanwezigen meer bewustwording kregen over de problematiek, bijvoorbeeld het risico van inbraak of de mogelijke gevolgen van het verhuren van een ruimte aan een drugs crimineel. Ten tweede dat aanwezigen meer handelingsbekwaam zijn geworden doordat er veel concrete adviezen zijn gegeven, vanuit de organisatoren, maar ook onderling. Zij leren bijvoorbeeld wat ze kunnen doen als ze een situatie niet vertrouwen of hoe ze ter preventie een goed huurcontract kunnen opstellen. Ten derde benoemen respondenten dat de bijeenkomst(en) bijdragen aan meer contact en vertrouwen tussen agrariërs en bewoners in het buitengebied en de (lokale) overheid. Ten vierde komt aan de orde dat de zogenaamde 'nazit' door sommige deelnemers aan de bijeenkomst gebruikt worden om een signaal of vermoeden te delen (bijvoorbeeld met de vertrouwenspersoon of de wijkagent).

Enkele citaten ter illustratie van de directe opbrengst van de voorlichtingsbijeenkomsten:

“Ik denk wel dat de bijeenkomst afgelopen november bijgedragen heeft aan een stukje bewustwording onder de leden. Ook van 'wat zijn de mogelijkheden om te melden?'. (Interview agrariër)

De bijeenkomst leverde heel veel bewustzijn op. Handvatten voor voorkomen van diefstal en inbraak op het erf. Hoe makkelijk het is om onbekend iemand op je erf te laten lopen. De activiteiten hebben een positief effect op bewustwording en handelingsperspectief. (Interview professional 2)

En dan krijg je gewoon echt hele goede gesprekken. En dan merk je ook hoe vaker je elkaar tegenkomt, hoe beter je elkaar leert kennen. Hoe makkelijker het contact ook gaat. En dat er op een gegeven moment ook een soort van vertrouwensband kan gaan ontstaan. En ik denk dat dat eigenlijk essentieel is naar de toekomst toe. Dat er een soort van vertrouwensband is en wederkerigheid in samenwerking tussen politie en mensen in het buitengebied. (Interview professional 5)

4.2 Ervaring met andere projectonderdelen

Tools

Veiligheidsscan

In paragraaf 3.3 kwam het al aan de orde: in drie maanden tijd zijn er 120 veiligheidsscans gedaan, betaald door PVO vanuit additionele gelden. Van de respondenten aan de flitspeiling heeft 10% aan deze veiligheidsscan meegedaan. De agrariërs die we interviewden voor dit onderzoek hadden vrijwel allemaal wel over de scan gehoord, maar hier (om verschillende redenen) niet aan meegewerkt. Zo benoemt een agrariër dat dit niet zinvol leek, omdat hij net nieuwe camera's had aangeschaft. De kennis bij de geïnterviewde professionals over de veiligheidsscan bleek eveneens beperkt. Kortom: op basis van de interviews kunnen we geen aanvullende informatie geven over de opbrengsten en ervaringen met deze veiligheidsscan.

Huurcontract

Van de respondenten van de flitspeiling verhuurt 15% wel eens een ruimte op het erf, zoals een loods of schuur (tabel 4.2). Bijna de helft heeft hierbij gebruik gemaakt van het voorbeeldconvenant en/of standaardhuurcontract voor verhuur (45%; tabel 4.3).

Tabel 4.3 Verhuurt u wel eens een ruimte op uw erf, zoals een loods of schuur?

	Aantal	%
Ja	109	14,5
Nee	641	85,5
Totaal	750	100,0

Tabel 4.3 Heeft u daarbij gebruik gemaakt van het voorbeeldconvenant en/of standaardhuurcontract voor verhuur

	Aantal	%
Ja	49	45,4
Nee	57	52,8
Weet ik niet	2	1,9
Totaal	108	100,0

Tijdens interviews komt naar voren dat het huurcontract tijdens de bijeenkomsten onder de aandacht wordt gebracht bij de deelnemers. Dergelijke concrete handvatten voor meer weerbaarheid worden gewaardeerd. We weten echter niet of het beoogde doel: minder misbruik, minder aansprakelijkheid voor de boeren hiermee is bereikt. Onderstaande citaat vormt een illustratie van de meerwaarde die een professional ervaart van het standaard huurcontract:

“Maar ook op het vlak van ondermijning. Bijvoorbeeld huurcontracten, wat als voorbeeld genoemd wordt: zorg dat je eens in de zoveel tijd naar binnen mag zonder dat je toestemming hoeft te hebben, anders schakel de politie in. Dat is gewoon heel tastbaar (Interview professional 7)

Preventieve actiedagen

In paragraaf 3.1 kwamen reeds de periodieke preventieve actiedagen³⁹ (door politie en boa's) in het buitengebied ter sprake. Het stimuleren hiervan was onderdeel van de

³⁹ Waar nodig kan er tijdens deze actiedagen ook repressief opgetreden worden.

oorspronkelijke plannen van het project Veilig Buitengebied. Uit interne documentatie blijkt dat er door ZLTO en PVO BZ hierin een bijdrage is geleverd door aanwezigheid bij de actiedagen en soms ook door aan betrokkenen van de actiedagen een presentatie te geven over wat van belang is om een goed gesprek met agrarisch ondernemers te kunnen hebben. Een professional vertelt in lijn hiermee dat zij samen met ZLTO (de vertrouwenspersoon) preventieve controles uitvoeren en dat dit in heel Oost-Brabant periodiek plaatsvindt. De respondent waardeert de aanwezigheid hierbij van de vertrouwenspersoon. Zij kan zich op dat moment voorstellen en soms komen agrariërs op dat moment of later met signalen van mogelijke misstanden naar haar toe.

Communicatie

Deelnemers aan de flitspeiling is gevraagd of ze via verschillende media wel eens iets gehoord hebben over het project Veilig Buitengebied en/of de activiteiten die daarbinnen plaatsvinden. Tabel 4.4 geeft de beantwoording weer.

Tabel 4.4 Heeft u op de volgende manieren wel eens gehoord over het project Veilig Buitengebied en/of de activiteiten die daarbinnen plaatsvinden?

	Aantal	% ⁴⁰
Via Nieuwe Oogst	374	49,9
Door een direct bericht vanuit ZLTO, PVO BZ of de vertrouwenspersoon	264	35,2
Via een (lokale) krant	79	10,5
Via social media	87	11,6
Via via	62	8,3
Nee	197	26,3
Op een andere manier, namelijk ⁴¹	13	1,7

Bijna driekwart van de respondenten heeft op één of meerdere manieren gehoord over het project Veilig Buitengebied en/of de activiteiten die daarbinnen plaatsvinden (en iets meer dan een kwart dus niet). De helft van de respondenten heeft van de aanpak en/of de activiteiten gehoord via de Nieuwe Oogst en 35% via een direct bericht vanuit ZLTO, PVO BZ of de vertrouwenspersoon.

Leegstaande loodsen

Het verminderen van gelegenheid voor criminele activiteiten in het buitengebied betreft het derde hoofddoel van de aanpak Veilig Buitengebied. Eerder kwam al aan de orde dat de inspanningen op dit hoofddoel relatief beperkt zijn. Betrokkenen noemen leegstaande loodsen een weerbarstig probleem, met een versnipperde verantwoordelijkheid. Er zijn meerdere partijen bij betrokken, zoals: de provincie (bijvoorbeeld middels de VAB-IMPULS⁴²) en gemeenten (het ruimtelijke domein).

Respondenten van de ZLTO geven aan dat zij het van belang vinden om een goede, nieuwe invulling van leegstaande loodsen zoveel mogelijk onder de aandacht brengen. Bijvoorbeeld door het recente interview in blad voor Nederlandse Burgemeesters. Maar ook alle 48 lokale

⁴⁰ De percentages tellen op tot boven de 100%, omdat respondenten meerdere antwoorden mochten geven.

⁴¹ Via de e-mail, op een beurs, via de afdeling ZLTO, via een flyer van de gemeente/politie, via de buurtvereniging, als bestuurslid van ZLTO, als raadslid.

⁴² Als er sprake is van een zogenaamde VAB (Vrijkomende Agrarische Bedrijfslocatie) kan een ondernemer bij de VAB-IMPULS terecht voor ondersteuning van een deskundige te oriëntatie en bespreking van toekomstperspectieven.

afdelingen van de ZLTO praten hierover volgens een respondent met hun burgemeester en wethouder.

Deze respondent licht toe:

“

Dit valt zeker onder noemer Veilig Buitengebied. Het is één van de belangrijkste pijlers onder de veiligheid (...) In sommige gebieden hebben we blijkbaar dat het liever 5 jaar leegstaat. Ik kan je genoeg aanwijzen waarbij gebouwen al 5, 10 jaar leeg staan en de gemeente dat goed vindt. En dan zijn we verbaasd dat daar ineens een drugslab wordt ontmanteld. (Interview professional 4)

”

Het is goed om te benoemen dat dergelijke (lobby-)activiteiten tegen leegstaande loodsen bij de meeste professionals en agrariërs niet als eerste naar voren komen als hen gevraagd wordt naar de Aanpak Veilig Buitengebied. Deze activiteiten lijken (enigszins) buiten hun gezichtsveld af te spelen. Zij weten dan ook vaak niet dat dit wel onderdeel vormt van de Aanpak Veilig Buitengebied.

Aangaande leegstaande loodsen komt in interviews met enkele professionals wel aan de orde dat leegstand-scans die wel worden uitgevoerd (bijvoorbeeld door RIEC's of gemeenten) preventieve mogelijkheden bieden: 'Mits er met de uitkomsten van een dergelijke scan wel actie wordt ondernomen'. Met een dergelijke scan worden leegstaande panden in een gebied gebracht, waarbij ook naar kwetsbaarheden wordt gekeken. Dit doet men bijvoorbeeld met een analyse van bestaande registraties en/of een fysieke schouw. Bij specifieke locaties kunnen er dan preventieve acties ondernomen worden, zoals een gesprek of het onder de aandacht brengen van de VAB-impuls.

Documentaire Pijn op het Platteland

Tijdens een Boerinnenborrel op 8 maart in Halderberge (2022) kwam de behoefte naar voren om het verhaal van boerinnen te vertellen. De vertrouwenspersoon bracht hiertoe vier boerinnen en een documentairemaker bij elkaar. De documentaire Pijn op het Platteland (9 maart 2023 uitgebracht) is hiervan het resultaat. De documentaire is op YouTube te zien en wordt 'in zaaltjes' (bijv. bij ministeries, provincies, lokale ZLTO-afdelingen, vrouwen netwerk) en bibliotheken getoond, als gesprekstarter. Bij het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LNV) is de documentaire ook vertoond en zijn boeren met aanwezigen (m.b.v. een gespreksleider) hierover in gesprek gegaan. Dit leidde tot werkbezoeken 1 op 1 bij boeren (Brabant-Zeeland-Gelderland). De boeren zijn weer terug uitgenodigd in Den Haag. En op 21 februari 2025 heeft er een boerenlunch met LNV plaatsgevonden. Deze activiteiten vallen binnen het subdoel: vergroten vertrouwen van agrariërs in de overheid. De documentaire Pijn op het Platteland is in één interview over de Aanpak Veilig Buitengebied ter sprake gekomen. Het lijkt erop alsof de betrokkenheid van de aanpak bij het faciliteren van deze documentaire bij de meeste betrokken professionals en agrariërs niet bekend is.

4.3 Bekendheid met en waardering vertrouwenspersoon

Al eerder in dit hoofdstuk is genoemd dat het instellen van een vertrouwenspersoon bij ZLTO een belangrijk onderdeel is van de Aanpak Veilig Buitengebied. Bij deze Vertrouwenspersoon Veilig Buitengebied kunnen boeren en tuinders terecht voor vragen, advies en hulp in geval van ondermijnende (drugs)criminaliteit en andere vormen van onveiligheid in het buitengebied in Brabant, Zeeland en Gelderland-Zuid. De vertrouwenspersoon betreft één persoon, die is geplaatst bij ZLTO. In deze paragraaf bespreken we de mate waarin de doelgroep bekend is met deze vertrouwenspersoon en de waardering hiervan.

Bekendheid met vertrouwenspersoon

Van de respondenten uit de flitspeiling is 20% bekend met de vertrouwenspersoon van ZLTO en 12% heeft met haar contact gehad, veelal tijdens een bijeenkomst of sessie (zie tabel 4.5 en tabel 4.6). Het is onduidelijk hoe de terminologie 'bekend met' hier precies geïnterpreteerd is.⁴³ Op basis van dit gegeven kunnen er dus geen conclusies getrokken worden over de bekendheid van de vertrouwenspersoon.

Tabel 4.5 Bent u bekend met de Vertrouwenspersoon Veilig Buitengebied? N=768

	Aantal	%
Ja	157	20,4
Nee	611	79,6
Totaal	768	100,0

Tabel 4.6 Heeft u wel eens contact gehad met de Vertrouwenspersoon Veilig Buitengebied? N=157⁴⁴

	Aantal	% ⁴⁵
Tijdens een bijeenkomst of sessie	76	48,4
Tijdens een bezoek aan mijn erf	9	5,7
Ik benaderde de Vertrouwenspersoon met een (advies)vraag	2	1,3
Ik benaderde de Vertrouwenspersoon om een melding te doen van onveiligheid/criminaliteit	3	1,9
Voor een andere reden	9	5,7
Nee	67	42,7

Waardering vertrouwenspersoon

Uit de interviews en enkele open antwoorden uit de flitspeiling blijkt dat er veel waardering is voor de vertrouwenspersoon, de praktische invulling van de functie en ervaren opbrengsten. Uit de analyse komen vier kenmerken naar voren: 1) laagdrempelig en benaderbaar, 2) proactief, 3) herstellen vertrouwen 4) verbinden van partijen.

Ten eerste blijkt dat de vertrouwenspersoon als laagdrempelig meldpunt voor agrariërs en andere bewoners van het buitengebied gezien wordt. Respondenten benoemen dat zij toegankelijk is en dat ze signalen of meldingen direct(er) oppakt. De vertrouwenspersoon wordt ook als een mogelijkheid gezien om nog anoniem, 'zonder dat het gelijk in het systeem wordt vastgelegd' problemen en goede vervolgstappen te bespreken. Concreet als laagdrempelig wordt de aanwezigheid van de vertrouwenspersoon genoemd bij de (voorlichtings)bijeenkomsten voor agrariërs. Zoals reeds eerder benoemd worden de napraatmomenten geregeld gebruikt om met de vertrouwenspersoon over een specifieke situatie te praten.

Ten tweede benoemen respondenten meermaals dat ze de proactieve werkwijze van de vertrouwenspersoon waarderen. Het gaat om zowel het proactief bij agrariërs thuis/op het erf langs gaan, als het oppakken van signalen, meldingen of problemen. Ze wordt geschetst als doorpakker. Respondenten waarderen dat ze goed benaderbaar is en dat ze 'de taal van de boeren spreekt'. Ze wordt gezien als empathisch en respondenten vinden het positief

⁴³ Respondenten kunnen bijvoorbeeld alleen zeggen dat ze bekend zijn met de vertrouwenspersoon omdat ze haar ontmoet hebben (strikte interpretatie) of zeggen dat ze bekend zijn met de vertrouwenspersoon omdat ze weten dat deze vertrouwenspersoon bestaat (brede interpretatie).

⁴⁴ Respondenten die bekend zijn met de vertrouwenspersoon.

⁴⁵ Antwoorden tellen op tot boven de 100% omdat respondenten meerdere antwoorden konden geven.

dat ze ook (anoniem) vergelijkbare situaties van anderen deelt. Hierdoor hebben agrariërs het gevoel dat ze goed begrijpt waar zij mee zitten.

Het volgende citaat vormt een voorbeeld van de waardering die over deze proactieve werkwijze van de vertrouwenspersoon wordt uitgesproken in de flitspeiling:

“De vertrouwenspersoon komt daadwerkelijk bij de mensen thuis. Ze werkt of handelt niet vanuit een kantoor of vanachter de computer maar bezoekt de mensen in hun eigen werk- en woonomgeving. Dit wordt erg gewaardeerd en zorgt voor een veel betere verbinding en een groter vertrouwen. Daarom is deze functie ook zo waardevol en vooral ook zo krachtig door de wijze waarop deze door de huidige vertrouwenspersoon wordt ingevuld. (Flitspeiling)

”

Ten derde komt naar voren dat de vertrouwenspersoon bijdraagt aan het herstellen van het vertrouwen van agrariërs in de overheid en andere instanties. Haar aanwezigheid, bij bijeenkomsten en op erven, haar benaderbaarheid en proactiviteit zorgen voor het verkleinen van de kloof. Dit kan ook leiden tot meer meldingsbereidheid. Het volgende citaat vormt hiervan een illustratie:

“We zagen dat de leden zelf geen aangifte deden, en ook niet zelf bereid waren de telefoon op te pakken en te melden. Heeft ook een beetje te maken met de relatie en verhoudingen tussen de leden en de overheid te maken, zeker afgelopen jaar met de boerenprotesten. Dus we kregen het gevoel dat als er bij hen wat gestolen werd, het niet serieus werd opgepakt. Dus het vertrouwen was extreem laag. Dus wij dachten; ‘Als ze het niet bij de politie willen melden, moeten we misschien zelf iemand aannemen die dat vertrouwen wel kan opwekken.’ (Interview professional 4)

”

Ten vierde blijkt uit de interviews dat de vertrouwenspersoon betrokken is bij het leggen van contact met andere instanties. Ze stimuleert bijvoorbeeld contact tussen de politie en agrariërs. Als ze bijvoorbeeld hoort dat agrariërs niet weten wie de wijkagent is, probeert ze te zorgen dat deze elkaar leren kennen. Indien wenselijk en mogelijk kan zij contact leggen tussen een agrariër en Team Criminele Inlichtingen (TCI) van de politie. Hiernaast brengt ze waar nodig en relevant verschillende organisaties bij elkaar die betrokken zijn bij de Veiligheid in het Buitengebied.

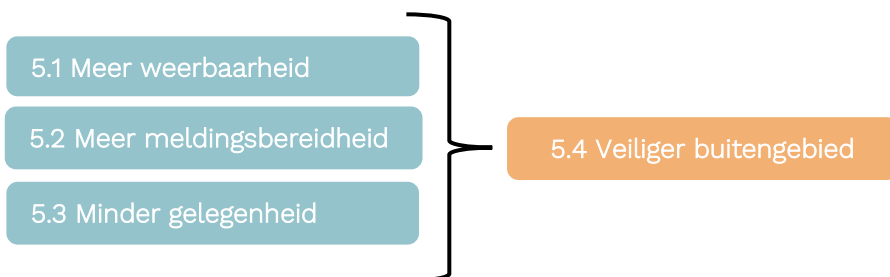
5 Ervaren bijdrage

Samenvatting

Van de Aanpak Veilig Buitengebied wordt de meeste opbrengst ervaren in het meer weerbaar maken van agrariërs tegen criminele invloeden. Uit de flitspeiling blijkt dat 76% van de agrariërs (of andere bewoners van het buitengebied) vindt dat ze zich in de afgelopen jaren meer bewust zijn geworden dat drugscriminaliteit een probleem is in het buitengebied. Verschillende betrokkenen benoemen dat er bij deelnemers aan voorlichtingsbijeenkomsten een toename van bewustzijn en handlingsbekwaamheid is. In lijn hiermee zeggen respondenten die meegedaan hebben aan één of meerdere activiteiten van de Aanpak Veilig Buitengebied significant vaker dat zij weten wat zij moeten doen bij het zien of vermoeden van drugscriminaliteit in de omgeving dan niet-deelnemers.

Over de opbrengst van de inspanningen van de Aanpak Veilig Buitengebied op meldingsbereidheid van drugscriminaliteit komen wisselende beelden naar voren. Aan de ene kant biedt de vertrouwenspersoon een laagdrempelige meldmogelijkheid (zij ervaart ook een toename van meldingen) en de inschatting van de eigen meldingsbereidheid is iets verbeterd tussen 2020-2025 (62% naar 70%). Aan de andere kant benoemen meerdere betrokkenen dat de meldingsbereidheid (onverminderd) laag en dat dit ook moeilijk te verbeteren is, omdat het met veel (soms moeilijk te beïnvloeden) facetten samenhangt (zoals vertrouwen in de overheid). Deze weerbarstigheid en beperkte invloedsmogelijkheden vanuit de Aanpak Veilig Buitengebied komen ook aan de orde als het gaat om het verminderen van de gelegenheid tot criminaliteit en het verbeteren de veiligheid in de breedte in het buitengebied.

In dit hoofdstuk bespreken we achtereenvolgens het door professionals en agrariërs ervaren bijdrage op de drie gereconstrueerde subdoelen en hoofddoel van de Aanpak Veilig Buitengebied:



Hiermee geven we een antwoord op de vierde deelonderzoeksvraag vallende onder vraag 2:

2) In hoeverre ervaren betrokkenen dat de Aanpak Veilig Buitengebied heeft bijgedragen aan het vergroten van de veiligheid en weerbaarheid in de buitengebieden van Brabant en Zeeland?

- 2d) In hoeverre is er informatie beschikbaar of zijn er ervaringen van betrokkenen dat deze activiteiten hebben bijgedragen aan de gestelde doelen?

We spreken hier over de ervaren bijdrage door respondenten die via de flitspeiling en interviews zijn bevestigd. We hebben geen effectevaluatie uitgevoerd en kunnen dus enkel spreken over de ervaring en beleving van respondenten.

5.1 Meer weerbaarheid

Verschillende professionals ervaren dat de diverse inspanningen binnen de Aanpak Veilig Buitengebied hebben bijgedragen aan meer weerbaarheid van boeren. Ze refereren hierbij vaak aan de voorlichtingsbijeenkomsten en trainingen voor agrariërs. Professionals geven aan dat agrariërs hierdoor handvatten gekregen hebben hoe ze met bepaalde situaties om moeten gaan en dat ze meer kennis hebben gekregen over risico's en de vertrouwenspersoon. We vroegen respondenten ook naar de verschillende subdoelen binnen het hoofddoel 'meer weerbaarheid boeren'. Met name bij meer risicobewustzijn en handelingsbekwaamheid (het eerste subdoel) komt een duidelijke positieve ontwikkeling naar voren. We spreken de drie subdoelen onderstaand nader door.

Agrariërs zijn zich bewust van risico's en handelingsbekwaam om ermee om te gaan

Uit de flitspeiling blijkt dat 76% van de agrariërs (of andere bewoners van het buitengebied) vindt dat ze zich in de afgelopen jaren meer bewust zijn geworden dat drugscriminaliteit een probleem is in het buitengebied⁴⁶. Respondenten benoemen in lijn hiermee in open antwoorden geregeld (60x) dat ze meer bewust zijn geworden van de (drugs)problematiek. Een deel van hen benoemt specifiek dat dit door media en/of deelname aan een bijeenkomst komt. Enkele voorbeelden van antwoorden uit de flitspeiling:

“

Door actieve aandacht en bijeenkomst meer van bewust, en handvaten en contactpersonen gekregen. (Flitspeiling)

Het is een goed initiatief van o.a. ZLTO om hun leden goed te informeren en te waarschuwen. We krijgen tegenwoordig al genoeg bagger over ons heen zonder dat we drugs crimineel zijn. (Flitspeiling)

”

Dat agrariërs zich meer bewust zijn geworden van risico's wordt beaamd door verschillende geïnterviewde professionals. Dit komt volgens hen door alle georganiseerde activiteiten, maar ook door aandacht in de media – bijvoorbeeld naar aanleiding van een nieuwsbericht over een drugslab.

Uit de flitspeiling komt hiernaast dat 45% nu beter dan een paar jaar geleden weet wat hij of zij moet doen als bij het zien of vermoeden van drugscriminaliteit in de omgeving⁴⁷. Respondenten die meegedaan hebben aan één of meerdere activiteiten van de Aanpak Veilig Buitengebied zeggen significant vaker dat zij dit nu beter weten: 56% versus 39% die hier niet aan mee hebben gedaan.

(Ex-)agrariërs hebben instrumenten om veilig te verhuren

Van de 109 respondenten uit de flitspeiling die een ruimte verhuren heeft 45% het standaardconvenant of contract hiervoor gebruikt. De projectleiders van ZLTO en PVO BZ geven aan dat ze niet kunnen zien hoe vaak het standaardconvenant of contract gedownload is, maar dat er wel vaak naar gevraagd wordt. Uit de interviews met professionals komen hierover wisselende beelden naar voren. Zo is dit product wisselend bekend en op het gebruik heeft men vaak weinig zicht. Het is onduidelijk of het instrument voor meer weerbaarheid van agrariërs heeft gezorgd: of het geholpen heeft om criminele huurders 'buiten de deur' te houden.

⁴⁶ 5% niet eens, 19% niet eens, niet oneens.

⁴⁷ 11% niet mee eens, 44% niet eens, niet oneens.

Financieel gezond ondernemerschap (door goed alternatief gebruik leegstaande loodsen)

De meeste respondenten geven aan dat ze niet weten hoe en in hoeverre de Aanpak Veilig Buitengebied bijdraagt aan financieel gezond ondernemerschap. Zij lichten vaak toe dat het hiervoor belangrijke thema – een goed alternatief gebruik voor leegstaande loodsen – complex is ('een veelkoppig monster'), waar verschillende beleidsdomeinen elkaar raken, namelijk het ruimtelijke en het veiligheidsdomein. Dit is voor de meeste respondenten niet een duidelijk zichtbaar onderdeel van de Aanpak Veilig Buitengebied. Betrokkenen vanuit de ZLTO geven aan dat zij wel lobbyactiviteiten hierin ontplooiën (zoals ook beschreven bij 3.3), maar dat zij gezien de complexiteit en weerbarstigheid van dit thema hierin nog maar mondjesmaat iets bereikt hebben.

Samengevat: betrokkenen ervaren een bijdrage van de aanpak op meer weerbaarheid van boeren, met name door meer bewustzijn en handelingsbekwaamheid bij verdachte situaties.

5.2 Meer meldingsbereidheid

Om te bepalen of de aanpak heeft geleid tot een hogere meldingsbereidheid zijn meerdere bronnen gebruikt, zoals projectdocumentatie, aantal MMA-meldingen en de interviews. Deze paragraaf focust op *de ervaren bijdrage van de aanpak op de meldingsbereidheid*. Eerder in hoofdstuk 2 zijn we ingegaan op de meldingsbereidheid als onderdeel van de aard en omvang van de problematiek. Hier bleek (onder andere) dat maar 11% melding heeft gedaan van een benadering van een (vermoedelijke) crimineel en dat de inschatting van de eigen meldingsbereidheid van drugscriminaliteit beduidend hoger ligt. Deze discrepantie tussen intentie en gedrag is vaker gevonden in onderzoek naar meldingsbereidheid⁴⁸ en wordt wel de intention-behavior-gap genoemd⁴⁹.

Onderstaand gaan we allereerst in op wat er over 'meer meldingsbereidheid' over het algemeen uit de quickscan naar voren is gekomen. Daarna gaan we in op de drie onderscheiden subdoelen.

Meer meldingsbereidheid algemeen

Verantwoordingsdocumentatie

In verantwoordingsdocumentatie benoemen de projectleiders van ZLTO en PVO BZ dat er steeds meer concrete signalen, meldingen en casussen bij hen zijn gekomen. Zij benoemen dat de meldingen zeer divers zijn, waardoor zij ervoor gekozen hebben om ze niet cijfermatig bij te houden.⁵⁰

MMA-meldingen Eenheid Zeeland-West Brabant en Oost-Brabant

In de Eenheid Zeeland-West Brabant en de Eenheid Oost-Brabant is er sprake van een fluctuerend aantal MMA-meldingen. Bij beide eenheden is grosso modo een piek in meldingen te zien in 2020, waarna een afname plaatsvindt tot 2022. Vervolgens is er dan weer sprake van een toename in 2024 (zie de bijlage). Het is niet mogelijk de recente stijging in MMA-meldingen te koppelen aan de inspanningen vanuit de Aanpak Veilig Buitengebied in Brabant-Zeeland, omdat de meldingen landelijk gestegen zijn.⁵¹ Op basis

⁴⁸ Zie bijvoorbeeld het onderzoek naar meldingsbereidheid in de [gemeente Haaglanden](#) uit 2024 (Broekhuizen & Mehlbaum, 2024) of in [Zeeland-West Brabant](#) uit 2018 (Broekhuizen, Meulenkamp, Stoutjesdijk & Boutellier, 2018).

⁴⁹ Sheeran & Webb (2016).

⁵⁰ Zij lichten toe dat dit mogelijk een verkeerd beeld zou geven omdat 'de ene melding de andere niet is'. Ze richten zich daarom vooral op kwalitatieve info i.p.v. kwantitatieve informatie.

⁵¹ Uit de jaarcijfers van MMA blijkt inderdaad een landelijke toename van meldingen in de periode 2022-2024 (na een periode met relatief veel meldingen in 2020-2021).

van deze gegevens kunnen daarom geen uitspraken gedaan over de mogelijke invloed van de aanpak op de ontwikkeling van MMA-meldingen in Brabant en Zeeland.

Inschatting meldingsbereidheid uit de flitspeiling

Eerder in hoofdstuk 2 kwam, in lijn met de toename van MMA-meldingen, ook een toename in de eigen inschatting van meldingsbereidheid naar voren uit de flitspeiling onder agrariërs en bewoners van het buitengebied. Bij de peiling in 2020 gaf 62% aan dat ze een vermoeden dat drugs geproduceerd, opgeslagen of gedumpt wordt op een agrarisch bedrijfsterrein zouden melden. Bij de peiling in 2025 betrof dit 70%. Vergelijkbaar met de geconstateerde ontwikkeling van MMA-meldingen is op basis van deze vergelijking niet te stellen dat dit door de Aanpak Veilig Buitengebied komt. We hebben immers geen vergelijkbare 0- en 1-meting gehouden bij inwoners van buitengebieden waar deze aanpak niet heeft plaatsgevonden.

Ervaren ontwikkeling professionals

Over de ontwikkeling van meldingsbereidheid in het buitengebied komt er tot slot vanuit professionals een divers beeld naar voren. Sommigen benoemen dat dit in het buitengebied een lastig punt zal blijven (ook al is er meer kennis en bewustzijn) en dat ze 'helemaal geen stijging ervaren' (soms ondanks inspanningen). Zij denken dat dit komt doordat anoniem melden vrijwel niet mogelijk is als jij bijvoorbeeld de enige buurman bent die (goed) zicht heeft op de activiteiten van de bij criminaliteit betrokken buur. Andere professionals hebben wel het gevoel dat er wel een toename kan zijn van meldingsbereidheid (door de bijeenkomsten), maar ze geven hierbij wel vaak aan dat ze dit niet kunnen aantonen.

Voorgaande ging over de algemene ervaren toename van meldingsbereidheid. Hieronder gaan we in op de ervaren resultaten voor de verschillende subdoelen van meldingsbereidheid.

Bewust van belang van melden

Verschillende professionals denken dat door deelname aan de voorlichtingsbijeenkomsten van de Aanpak Veilig Buitengebied respondenten zich meer bewust zijn geworden van het belang van melden. Over of dit daadwerkelijk tot een melding komt is er wel enige twijfel. Zoals het volgende citaat laat zien:

“Ik denk wel bewustzijn en meer kennis. Maar dan toch wel lastig in het buitengebied, wat ik voorheen zei, dat het te linken is aan jezelf. Dat blijft ingewikkeld. (Professional)”

Vertrouwen in, minder op afstand van overheid

Uit eerder onderzoek weten we dat vertrouwen in de overheid invloed heeft op de meldingsbereidheid. Een van de subdoelen om tot meer meldingsbereidheid te komen binnen de Aanpak Veilig Buitengebied is dan ook om meer vertrouwen in de overheid te genereren bij agrariërs. Binnen de aanpak is hierop ingezet door de afstand tussen agrariërs en overheden te verkleinen.

Uit interviews komt naar voren dat de voorlichtingsbijeenkomsten volgens respondenten een bijdrage hebben geleverd aan het overbruggen van de afstand van agrariërs tot de overheid. Dat geldt ook voor de functie van de vertrouwenspersoon. Zo bespraken we in paragraaf 3.4 dat zij volgens professionals een bijdrage levert aan het herstellen van het vertrouwen van agrariërs in de overheid en andere instanties en dat zij (bijvoorbeeld middels een bijeenkomst) betrokken is bij het leggen van verbinding tussen agrariërs en de overheid. Zo creëert zij bijvoorbeeld een contactmoment in een situatie waarin agrariërs niet weten wie de wijkagent is. Hoewel respondenten positief zijn over deze bijdrage, geven

ze tegelijkertijd ook aan dat het maar een beperkte bijdrage betreft. Ten eerste omdat het maar één persoon betreft, die maar met een beperkt aantal mensen in contact kan komen. Ten tweede omdat het thema ‘vertrouwen en afstand tot de overheid’ veel groter is en door vele andere facetten wordt beïnvloed. Bijvoorbeeld door de aanwezigheid en beschikbaarheid van de overheid (zoals de wijkagenten) in het buitengebied en het adequaat reageren op meldingen van problematiek. En bij het vertrouwen in de overheid spelen ook landelijke (beleids)ontwikkelingen een grote rol.

Een citaat dat bovenstaande illustreert:

“Er zijn veel factoren die dat vertrouwen kunnen beschadigen of versterken. Alle problematiek die er speelt rondom de stikstofaankpak, en noem alles maar op, denk ik dat dat dagelijks doorwerkt. En dan denk ik dat bijeenkomsten rondom weerbaarheid en criminaliteit, dat zijn momenten. Het kan iets helpen, maar het hangt ook samen met: als er meer gedaan zou zijn met de problemen waar de ondernemer mee zit, kan dat versterkend werken bij die ondernemer. Maar generiek gesproken denk ik dat andere problemen dit zwaar overschaduwden. (Professional)

(Kennis over) laagdrempelige meldmogelijkheden

Binnen de Aanpak Veilig Buitengebied probeert men tot slot de meldingsbereidheid te stimuleren door een laagdrempelige meldmogelijkheid te bieden en dit aanbod onder de aandacht te brengen.

Eerder in deze paragraaf (bij het subdoel ‘meer risicobewustzijn en handelings-bekwaamheid’) kwam naar voren dat 45% van de respondenten uit de flitspeiling nu beter dan een paar jaar geleden weet wat hij of zij moet doen als bij het zien of vermoeden van drugscriminaliteit in de omgeving en dat dit aandeel bij respondenten die meegedaan hebben aan één of meerdere activiteiten van de Aanpak Veilig Buitengebied hoger ligt: 56%. Dit betreft een indicatie van een ervaren bijdrage op het subdoel: ‘kennis over (laagdrempelige) meldmogelijkheden’. Een andere indicatie halen we uit de eerder (in paragraaf 3.4) besproken bevindingen over de vertrouwenspersoon. Hier kwam immers naar voren dat de vertrouwenspersoon als laagdrempelig meldpunt voor agrariërs en andere bewoners van het buitengebied gezien wordt. Het volgende citaat vormt hier eveneens een goede illustratie van:

“Door bewustwording wordt iedereen weerbaarder. En als je weet welke signalen verdacht zijn en bij wie deze gemeld kunnen worden, onderneem je ook sneller actie.

In tabel 5.1 vatten we voor het subdoel ‘meer meldingsbereidheid’ de bevindingen samen. Wanneer er op basis van de bevinding bij een bron geen onderbouwing naar voren komt van meer meldingsbereidheid (hoofddoel) of een positieve ontwikkeling op één van de drie subdoelen, dan hebben we kleur grijs gehanteerd. De kleur lichtgroen gebruiken we wanneer we bij de desbetreffende bron een (kleine) indicatie van een positief resultaat zien.

Tabel 5.1 Samenvatting bevindingen doel 'Meer meldingsbereidheid'

Bron	Doel	Bevinding	Kanttekening
Verantwoordings-documentatie	Meer meldingsbereidheid	Projectleiders ervaren meer concrete signalen, meldingen en casussen.	Subjectief gegeven (geen registratie bijgehouden).
MMA-meldingen	Meer meldingsbereidheid	Fluctuerend tussen 2020-2024 (de looptijd van de aanpak), wel toename 2023-2024.	Andere gebieden laten vergelijkbare ontwikkeling zien.
Flitspeiling 2020-2025	Meer meldingsbereidheid	Toename van eigen inschatting meldingsbereidheid.	Geen controlegroep. Discrepancie inschatting en feitelijk meldgedrag.
Ervaringen professionals	Meer meldingsbereidheid	Sommigen: meldingsbereidheid blijft beperkt. Anderen: mogelijke toename bij deelnemers activiteiten.	Subjectief gegeven.
Ervaringen professionals	Bewust van belang melden	Ervaren toename van bewustzijn bij deelnemers.	Twijfels of dit tot feitelijk melden leidt.
Ervaringen professionals	Vertrouwen overheid	Ervaren kleine bijdrage door activiteiten en de vertrouwenspersoon.	Klein effect, vanwege weerbarstige – bredere problematiek.
Flitspeiling	Meer (kennis) laagdrempelig melden	Deelnemers aan activiteiten benoemen vaker een positieve ontwikkeling in kennis over melden dan niet-deelnemers.	Onduidelijk of dit ook tot meer meldingen leidt.
Ervaringen professionals en agrariërs	Meer (kennis) laagdrempelig melden	Respondenten zien de vertrouwenspersoon als een laagdrempelige meldmogelijkheid.	Onduidelijk of dit ook tot meer meldingen leidt.

Samengevat: Aan de ene kant wijzen verschillende bronnen erop dat de aanpak een positieve bijdrage levert aan de ontwikkeling van meldingsbereidheid. Zo signaleren projectleiders een toename van concrete signalen en meldingen, geeft de flitspeiling dat aan dat deelnemers de eigen meldingsbereidheid hoger inschatten en ervaren professionals meer bewustzijn en kennis bij deelnemers aan activiteiten (facetten die bijdragen aan meer meldingsbereidheid). Ook wordt de vertrouwenspersoon gezien als een laagdrempelige meldmogelijkheid. Aan de andere kant blijft het onduidelijk in hoeverre de aanpak daadwerkelijk leidt tot meer meldingen: bij de gegevens gaat het vaak om ervaringen, meldingen zijn niet systematisch bijgehouden en/of toe te schrijven aan de aanpak. Bovendien geven professionals aan dat het vertrouwen in de overheid moeilijk te herstellen is, en dat het aantal meldingen in het buitengebied beperkt blijft.

5.3 Minder gelegenheid in het buitengebied

Het volgende hoofddoel is minder gelegenheid tot criminaliteit bieden in het buitengebied. Hieronder vallen drie subdoelen: minder leegstaande loodsen, de overheid is zichtbaar aanwezig en door meer positieve reuring op het erf is er minder anonimiteit.

Aangaande dit eerste subdoel (minder leegstaande loodsen) is eerder al aan de orde gekomen dat hier via lobbyactiviteiten wel op ingezet wordt, maar dat de invloedsmogelijkheden en daarmee ook de bijdrage minimaal is. Specifiek gevraagd naar ontwikkelingen op dit thema door de aanpak, geven enkele respondenten – in lijn hiermee – aan dat zover zij dat kunnen zien hierin geen positieve ontwikkeling is geweest.

Aangaande de zichtbaarheid van de overheid brengen enkele professionals naar voren dat deze zichtbaarheid er volgens hen wel is. Bijvoorbeeld door: veel erfbetreders, een schouw, boa's op hotspotlocaties, BIT⁵²-actiedagen en ondermijningsdagen. Dit is volgens de respondenten (los van de preventieve controles, besproken bij 3.3) echter niet of nauwelijks gerelateerd aan inspanningen vanuit de Aanpak Veilig Buitengebied. Enkele anderen benoemen dat er zover zij kunnen zien in deze zichtbaarheid geen ontwikkeling is.

Tot slot probeert men via de aanpak te stimuleren dat er reuring op het erf is, bijvoorbeeld door een melktap of eierautomaat voor particulieren op het erf te plaatsen. Het is de meeste respondenten niet bekend dat dit vanuit de aanpak gestimuleerd wordt. De projectleiders van de aanpak geven desgevraagd aan dat zij niet weten of aan hun adviezen hieromtrent (bijvoorbeeld tijdens bijeenkomsten) opvolging wordt gegeven. Ook is onduidelijk of dit daadwerkelijk tot minder gelegenheid voor criminaliteit zorgt.

Samengevat: op basis van de bevindingen uit deze quickscan kunnen wij niet onderbouwen in hoeverre er door de aanpak minder gelegenheid tot criminaliteit in het buitengebied is gekomen.

5.4 Algemeen: veiliger buitengebied

Van de respondenten in de flitspeiling is 53% het eens met de stelling dat de activiteiten van ZLTO en PVO BZ bijdragen aan een veiliger buitengebied met minder (drugs)criminaliteit.⁵³ Respondenten die één keer of meer aan een activiteit hebben deelgenomen zijn het hier significant vaker mee eens (62% versus 48% niet deelnemers). In open antwoorden op de flitspeiling spreken verschillende respondenten hun waardering uit over het project. Ze benoemen dat ze het een goed initiatief vinden, een belangrijk onderwerp en goed dat hier aandacht aan wordt besteed. Twee voorbeelden:

“

Dit programma, samen met het bestaan van de vertrouwenspersoon, is ontzettend waardevol. Mensen voelen zich gehoord en gezien. Hierdoor wordt men minder kwetsbaar. De weerbaarheid neemt toe en daarmee ook de meldingsbereidheid. Al deze ontwikkelingen dragen bij aan het veiligheidsgevoel en de algemene veiligheid. Maar het buitengebied is zo enorm uitgestrekt en ondanks alle inspanningen valt er nog veel te winnen. Bewustwording creëren en uitleggen van handelingskaders blijft ontzettend belangrijk. (flitspeiling)

Goed om een keer een training te volgen en er bij stil te staan, en goed om te weten waar je naar toe moet als er wat aan de hand is. ik vrees wel dat de criminelen zo hun manieren hebben om je in hun macht te krijgen/hebben en houden. (flitspeiling)

”

⁵² Bestuurlijk Interventie Team.

⁵³ 43% geeft het antwoord 'niet eens, niet oneens' en 5% 'oneens'.

De meningen verschillen tussen professionals over de vraag of de Aanpak Veilig Buitengebied voor een veiliger buitengebied heeft gezorgd. Enkele professionals benoemen dat ze (wel) denken dat dit zo is, enkelen dat ze dit niet weten omdat zij dit niet 'hard kunnen maken' en enkelen denken dat dit niet zo is. Uit alle antwoorden komt naar voren dat het moeilijk is om dit te bepalen en dat er ook andere facetten zijn die de veiligheid beïnvloeden,⁵⁴ maar dat er wel positieve ontwikkelingen worden gezien, waarbij met name meer bewustzijn wordt genoemd die hier mogelijk aan bijdragen. Het volgende citaat vormt hiervan een goed voorbeeld:

“Dat is lastig om dat hard te maken. Ik vind het project goed en belangrijk. Maar om het echt kwantitatief te duiden. Het doet wel iets met verhoudingen, dat merk ik wel in de relatie tussen de agrarische sector en de gemeente. Dat je ook daarbij betrokken bent: bij dit soort activiteiten en bewustwordingsacties, dat doet wel wat. Maar is het daarmee veiliger geworden? Ik hoop een klein beetje dat het heeft bijgedragen. (professional)”

⁵⁴ Bijvoorbeeld het weinig aanwezig zijn van gemeente en politie in het buitengebied.

6 Advies voor de toekomst van de aanpak

Samenvatting

De problematiek in het buitengebied is onverminderd groot: diefstal en inbraak vinden vaak plaats en agrariërs worden benaderd voor criminele doeleinden. Professionals en (de meeste) agrariërs vinden het daarom belangrijk om blijvend aandacht te besteden aan het veiliger maken van het buitengebied. Met een beperkte personele bezetting zijn er sinds 2020 verschillende activiteiten ontplooid in een groot gebied. Betrokkenen waarderen met name de activiteiten gericht op voorlichting aan agrariërs, hetgeen hen meer bewust van (de ernst) van drugscriminaliteit heeft gemaakt en meer handelingsbekwaam. De behoefte die zij uiten is het bereik hiervan verder te vergroten. Het investeren in meer van dergelijke – als succesvol ervaren – activiteiten, en/of het benutten van (media)kanalen met een groter bereik kan er voor zorgen dat het bereik verder toeneemt. Hiernaast behouden betrokkenen graag de functie van vertrouwenspersoon voor de toekomst. Deze biedt bewoners en ondernemers in het buitengebied de mogelijkheid om laagdrempelig zorgen omtrent veiligheid te bespreken en vormt een brug tussen de agrariërs en de overheid.

Qua werkwijze strekt het de aanbeveling de volgende elementen van de Aanpak Veilig Buitengebied te behouden: de aandacht voor behoeften van agrariërs, de brede insteek op veiligheid, de boer op gaan, gebruik maken van bekende en bestaande structuren en het stimuleren van laagdrempelig contact tussen de overheid en agrariërs.

Tot slot adviseren we voor de toekomst om de Aanpak Veilig Buitengebied beter te profileren. Het gebruik van één herkenbare naam, met transparante doelstellingen en (realistische) rolneming, kan bijdragen aan zowel de toekomstbestendigheid als het bereik van (de activiteiten binnen) de aanpak. Door een stip aan de horizon te formuleren van deze overkoepelende aanpak, zonder dat de inhoud strak vastligt, ontstaat er een doelgerichte aanpak, die wel wendbaar blijft.

Op basis van een analyse van alle onderzoeksbevindingen geven we in dit hoofdstuk advies over het vervolg van de aanpak. Hierbij hebben we een onderscheid gemaakt tussen: behouden (6.1) en borging en doorontwikkelen (6.2). De eerste paragraaf richt zich op wat er al goed gaat en wat we vanuit het onderzoek adviseren om te behouden voor de toekomst. Deze punten kunnen ook als lessen gezien worden als men elders in het land aan de slag zou willen gaan met de veiligheid in het buitengebied. De tweede paragraaf bestaat uit enkele aandachtspunten die als suggesties gezien kunnen worden voor de doorontwikkeling en borging van de aanpak. De volgende onderzoeksvraag wordt beantwoord:

4) Hoe kan de Aanpak Veilig Buitengebied voortgezet worden?

6.1 Behouden

In algemene zin vinden de respondenten dat veiligheid in het buitengebied blijvende aandacht vraagt. De professionals benadrukken dat een aanpak nog steeds nodig is, omdat de problematiek niet (merkbaar) afneemt. Ze zien tevens dat er nog steeds veel te winnen is in het uitleren van signalen van ondermijnende criminaliteit en meldmogelijkheden.

Daarnaast zien ze andere problematiek opduiken in het buitengebied die ook aandacht vraagt, zoals zorgfraude en explosieven.

Wanneer het gaat om afzonderlijke elementen van de huidige aanpak, dan zijn er verschillende onderdelen van de aanpak die positief gewaardeerd worden door zowel de doelgroep als professionals en die bijdragen aan één van de doelen van de aanpak. Deze elementen maken dan idealiter ook onderdeel uit van de voortzetting van de aanpak. Hieronder komen de verschillende elementen nader aan bod.

Blijvende aandacht

Meerdere overheidsrespondenten benadrukken dat het jammer zou zijn om nu te stoppen en pleiten vooral voor het doorgaan met de lopende initiatieven. Zij stellen dat het zonde is van alle inspanningen als nu gestopt wordt, terwijl de problematiek in het buitengebied nog onverminderd aanwezig is in het buitengebied. Een respondent zegt hierover:

“

Er zijn gewoon heel veel goede initiatieven. En het zou jammer zijn als, en zo gaat het dan vaak bij projecten, die na drie jaar voorbij zijn en dan stopt het helemaal. Dan zeggen ze ‘het loopt goed’. Dat punt, daar zijn we nog lang niet. Dat er overall, bij de mensen in het buitengebied, goed tussen de oren zit van ‘wat zijn de signalen, waar moeten opletten, wat kunnen we ertegen doen’. Daar is nog veel te winnen, nog steeds. (professional 8).

”

De respondenten zijn het erover eens dat de aanpak nog niet ‘klaar’ is en dat blijvende inspanningen nodig zijn om de veiligheid in het buitengebied te vergroten. ‘Blijf dit onder de aandacht brengen’ is een veelvoorkomende opmerkingen in de flitspeiling.

Inhoudelijke elementen

Voorlichtingsbijeenkomsten

Wanneer het gaat om het aanbod aan activiteiten, dan blijkt dat de voorlichtingsbijeenkomsten positief worden ervaren (zoals eerder aan bod is gekomen). De ervaring is dat deze bijdragen aan het verhogen van de weerbaarheid van bewoners en inwoners in het buitengebied en dat nog niet alle agrariërs bereikt zijn. Daarnaast geven de voorlichtingsbijeenkomsten de mogelijkheid om maatwerk te leveren op basis van de lokale problematiek, type doelgroep en behoeften van de doelgroep. Een respondent van de overheid op de vraag of de bijeenkomsten gecontinueerd moeten worden:

“

Zeker. Wij hebben 10.000 leden in het zuiden, dus wij hebben ze nog lang niet allemaal bereikt. Dus daar moeten we mee doorgaan. Je moet organiseren wat je zelf kan blijven organiseren. Ik denk dat we daar zeker mee moeten doorgaan. (interview professional 4)

”

Hoewel per bijeenkomst maar een beperkt aantal agrariërs bereikt kan worden⁵⁵, lijkt het vanwege de opbrengsten op lokaal niveau zinvol om de voorlichtingsbijeenkomsten voort te zetten. Naast de verhoogde weerbaarheid, doordat agrariërs leren wat verdachte signalen zijn en hoe ze veilig een melding kunnen maken, biedt het ook een mogelijkheid voor burgers om in gesprek te gaan met bijvoorbeeld hun wijkagent of de burgemeester. Deze gesprekken vinden vaak plaats na het informatieve deel van de bijeenkomsten en worden hoog gewaardeerd, zo blijkt uit de gesprekken. Naast de opbrengst voor de agrariërs, levert

⁵⁵ Daarmee onderscheidt deze vorm van interventie zich bijvoorbeeld van een (sociale) mediacampagne.

het ook nieuwe kennis op voor de vertegenwoordigers van de verschillende instanties die ze kunnen meenemen naar hun eigen organisatie en werkwijze.

Vertrouwenspersoon

Een belangrijk, zichtbaar, element van de Aanpak Veilig Buitengebied is de aanwezigheid van de vertrouwenspersoon voor het buitengebied. Hoewel niet alle agrariërs in de regio contact hebben gehad met de vertrouwenspersoon (zie paragraaf 4.3), is de waardering bij degenen die dit contact wel hebben gehad erg hoog. De vertrouwenspersoon biedt bewoners en ondernemers in het buitengebied de mogelijkheid om laagdrempelig zorgen omtrent veiligheid te bespreken. En de vertrouwenspersoon kan adviseren en contact leggen met andere instanties indien nodig. Het stoppen met de vertrouwenspersoon zou volgens respondenten dan ook een gemis zijn. Een respondent hierover:

“

‘[Naam vertrouwenspersoon] is al een tijdje keihard aan het werken aan de naamsbekendheid. Je ziet vaak bij boeren van ‘ze doet haar best dus ik geef haar het voordeel van de twijfel’. Als je nu besluit om dat niet door te laten gaan. Die boeren die het klein beetje vertrouwen dat ze nog hadden raak je dan weer kwijt.’ (interview professional 8)

”

Op basis van de gesprekken blijkt dat de vertrouwenspersoon aan de ene kant in staat is om contact te leggen een aansluiting te vinden bij de agrariërs. En daarnaast is zij in staat om contact te leggen met professionals, zoals van de politie en gemeente en met hen in gesprek te gaan over veiligheidsproblematiek en mogelijke oplossingen op casusniveau.

Wijze van uitvoering

De opbrengsten of effecten van een activiteit, interventie of maatregel zijn afhankelijk van de wijze van uitvoering. Uit de gesprekken blijkt dat er aantal elementen zijn die positief gewaardeerd worden en die, volgens respondenten, maken dat de aanpak werkt. Het gaat om vijf elementen die we bij de werkwijze in hoofdstuk 3 uitvoerig beschreven hebben (3.4).⁵⁶ Bij het vervolg van de aanpak is het raadzaam om te zorgen dat deze elementen onderdeel uit blijven maken van de verschillende activiteiten die samen de aanpak maken. We formuleren deze onderstaand als handelingsrichting:

- 1) Neem behoeften van agrariërs als startpunt.
- 2) Hanteer een brede insteek: leg de focus op veiligheid (en niet alleen op drugscriminaliteit).
- 3) Ga 'de boer op': figuurlijk en letterlijk naar de boer(in) toe.
- 4) Maak gebruik van bekende bestaande structuren.
- 5) Zorg voor laagdrempelig contact tussen de overheid en agrariërs.

Overkoepelend wordt veel waarde gehecht aan persoonlijk en laagdrempelig contact bij de agrariërs, dat kan bij de voorlichtingsbijeenkomsten, de boerenlunches of in het contact met de vertrouwenspersoon. Bovenstaande elementen kunnen als een meetlat dienen om de uitvoering van zowel lopende als nieuw op te starten initiatieven naast te leggen, en aanpassingen te doen, indien nodig.

⁵⁶ Een secure lezer zal opmerken dat ‘het aan de slag gaan met de coalition of the willing’ hier niet als handelingsperspectief wordt genoemd, terwijl dit wel een onderdeel van de werkwijze betreft (het zesde onderdeel hiervan, benoemd in paragraaf 3.4). Dit komt doordat dit element door betrokkenen (uitgezonderd de projectleiders) niet als werkzaam element van de Aanpak Veilig Buitengebied is aangeduid.

6.2 Borging en doorontwikkeling

Tot slot gaan we in op de organisatorische borging en doorontwikkeling. Hierbij gaan we in op de profilering, passende doelen opstellen, samenbrengen van doelen, doelgroepen en activiteiten en het monitoren van de opbrengsten.

Bereik vergroten voor meer impact

Hoewel de huidige werkwijze met veel laagdrempelig en persoonlijk contact hoog gewaardeerd wordt, is de keerzijde dat dit relatief arbeidsintensief is en daardoor een relatief beperkt bereik heeft. Temeer omdat 1) het project getrokken wordt door maar twee personen, die in totaal 1,5 FTE hier voor beschikbaar zijn, 2) zij binnen deze beperkte tijd een groot regionaal gebied moeten beslaan.

Uit de flitspeiling blijkt dan ook dat 64% (voor zover bij hen bekend) nog niet mee heeft gedaan aan een bijeenkomst of activiteit als onderdeel van de Aanpak Veilig Buitengebied. En bij tenminste een deel van de agrariërs is de vertrouwenspersoon niet bekend, zo blijkt uit de flitspeiling⁵⁷ en de interviews met agrariërs⁵⁸. Verschillende respondenten in de flitspeiling zeggen in de open antwoorden dat het gewenst is om meer bekendheid te geven aan (onderdelen van) de aanpak. Er valt dus nog een hoop te winnen als het gaat om doelbereik, zeker in de wetenschap dat er mits dat bereik plaatsvindt er positieve ontwikkelingen worden ervaren.

Om het doelbereik te vergroten kan ingezet worden op twee strategieën. De eerste is het uitbreiden van de bestaande activiteiten, zoals het aantal voorlichtingsbijeenkomsten en vertrouwenspersonen. Dit vraagt de nodige investeringen in middelen en menskracht. En in het geval van de voorlichtingsbijeenkomsten vraagt het ook om het vinden van meer lokale samenwerkingspartners om dit te organiseren.

Zoals eerder aan bod gekomen, wordt thans gewerkt volgens het principe van ‘coalition of the willing’, waardoor er een zekere willekeur zit in locaties waar wel of geen voorlichting georganiseerd wordt. Voor de vertrouwenspersoon geldt dat een persoon een relatief groot gebied onder haar hoede heeft, wat in de praktijk betekent dat niet alle gebieden in het verzorgingsgebied worden bereikt. Ter illustratie is vanuit de gedachte van ‘coalition of the willing’ in eerste instantie geïnvesteerd in activiteiten in Noord-Brabant. Op dit moment richt de aandacht zich op het bereiken van inwoners en ondernemers in het buitengebied Zeeland. Echter, gebeurt dit met dezelfde hoeveelheid menskracht. Om te zorgen dat het hele verzorgingsgebied bereikt wordt met de aanpak is een stevige impuls aan capaciteit nodig.

Een tweede strategie is het zoeken en benutten van andere manieren om meer agrariërs te bereiken op een manier die minder arbeidsintensief is dan de bestaande activiteiten. In de interviews en open antwoorden in de flitspeiling worden verschillende kansen genoemd. Zoals het naast lokale (huis-aan-huis)kranten benutten van de nieuwsbrieven en appgroepen van de lokale ZLTO-afdelingen⁵⁹ om informatie te verspreiden. Deze lokale afdelingen worden volgens respondenten doorgaans goed gevolgd en hiermee kunnen via bestaande kanalen veel agrariërs worden bereikt. In algemenere zin benadrukken respondenten het benutten van verschillende kanalen om de belangrijkste boodschap van

⁵⁷ Hoewel een exact aandeel hieruit niet te destilleren valt vanwege een vraagstelling die op meerdere manieren te interpreteren was (zoals eerder benoemd).

⁵⁸ Vijf van hen geeft aan nog nooit van de vertrouwenspersoon gehoord te hebben, vier van hen weten wel dat de vertrouwenspersoon bestaat. De andere twee hebben zich hier niet expliciet over uitgesproken.

⁵⁹ De projectleiders geven in reactie op deze aanbevelingen van respondenten aan dat ze dit al veelvuldig doen, dat dit een onderdeel van de aanpak vormt.

de aanpak te herhalen en onder de aandacht te brengen. Dus zowel het meer benutten van media- en communicatiekanalen, maar ook blijven investeren in persoonlijk contact.

Tot slot is het raadzaam om in kaart te brengen waarom sommige afdelingen, gebieden of gemeenten op dit moment (nog) geen gebruik willen maken van activiteiten van de Aanpak Veilig Buitengebied. Is dit omdat zij ervaren dat de problematiek bij hen niet speelt, zijn andere problemen belangrijker of speelt er iets anders? Met deze kennis kan een aanbod op maat worden gedaan.

Flexibel en doelgericht werken, met één herkenbare aanpak

Uit deze quickscan blijkt dat de huidige Aanpak Veilig Buitengebied niet één samenhangend plan betreft met doelen en bijbehorende activiteiten, maar een overkoepelende noemer is voor verschillende losstaande activiteiten en projecten – waarvan sommige met tijdelijke financiering. Voor betrokkenen, zoals professionals en agrariërs, is daardoor niet altijd duidelijk dat deze activiteiten deel uitmaken van een bredere aanpak gericht op het verbeteren van de veiligheid. Op de huidige websites van ZLTO en PVO-BZ is informatie over de aanpak versnipperd terug te vinden (en niet onder de noemer *Aanpak Veilig Buitengebied*), wat het voor agrariërs lastiger kan maken om (snel) de juiste informatie te vinden.

Voor de communicatie naar agrariërs en partners is het daarom te overwegen om nadrukkelijker de term *Aanpak Veilig Buitengebied* te hanteren. De regio's Oost-Nederland en Noord-Nederland doen dit al en hebben bovendien een eigen website met informatie over de aanpak, thema's en contactpersonen. Door één (meerjarige) aanpak te profileren in plaats van afzonderlijke projecten activiteiten, wordt duidelijk dat wordt ingezet op toekomstbestendige samenwerking met verschillende partijen. Dit kan bijdragen aan duurzame financiering en commitment van de samenwerkingspartners en (door de duidelijke profilering) aan meer bereik van de activiteiten binnen de aanpak.

Voor deze quickscan hebben we de doelen, subdoelen en activiteiten uit de verschillende parallelle projecten gereconstrueerd. Hierdoor werd zichtbaar wat het totaal aan gestelde doelen is, aan welke van deze doelen de aanpak vooral heeft bijgedragen en welke problematiek weerbarstig blijkt te zijn of buiten de directe invloed van de kernorganisaties ligt. Dit biedt de projectleiders de mogelijkheid om waar nodig bij te sturen op de doelen en activiteiten binnen de aanpak. Bijvoorbeeld kan er voor gekozen worden om 'met volle kracht' in te blijven zetten op weerbaarheid via voorlichting, een werkzaam element uit de huidige aanpak. En er kan nagedacht worden over een bescheiden rolneming in het tegengaan van leegstand, gezien de relatief beperkte invloed vanuit de betrokken kernorganisaties (ZLTO en PVO-BZ) en de grote complexiteit.

Wij adviseren om voor de Aanpak Veilig Buitengebied voortaan zelf enkele overkoepelende richtingen te formuleren en activiteiten en (ervaren) opbrengsten vervolgens bij te houden. Zo kan waar nodig tijdig worden bijgestuurd, in lijn met de beoogde wendbare aanpak die inspeelt op de praktijk. Tegelijkertijd biedt dit een duidelijke richting van de aanpak voor zowel de betrokken samenwerkingspartners als voor agrariërs en bewoners in het buitengebied.

Literatuur

- Algemene Rekenkamer (2017). *'Kansrijke aangiften bij de politie'*. Geraadpleegd via: <https://www.rekenkamer.nl/publicaties/rapporten/2017/12/19/focus-op-'kansrijke'-aangiften-bij-de-politie>
- Boelens, M. & Groothuis S. (2020). *Weerbare boeren in een kwetsbaar gebied. Over drugscriminaliteit en ondermijnende effecten daarvan op boeren en tuinders*. TwynstraGudde.
- Broekhuizen, J. & Mehlbaum, S. (2024). *Meldingsbereidheid ondermijnende criminaliteit regio Den Haag*. Amersfoort: Bureau Broekhuizen.
- Broekhuizen, J., Meulenkamp, T., Stoutjesdijk, F., & Boutellier, H. (2018). *Ondermijnende criminaliteit en de meldingsbereidheid van burgers Een pilotonderzoek in drie buurten in Brabant-Zeeland*. Bureau Broekhuizen & Verwey-Jonker Instituut.
- Politie (2024, 16 oktober). Nederland blijft cruciaal knooppunt binnen mondiale drugsmarkt. Geraadpleegd, van [Nederland blijft cruciaal knooppunt binnen mondiale drugsmarkt | politie.nl](#)
- Sheeran, P., & Webb, T. L. (2016). The intention–behavior gap. *Social and Personality Psychology Compass*, 10 (9), 503-518) .
- Van den Berg, B. & L. van Dijk. *Nationale Drugsmonitor – update 2024*. Regioplan, Trimbos-Instituut, WODC. Gedownload, van [Nationale Drug Monitor - update 2024](#).
- Van der Torre, E., J. van Valkenhoef. (2019). *De lokale betekenis van basisteams. Over het werk van geüniformeerde agenten en het gebrek aan rechercheurs*. Boomcriminologie: Den Haag.
- Wiegant, B. (2017). *Vanaf de zijlijn bekeken. Commissarissen van de Koning over Politiewet 2012*. Provincie Zeeland.

Bijlage 1 Flitspeiling vragenlijst

We willen u graag een paar vragen stellen over de veiligheid in het buitengebied en over activiteiten van ZLTO en Platform Veilig Ondernemen Brabant Zeeland (PVO BZ) in dit kader. Deze flitspeiling maakt deel uit van een evaluatie.

Het beantwoorden van de vragen duurt maximaal 5 minuten. Uw antwoorden worden anoniem verwerkt.

1. Welke van onderstaande beschrijvingen past/passen bij u? *U mag meerdere antwoorden kiezen.*
 - Ik ben boer(in)
 - Ik ben tuinder
 - Ik woon in het buitengebied
 - Ik heb een andere soort onderneming dan een boerderij of tuinbouwbedrijf
2. Bent u als agrarisch ondernemer in het buitengebied wel eens slachtoffer geworden van diefstal of inbraak? ([programmeeraanwijzing: alleen voor boer\(inn\)en, tuinders of respondenten met een andere onderneming](#))
 - Ja
 - Nee
3. Wilt u dit antwoord toelichten? ([programmeeraanwijzing: niet verplicht](#))

.....

.....

.....

4. Hoe vaak denkt u dat drugscriminelen gebruikmaken van agrarische bedrijfsgebouwen/-terreinen?* ⁶⁰
 - Niet
 - Weinig
 - Soms
 - Veel
 - Zeer veel
 - Weet ik niet
 5. Hebben drugscriminelen zover u weet weleens gebruik gemaakt van agrarische bedrijfsgebouwen/-terreinen in uw eigen woonplaats of omliggende woonplaatsen?*
- Ja
 - Nee
 - Weet ik niet

⁶⁰ De vragen met een * zijn (vrijwel) letterlijk overgenomen van het onderzoek dat TwynstraGudde in 2020 uitvoerde,

6. Heeft u zelf weleens iemand aan de deur gehad die uw agrarische bedrijfsgebouw/-terrein wilde gebruiken, waarbij u vermoedde dat zijn/haar intenties verband hielden met drugscriminaliteit?*

- Ja
- Nee

7. Wanneer vond dit plaats? *Bij meerdere keren mag u ook meerdere jaartallen aankruisen*

- 2024
- 2023
- 2022
- 2021
- Voor 2021

8. Voelde u zich geïntimideerd door de benadering van deze persoon of personen?*

- Ja
- Nee
- Een beetje

9. Heeft u van deze situatie(s) een melding gedaan bij een organisatie of (overheids)instantie?

- Ja
- Nee

10. Wilt u bovenstaande antwoorden toelichten? ([programmeeraanwijzing: niet verplicht](#))

.....

.....

.....

11. Op het moment dat u zou vermoeden dat drugs geproduceerd, opgeslagen of gedumpt wordt op een agrarisch bedrijfsterrein, zou u dit melden?*

- Ja
- Nee
- Weet ik niet

12. Bent u bekend met de Vertrouwenspersoon Veilig Buitengebied?

- Ja -> [programmeeraanwijzing naar vraag 13](#)
- Nee -> [programmeeraanwijzing vraag 14](#)

13. Heeft u wel eens contact gehad met de Vertrouwenspersoon Veilig Buitengebied?

- Ja, tijdens een bijeenkomst of sessie
- Ja, tijdens een bezoek aan mijn erf
- Ja, ik benaderde de Vertrouwenspersoon met een (advies)vraag
- Ja, ik benaderde de Vertrouwenspersoon om een melding te doen van onveiligheid/criminaliteit
- Nee
- Ja, voor een andere reden, namelijk.....

14. Heeft u wel eens meegedaan aan een van de volgende bijeenkomsten over veilig ondernemen in het buitengebied, bijvoorbeeld van(uit) ZLTO en/of PVO BZ? *U mag meerdere antwoorden geven.*

- Boerenlunch of Boerinnenlunch
- Boerinnenborrel
- Sessie over cybercriminaliteit
- Weerbaarheidstraining Op eigen Erf
- Voorlichtingsbijeenkomst over (ondermijnende) criminaliteit
- Veiligheidsscan
- Een ander soort bijeenkomst of activiteit, namelijk.....
- Nee

15. Heeft u op de volgende manieren wel eens gehoord over het project Veilig Buitengebied en/of de activiteiten die daarbinnen plaatsvinden?

- Via Nieuwe Oogst
- Via een (lokale) krant
- Via social media
- Door een direct bericht vanuit ZLTO, PVO BZ of de vertrouwenspersoon
- Via via
- Nee
- Op een andere manier, namelijk...

16. Verhuurt u wel eens een ruimte op uw erf, zoals een loods of schuur?

- Ja -> [programmeeraanwijzing naar vraag 17](#)
- Nee -> [programmeeraanwijzing naar vraag 18](#)

17. Heeft u daarbij gebruik gemaakt van het voorbeeldconvenant en/of standaardhuurcontract voor verhuur?

- Ja
- Nee
- Weet ik niet

18. In hoeverre bent u het hiermee eens of oneens?

	Niet mee eens	Niet eens, niet oneens	Mee eens
Ik ben mij er de afgelopen jaren meer bewust van geworden dat drugscriminaliteit een probleem is in het buitengebied	☐	☐	☐
Ik weet nu beter dan een paar jaar geleden wat ik moet doen als ik zie of vermoed dat drugscriminaliteit in mijn omgeving plaatsvindt	☐	☐	☐
De activiteiten van ZLTO en PVO BZ dragen bij aan een veiliger buitengebied met minder (drugs)criminaliteit	☐	☐	☐

19. Wilt u deze antwoorden toelichten? (programmeeraanwijzing: niet verplicht)

.....
.....
.....

20. Wilt u verder nog wat kwijt over het programma Veilig Buitengebied van PVO BZ en ZLTO of over criminaliteit in het buitengebied? (programmeeraanwijzing: niet verplicht)

.....
.....
.....

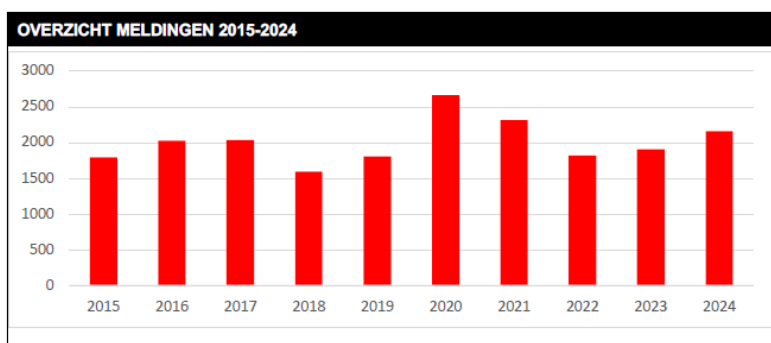
We willen een aantal ondernemers en bewoners van het buitengebied interviewen. Staat u hier voor open dan kunt u de link hieronder gebruiken om uw e-mailadres achter te laten. *Uw antwoorden op deze vragenlijst worden automatisch verzonden als u op deze link klikt.*

Bedankt voor uw deelname!

Bijlage 2 MMA-meldingen

MMA-meldingen Eenheid Zeeland-West Brabant

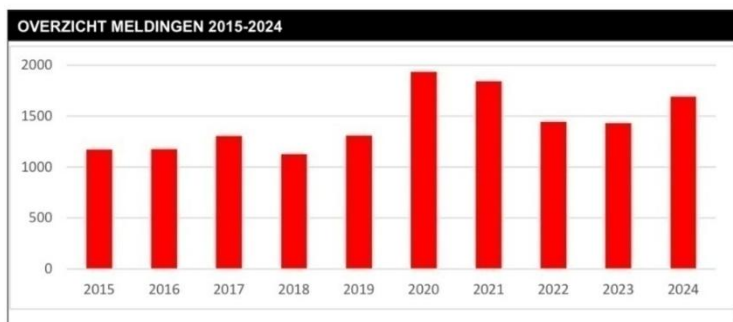
In 2020 waren dit er 2.662 (het hoogste van de periode 2015-2024⁶¹). Na een afname naar 2021 en 2022, is er in 2023 en 2024 weer een lichte toename. In 2024 waren er 2161 meldingen (13% meer dan in 2023). Van deze meldingen waren er 1.321 drugsgerelateerd.



Bron Regionale Jaarcijfers 2024. Overzichten per Eenheid.

MMA-meldingen Eenheid Oost-Brabant

In Oost-Brabant zien we een redelijk vergelijkbare ontwikkeling (hoewel het aantal meldingen lager ligt dan in Zeeland-West Brabant). In 2024 waren er 1.691 meldingen (waarvan 928 drugsgerelateerd). Dit betrof een toename vanaf 2023 (1.433). Het aantal meldingen is in 2024 nog wel lager dan in 2020 (1.937 meldingen).



Bron Regionale Jaarcijfers 2024. Overzichten per Eenheid.

Het is niet mogelijk de recente stijging in MMA-meldingen te koppelen aan de inspanningen vanuit de Aanpak Veilig Buitengebied in Brabant-Zeeland, omdat de meldingen landelijk gestegen zijn.⁶² Op basis van deze gegevens kunnen daarom geen uitspraken gedaan over de mogelijke invloed van de aanpak op de ontwikkeling van MMA-meldingen in Brabant en Zeeland.

⁶¹ Dit komt vermoedelijk door de coronapandemie, waardoor mensen veel thuis waren. Deze piek is ook landelijk geconstateerd.

⁶² Uit de jaarcijfers van MMA blijkt een landelijke toename van meldingen in de periode 2022-2024 (na een periode met relatief veel meldingen in 2020-2021). In 2020 was het aantal meldingen het hoogst (25.818), gevolgd door een daling richting 2021-2023. In 2024 was er weer een toename naar 24.201 meldingen (19% meer dan in 2023). Van deze meldingen in 2024 zijn er 12.307 drugsgerelateerd.

Auteurs

Jolijn Broekhuizen

Shanna Mehlbaum

Kyra van den Akker

Uitgave

Bureau Broekhuizen – onderzoek en advies

info@bureaubroekhuizen.nl

© Bureau Broekhuizen, Amersfoort 2025